Kronika

okrajne sodnije Sv. Lovrenc

Kronika

okrajne sodnije

Sv. Lenart v slov. goricah.

Sestavil

Dr. Ožbolt Flamnig

dej. sodni svetnik in sodni predstojnik.

Kronika

okrajne sodnije

Sv. Lenart v slov. goricah.

Sestavil

Dr Ožbolt Flaunig

dež. sodni svetnik in sodni predstojnik.

Colligite quae superaverunt fragmenta, ne pereant. (Joann. 6, 12.)

12500/k

Predgovor.

Ko bivam že petnajsto leto kot sodnik v Št. Lenartu, dožival sem sam in našel tudi v starih spisih marsikaj, kar je vredno, da se ohrani pozabljivosti. Nehote so mi stopile pred oči različne kronike, ki sem jih čital. Hranijo nekaj tajnstvenega, vedno kaj zanimivega na sebi. Zdi se ti, kakor bi se ti odprl zastor in gledal daleč nazaj v pretekle dni. Vidiš zopet pred seboj osebe drugače le po imenu znane, ki živijo, govorijo in delajo, in marsikaj ti postane jasno, kar bi drugače nikdar ne razumel.

Sestavljanje krajevne zgodovine je ne glede na zanimivost veličkega pomena za poznejši rod, marsikatera oseba, marsikateri dogodek more se le na ta način

prav ocenjevati in zgodovinarji še dan danes črpajo iz spisov nekdanjih kranistov.

To so bili nagibi, ki so me napotili, da sestavim dosedanjo zgodovino tukajšne sodnije in nato zabeležim vse važnejše dogodke.

Pri tem hočem podati občno sliko razmer pred ustanovitvijo te sodnije, v kolikor se tičejo sodstva. Dovoljeno mi pa naj bo, da omenim tudi nekatere druge zanimivosti, da zadobi vse polno sliko.

Vse dogodke popisujem na podlagi spisov in tozadevnih knjig, katere sem pregledal, da podam kolikor mogoče resnično sliko.

V nekaterih slučajih se niso dali dognati vsi podatki, zato pa mi oprosti muza Klijo, da tu in tam kaj manjka. V kolikor pa sem sam doživel dogodke, hočem jih popisati popolnoma nepristransko.

Ti moj dragi naslednik pa blagovoli prevzeti to zapuščino z mojo željo, da to delo nadaljuješ v še popolnejši obliki – ad perpetuam rei memoriam.

Sv. Lenart, dne 5. sušca 1923.

Splošna zgodovina kraja.

Kraj Sv. Lenart je nekako v sredi slovenskih goric. Na malem hribčku kakor so videti v taliki množini kot skupini morski valovi v tem kraju, stojijo hiše prijaznega kraja s starodavno v gotičnem slogu zidano cerkvijo in stolpom, ki je eden najvišjih v celih slovenskih goricah.

Na vzhodu vidiš samostan in cerkev Sv. Trojice s krajem v ozadju, zadaj za njo skrivoma se na daljnem griču beli zvonik cerkve Sv. Antona in bolj proti jugovzhodu sočiš se stolp cerkve Sv. Andraža v žarkih zahajajočega solnca. Proti jugu zapira ti žabrh daljni razgled, a zato te oškodi mičen pogled na hribček Sv. Barbare, iz njijine spodnje kličine pa gleda radovedno rudeče barvana

streha zvonika Št. Rupertske cerkve.

Proti zapadu pozdravlja te zeleno Pohorje z Veliko Kapo v ozadju in te vabi v svoj planinski raj; v sinji daljavi pa ti kaže posebno ob jasnem vremenu svoje sivo lice starodavna Peca iz daljnega Korotana.

Gledaš tudi na levi strani dravske doline strme hribe z divno lepim hribčekom Sv. Urbana, čuvaja vinskih gorie in Ojstrivrh, orjaka kozjaških hribov, za katerim teče meja med našo kraljevino in republiko Avstrijo.

V ozadju proti zapadu-severu pa se svetijo sneženi vrhovi štajersko Koroških planin, tako golovske in Schwanbergplanine.

Celo daljna Marija Snežna, ki sameva na najvišjem hribu slovenskih gorie (405 m) in gleda na tiho deročo Muro kot sedanjo severno mejo, te pozdravlja, če stopaš po okrajni cesti proti Radehovi.

Diven je ta kraj in kdor ga je vzljubil, ga ne more pustiti. Prav ima štajerski zgodovinar Dr Rudolf Puff, ki pravi v svojem popisu slovenskih gorie, da so raj in izvir

velikega bogastva.

Kako stara je naselbina, se ne more približno reči.

Govori se, da je stal na novi gmajni Radehovi grad, med tem, ko je preplavljalo današnjo Črno jezero. Iz tega bi se dalo sklepati, da je tam bila naselbina in da so se šele pozneje naselili tu, kjer je sedaj trg.

Vsekako moralo je to biti pred letom 1203, kajti v tem letu bila je posvečena cerkev posvečena sv. Lenartu. Drožen je sicer drugega mnenja, glej str. 59.

Pripovedka, da je bila nekdaj v Črni čreg in čreg vode, kaže na to, da je bilo nekdaj tu morje, ki je vsled silnih elementarnih sil odteklo in zapustilo današnje hribčeke, ki zgledajo iz višine kot otroji ogromni valovi.

Na nekdanjo morje kažejo petrefakta različnih školjk in polžev, ki se nahajajo le v morju, narodoslovec Josip Nikolaj Spitzy našel je v svojem vrtu pod cerkvijo debelušti morski volka.

V. Lenart postala je gotovo po 1203

župnija in sicer v dosti širšem obsegu kakor je sedaj. Spadali so k njej okraji Močna, cela sedanja župnija Sv. Jurij, ki je šele od leta 1786 samostojna, Žice, Spoduje in Zgornje Verjane, Spodnja Ročica, Sv. Trojica, Spodnji Porčič, Spodnja in Zgorna Senarska.

Pokopališče bilo je okoli cerkoe in deloma tudi tam, kjer je sedaj trg. Ko so kopali temelj za trško tehtnico, našli so dosti človeških kostij. Pozneje preložili so pokopališče zadaj za trg proti vzhodu na parcelo 12.

Tam bilo je pokopališče do leta 1828.

Od cerkoe nosili so mrliče skoz tesno ulico med sedaj eraričnim poslopjem h. št. 45 in Solakovo hišo št. 46 in dalje skoz sedaj erarični vrt.

V starih listinah se ta naselbina nikjer ne imenuje. Leta 1404 omeni se v listini St. Linhart in den Pühelu. Leta 1420 S. Leonhardus in Collibus.

Kdaj je dobila ta naselbina ime trg, se natančno ne ve; iz dejstva, pa, da potrdi cesar Maks I. dne 7. oktobra 1506 pravice trga Sv. Lenart glede sejma osem dnij pred praznikom Sv. Ulrika v tem obsegu

Kakor jih je podelil cesar friderik III. (1435 - 1493) se more sklepati, da je postal Sv. Lenart trg za časa vlade imenovanega vladarja, ki je sploh podelil mnogoštevilnim krajem tržko pravico, posebno tam, kjer so pustošili Turki.

Štajerski zgodovinar Dr Albert pl. Muchar navaja v „Geschichte des Herzogthums Steiermark, VIII. str. 393, da so Turki leta 1532 zajgali celi trg, česar se ni čuditi, ker so bile hiše tedaj vse lesene in s slamo krite kakor se opaža to še povsod po slovenskih gričeah.

Ljudje vedo povedati, da so Turki tedaj streljali na veliki zvon in tudi povzročili razpoklino, ki je videti dandanes zalita. Ker pa je ta zvon vlit leta 1573, tako se to z zgodovino ne ujema, ker tedaj Turki niso več pustošili po teh krajih. Narod je to spravil brž kone v zvezo s prejšnimi vpadi Turkov na Štajersko, ki so bili za časa vlade cesarja friderika III.

Omeniti je vredno, da je baje stala na hribčku pred vasjo Lormanje cerkev posvečena Sv. Jakobu. Nobena

listina sicer o tem nič ne omeni, dejstvo pa, da so na dotičnem mestu našli zidovje, potrdi to ljudsko govorico. Na vsak način je morala stati cerkev v davnih časih, ker bi sicer ne bilo razloga za to, da bi tedaj bile tako blizu dve cerkvi skupaj, namreč prej navedena sv. Jakoba in leta 1203 pozidana sv. Lenarta. Kjer je bila cerkev, se imenuje njiva – Kirchenäcker.

V zgodovini slovenskega naroda postal je trg sv. Lenarta znan po skakačih (Springer), ki so imeli tukaj svoj glavni sedež.

Skakači – tudi šiftarji ali zanakljenci smatrali so kot verska zabloda, kateri pojav je upoštevati kot odpor preprostega ljudstva proti razdirajočemu protestantstvu. To gibanje je pričelo na Koroškem, in se je od tod razširilo preko Notranjskega in Gorenijskega na Štajersko in Koroško. (Dr. Gruden, Zgodovina slov. naroda. str. 671.)

Kakor sem že omenil, bilo je glavno mesto pri sv. Lenartu v slov. goricah za skakaške sanjarije. Leta in leta nadlegovali so skakači cerkveno oblast, naj jim dovoli zidati cerkev božjega groba. Leta 1611 sklenili so se celo na Papeža V.

Ljudje so si obili v glavo, da bodo prenesli angeli božji grob iz Jeruzalema k Sv. Lenartu in ga tako rešili iz oblasti neverníkov. Ako pa ne zidajo cerkve, pridejo velike nesreče in bo konec sveta. Shajali so se zlasti ob večerih na mlade sobote, zbijali različne burke, skakali, se čudno zvijali, imeli razne prikazni in prerokovali, zraven pa uganjali gnusne razuzdanosti. Vkljub strogim prepovedim so postavili že leta 1599 leseno kapelo v Radehovi blizu Sv. Lenarta na mestu kjer je stal nekdaj grad.

Ko je nadvojvoda Ferdinand II. ustanovil reformacijske ali verske komisije, prišla je taka komisija tudi v Sv. Lenart in sicer petega januarja 1600 s sekovskim škofom Martinom Brenner na čelu. Ker je bil trg itak katoliški, imela je komisija opraviti samo s skakači, ki je dala leseno cerkev pokrito z vejevjem požgati. Komisija je drugi dan odrinila v Maribor.

A skakačem ni „skočilo" srce v hlače, postavili so zopet svojo cerkvico in

nadaljevali svoje spakarije.

Sekta je životarila še do leta 1622, ko je izdal cesar Ferdinand drugi ukaz, da se mora šentlenarska Kapela podreti, vsi skakači pa poloviti.

Ta drugi ukaz izvedel se je na ta način, da so Kapelo podrli in napravili iz nje vislice. Skakači so se pri tem drastičnem vrodstvu le spametovali in stem je bil tudi konec te sekte.

Kot spomin na skakače ostalo je še do dan danes ime - prka fara -, s katerim imenom označujejo mali hol- mec ob okrajni cesti na severni strani proti Radehovi, kjer je nekdaj stala skakačka Kapela, parc. št. 546-550 k.o. Sv. Lenart.

Leta 1625 ustanovil je Maks Bernhard, šentlenarski lržan in protestant, bolnico (Armenspital) s tem, da je podaril svojih šest vinogradov. Pravico do sprejema v bolnico imeli so ubožni lržani, drugače pa tudi drugi siromaki.

Ker pa je poslopje pogorelo in tudi vinogradi niso dohajali dosti, dodal je glasom listine z dne 1. novembra 1672

grof Erazem friderik Herberstein k tej ustanovi toliko, da se je moglo sprejeti osem oseb, štiri iz trga, štiri pa od drugih podložnikov grofa Herberstein kot lastnika grajščine Hrastovec-Gutenhaag. Tiljudje bili so z osem oskrbljeni in dobivali celo na dan merico vina. Leta 1802 so te dobrote nehale, ko je kupil Jožef Pauer to grajščino. Siromaki dobili so samo stanovanje in 21 gld. na leto; za hrano, obleko in drva pa so morali sami skrbeti. Ko je kupil Alojz Kottas pl. Heldenberg leta 1908 to grajščino, rešil se je teh obveznostij s položitvijo zneska 12500 K, uprava hiralnice prešla je dne 1. januarja 1910 v roke trške občine.

Cesar Leopold I. podelil je z listino z dne 12. avgusta 1664 trgu pravico do dveh sejmov in sicer na dan Sv. Filipa in Jakoba t. j. 1. majnika in Sv. Mihaela, 29 septembra.

Glasom kupne pogodbe z dne 20. decembra 1716 kupili so tržani od grofa Karola friderika Herberstein takozvano Čreto, kjer imajo Št. Lenarčani največji in najboljši del svojih njiv.

Veliko oznemirjenja povzročil je prihod francozov. Iz zapiskov trške občine „Rats- u. Eintragsprotokoll bei dem Markte St. Leonhard in wind. Büheln" je povzeti, da je prišel dne 9. aprila 1797 med 8 in 9 uro tobačni nadzornik iz Maribora in vedel povedati, da so francozi na cesti iz Koroške dve uri od Maribora oddaljeni in da pridejo osak čas v mesto. Nastal je med tržani nepopisljiv strah in tudi v okolici, ljudje so mislili, da se bliža sodni dan. Ta novica pokazala se je pozneje kot neresnična.

Pač pa so prišli še isti dan avstrijski vojaki, okoli 800 večinoma „serbischen u. kroatischen freikorps", ki so bili eno noč tukaj in, kakor pravi dotični kronist, z ljudmi grdo ravnali in jim siloma odvzeli svinjsko meso in slanino ter denar.

Dne 6. aprila 1797 izšla je proklamacija od francoskega generala Bonaparte, ki je ljudstvo nekaj pomirila. Izdana je v glavnem taborju Rogatec z dne 29. sušca 1797 po divizijskem generalu Bernadotte na prebivalce Koroške in sosednih dežel. Oklic ima glavno vsebino:

Da gredo francozi naprej, ne mislijo nič hudega ne Vam ne Vašemu premoženju. Oni žele, oni hočejo, da uživate v miru in brez strahu sadove svojega dela in truda.. Mi cenimo in spoštujemo šege in navade vseh narodov, posebno pa še Vaše... Pri tisti priči bo kaznovan s smrtjo vojak, ki bo vlomastil v Vaše prebivališče in pregrešil rop. Nismo enaki divjim zmagovalcem, naše vljudno vedenje Vas prepriča o tem.....

Dne 11. aprila okorakali so francozi v Gradec, dne 17. aprila 1797. sklenil se je mir v Ljubnem. Dne 24. aprila zapustilo je 1000 francozov Gradec, ki so korakali skoz Maribor, Celje, Ljubljano, Gorico in dalje na Benečansko. Dne 25. oz. 27 in 28 aprila 1797 zapustile so ostale čete po 9000 oz. 6000 in 15000 vojakov Gradec, tako da do 3 majnika ni bilo nobenega francoskega vojaka več v Štajerski deželi.

Ali so tedaj bili francozi tudi v Šl. Lenartu, kronist sicer ne pove. Tu se vidi važnost zabeležkov krajevnih dogodkov, ki nudijo poznejšemu zgodovinarju važno gradivo.

Iz zapisnika z dne 28. decembra 1829 je povzeti, da je občinski odbor zvolil Karola

Schrambek, zdravnika v Št. Lenartu do njegove smrti za tržkega sodnika, ker je med drugim „bei dem feindlichen Einfalle in dem Kriegsjahren dem Markte durch sein Ansehen, Klugen und vortrefflichen Massregeln dem Markte grosse Dienste geleistet hat" – na drugem mestu: und in den wichtigen Kriegsepochen bei dem feindlichen Durchmärschen Keine Gefahren gescheut und für das Wohl des Marktes alles Ungemach mit standhaften Sinn ertragen und die größten Opfer zu bringen bereit war –.

To nam dokazuje, da so ljudi v Št. Lenartu bili francoski vojaki in sicer brž kone v letih 1805. 1806. 1809 in 1810.

Ljudje vedo se še spominjati, da so jim pravili njih pradedje o bivanju francozov v tem okraju. V bp. Žerjavcih bil je želar Markej Ferlan-Faurlan, umrl 15.12.1914 (A 3/15) ki je vedel povedati, da je njegov praded bil francoski vojak, ki se je tedaj, ko so bili francozi v tem kraju, pred odhodom skril in tako ostal tukaj.

Spominja nas to na dobo, ko so Turki hodili v teh krajih, nekateri ostali so tukaj in postali domačini, kar značijo imena Salamun – Soliman, ki se najdejo v

tem kraju precej pogosto.

Glasom listine z dne 18. oktobra 1827 dal je cesar franc I. trgu pravico do sejma na dan Sv. Janeza Krstnika 24. junija in Sv. Lenarta 6. novembra.

Cesar Ferdinand I. dal je v listini z dne 8 julija 1839 pravico do nadaljnih dveh sejmov in sicer pondeljek po beli nedelji in na dan Porcijunkule 2. augusta.

Kronist ne zabeleži nobenih daljnih važnih dogodkov. Omeni le še, da je bila leta 1834 tako velika suša, da je celo studenec sredi trga popolnoma usahnil. Vsled tega so studenec izkopali za dve klaftri globokeje, in na novo zazidali, kar je stalo 113 gld 26 3/4 kr. CM.

Omeniti bi še bilo, da je na rotovžu Cesena roka z mečem in napisom F. I. kar je podaril cesar ferdinand I. kot znamenje pravice, da sme biti tu sejem. To znamenje bilo je osem dnij pred sejmom in osem dnij po sejmu izpostavljeno v oknu rotovža.

Ob koncu naj še navedem, da trdi Jos. And-Janisch v svojem: Topographisch-statist. Lexikon v. Steiermark, da je bila v Sv. Lenartu prvotno le podružnica župnije v Jarenini, kjer je bila cerkev že od l. 1135 in da je bila s to župnijo inkorporirana samostanu Admont.

Sedanja cerkev bi bila zidana še le leta 1531, katera letnica se vidi na obočni podprogi pod orglami. Verjetno pa je, da je nastala župnija takoj po 1203, ker so vse sosednje župnije razun Sv. Benedikta nastale šele v 16. 17. 18 stoletju in je spadalo k Lenartski župniji več krajev, ki so bili potem priklopljeni k sosednim, l. 1531 pa se je cerkev povečala.

Na pohod Turkov spominjajo še marsi katere druge pripovedke. Ko so Turki pustošili cerkev, vsul je neki kmet iz zvonika, ali panjev buřel, da so morali Turki za nekaj časa pobegniti. Iz maščevanja obesili so v zvon namesto kembelja fanta. Če tudi je fant bil že davno mrtev, vendar je pel zvon tako dolgo, da so prišli prebivalci in Turke nagnali.

Ko so Turki zažgali grad blizu Radehove zmalo cerkvico in vsemi prebivalci, potopil se je tudi zvon; s tem zvonom zvonijo duhovi ubitih in prosijo odrešitve.

Trg imel je nekdaj krasne drevorede iz topolovih dreves, in sicer od približno zidanega mosta od zapada in proti vzhodu do Sekolove hiše, okoli pokopališča in proti jugu ob cesti do Lešnikove hiše, kjer stojijo še zadnja drevesa. Bila je posebna znamenitost in je le škoda, da so se drevesa posekala.

Glej - Dodatek str. 187.

Sodnija v Hrastovcu.

Trg Sv. Lenart spadal je Kot. Municipalmarkt pod oblast grajščine Hrastovec.

Ime Hrastovec dobila je grajščina od tega, ker je stalo pod gradom na travnikih mnogo debelih hrastov. Nemško ime pa je Gutenhaag, pravilno Gut-hag. To ime dobilo je po novejem procesu lastniku Hag, tudi Hager. Kdaj so pozidali ta grad, se ne ve, vendar se najde že leta 1265 v listini ime Gutenhag. Kot lastnik imenuje se že leta 1348 v listini neki Ulrik Hag tudi Hager. Grajščina prešla je od plemenitih Hag, tudi Hager leta 1409 v last plemenitašev Herberstein, ko se je zadnja iz rodu Hag, Ana poročila z Henrikom pl. Herberstein in prinesla z dovoljenjem vojvoda Ernesta to grajščino v posest Herbersteinov, v katerih rokah je bila do leta 1802, ko jo je kupil baron Pavel Bauer iz Voitsberg-a. Rodbina Bauer imela je grajščino do

leta 1908, v katerem letu jo je kupil Alojz, oz. Artur Kottas pl. Heldenberg (15/9). S kupno pogodbo z dne 14. oktobra 1915 prešla je ta grajščina zopet v last grofov Herberstein in sicer Jožefa Herberstein, ki so jo imeli od 1409 – 17. sušca 1802.

Grad Hrastovec dobil je svojo sedanjo obliko šele v času od 1655 – 1666, ko je dal dozidati Günter baron Herberstein tudi drugi del. Prvotno stal je samo spredujidel z dvema močnima stolpoma na zapadni strani. Stopnje – teraso – na vzhodni strani dal je napraviti Janez Pauer leta 1848.

Grajščina Hrastovec imela je svoja posestva v Zgorni- in Spodnji Voličini, Zamarkovi, Bišu, Žikarcih, Mučni, Grušovi, Ložanah, Ruperčah, Nebovi, Grajeni, Nasovi, Janževskem vrhu pri Gorni Radgoni, pri Sv. Miklavžu in v Vebrovniku pri Ormožu.

Pod davčno oblast grajščine Hrastovec spadali so sledeči kraji:

Grušova, Metava, Ruperče, Ložane, Pernica, Sv. Marjeta, Močna, Zamarkova, Partsnje, Jurjevski dol, Navarda, Malna, Zgorni- Srednji in Spodnji Gasteraj, Ledinek, Kremberg, Žice, Spodnje in Zgornje Žerjavce, del Ročice, Zgornji in Spodnji Porčič, Sv. Trojica, Zgornje in Spodnje Verjane, Zgornja in

Spoduja Senarska (prej Schweinsdorf - sedaj Hendorf), Gočova, Biš, Radehova, Šetarjeva, Sv. Lenart, Lormanje, Spoduja in Zgornja Voličina, Jablanci in Vinička vas.

V Hrastovcu bila je od davnih časov sodnija in sicer takozvana deželna sodnija (Landgericht.)

Nastanek teh sodnij je zgodovinsko sledeči:

Cesar Karol Veliki je po zmagovitih vojskah z Obri razdrobil njih kraljestvo in ustanovil v teh krajih dve krajini, vzhodno krajino in Furlansko: Le-te kakor celo kraljestvo sploh razdelil je v grofije, katerim na čelo je postavil grofe, ki so zbirali vojsko in sodili. Plače za to niso imeli, pač so dobili posestva in tudi globe, ki so jih morali plačevati obsojeni. Bili so pa pod nadzorstvom vladarja.

Te grofije delile so se tekom poznejših stoletij v deželne sodnije. Vladar cele države, na katerega mesto stopi v avstrijskih deželah kmalu vojvoda - je imel tudi vrhovno sodstvo. Kmalu pa so začeli deželni knezi podeljevati pravico sodstva glede gotovih okrajev drugim osebam kot plačilo za storjeno službo, za dana posojila ali da dotičnega

za se prikupi.

Tako so dobili ti plemenitaši na svojem ozemlju ob enem pravico sodstva črez te okraje in sicer v kazenskih, spornih in izvenspornih zadevah.

Vedeli so si te pravice pridobiti kot stalno spojene z dotičnim posestvom, tako da je prešla ta pravica od prednika na naslednika dednim potom. Tako je zgubila deželno sodstvo skoraj popolnoma javnopravni značaj, ker pravica sodstva ni prihajala več iz vladarjevih rok, ampak iz dotične gospoščine kot dedna pravica.

Te deželne sodnije delile so se v privilegirane ali proste in neprivilegirane ali neproste sodnije.

Privilegirane bile so tiste, ki so imele pravico, takoj uvesti preiskavo proti osumljenen, neda bi bilo treba predložiti to zadevo višji sodniji v presojevanje, ali je dan dejanski stan zločina. Takozvani kroni sodnik - Bannrichter - ki je bil k izvrševanju krone sodnije na podlagi posebne listine opravičen in nato zaprisežen, je izvedel popolnoma

priskavo, izrekel sodbo in jo tudi izvršil.

Ker pa se deželne sodnije niso držale večkrat natanko teh pravic, ampak smatrale to le za breme, tako so izvedli sicer kroni sodniki preiskavo, celi spis pa so predložili z osnutkom sodbe višjemu sodišču, ki je izreklo sodbo.

Deželna sodnija je to sodbo nato razglasila in jo tudi izvršila.

Nepriviligirane deželne sodnije pa so bile take, ki so smele osumljenca samo zaslišati, a potem predložiti spis višji sodniji v prosojevanje, če je dana podlaga za nadaljevanje preiskave zaradi hudodelstva. Ob enem morala je ta sodnija prositi, da se določi kroni sodnik.

Če je bil sum hudodelstva opravičen, tako to se izročili spisi kroncem sodniku, ki je na sedežu dotične deželne sodnije vodil preiskavo in po zaključku poslal celi spis z osnutkom sodbe višjemu sodišču, ki je izreklo sodbo ter jo poslalo dotični deželni sodniji v razglasitev in izvršitev.

To bilo je glede hudodelstev, v manjših zadevah pa je bila itak vsaka deželna in druga sodnija za sodstvo pristojna.

Grajščina Hrastovec imela je pravico do proste - privilegirane deželne sodnije in je imela tudi svojega stalnega kronega sodnika.

Poleg kazenskih stvarij pa je izvrševala ta sodnija tudi sodstvo v spornih in izvenspornih zadevah.

Kot taka se je imenovala - krajna sodnija - Ortsgericht - kar se razvidi natančno iz tedanjega vložnega zapisnika iz leta 1849, kjer se ta izraz strogo loči.

Četudi je bila v Hrastovcu prosta deželna sodnija, tako se je tudi tu iz prej navedenih razlogov udomačila navada, da kroni sodnik po sklenjeni preiskavi ni izrekel sodbe, ampak je predložil spis z osnutkom sodbe višji sodni oblasti in sicer deželni sodniji v Gradcu kot sodbo izrekujoči sodniji - k.k. Landrecht Graz als Criminal Spruchgericht.

Prizivna inštanca pa je bila v Celovcu, ki se je imenovala: hohes Appelgericht als Criminal Obergericht, ki je začela poslovati dne 1. julija 1782 za okraje Štajersko, Koroško, Kranjsko, Goriško Gradisko, Trst in Tirolsko.

To sodišče bila je tudi II. inštanca za sporne zadeve.

Deželna sodnija morala je biti z ozirom na prej navedeni zgodovinski razvoj že v davnih časih. Zato že govori dejstvo, da se nahajajo zapori v prvem delu grada, ki je najstarejši in je bil sezidan davno pred letom 1655.

Ker sem že omenil zapore, naj jih na tem mestu kratko opišem.

Za lažja kaznjiva dejanja bili so zapori v pritličju na levi strani od vhoda. Ti so bili kolikor toliko primerni. Za težke zločince pa so bili prostori večinoma osi pod zemljo, temni, vlažni; le skoz malo okence prišlo je nekaj svetlobe v ta strašen prostor, nikdar pa ni užival obsojence blagodejno ogrevajočo moč solučnih žarkov. V zidu vidijo se še sedaj verige, v katere so bili vkovani jetniki.

Te ječe so pod obema stolpoma, ki stojita na vsaki strani grada na zapadni strani. Sodni prostori pa so bili v sobah nad ječami.

Če pregleduješ te zapore in jih primerjaš z današnjimi, se pač vidi, da se skuša tem nesrečnežem olajšati usoda in jih z drugimi sredstvi spraviti na boljšo pot.

Popolen dokaz zato, da je obstojala že od nekdaj v gradu Hrastovec krona sodnija, nam da listina z dne 28. novembra 1512, glasom katere je dal cesar Maks I. grad in pravico sodstva na žroljenje in smrt Juriju vitezu Herberstein v feod. (Muhar, VIII. str. 247)

Iz poročila vladnega svetnika Nikolaja pl. Beckmann iz leta 1688 je razvidno, da je imela grajščina Hrastovec že tedaj svojega lastnega kronega sodnika (Planer, Recht und Richter in den innerösterr. Landen st. 44.)

Tudi meje okraja bile so že zelo zgodaj določene, v katerem je imela ta grajščina pravico izvrševanja sodstva.

Že dne 31. majnika 1624 popisane so meje med hrastovško in mariborsko deželno sodnijo, kakor je to razvidno iz Bergrechtsbuch iz leta 1638 v špecijalnem arhivu Vurberg.

Drugokrat bile so določene meje dne 10. aprila 1772. V tej listini potrdi Ivan Ernst grof Herberstein, da spadajo pod sodno oblast grajščine Hrastovec župnija Sv. Lenart z vsem posestvom, občina Zamarkova, Mučna, Partinje, Lormanje, Šetarjeva, z drugimi okraji in podložniki, župnija Sv. Rupert, del občine Gočova, Spodna in Gorna Voličina, župnija

Sv. Peter s podružnico Sv. Martina, ki je sedaj samostojna župnija, občina Jablanci, Ruperče, Grušova in Metava. (Mell-Pirchegger, Steirische Gerichtsbeschreibungen str. 305-309.)

Kakor povzamemo iz kazenskih spisov detomorilk Marije Teiner, Marinke Wamberger, Uršule Senekovič in Marije Golob, bile so imenovane obglavljene dne 24. julija 1691 oziroma 20 majnika 1695, 21. januarja 1702 in 10. sušca 1778 v Črnem lesu pri kamenitem križu, kjer so tudi bile pokopane.

Ker pa je v listini z dne 7. aprila 1772 v popisu mej deželne sodnije Hrastovec navedeno, da so v Št. Lenartu in sicerna sedanji parceli 367/4, ki je ob okrajni cesti nekaj korakov od mosta, takozvanega gerihtnega mosta - bile vislice obstoječe iz doch zidanih soh - od katerih sedaj ni nobenega sledu in so tedaj tudi tu izvrševali smrtne obsodbe, bo mogoče kdo to našel zagonetno.

Pojasnilo nam da tedaj veljavni zakon o izvršitvi smrtnih kaznij takozvana Constitutio Criminalis Theresiana, glasom katere se ženske niso smele obešati, ampak obglaviti.

Na morišču, kjer so bile postavljene

vislice in so še do zadnjega časa stala tri mogočna drevesa, izpričevali so tudi smrtno kazen z zažiganjem na grmadi, kar je bilo navadno glede čarovnic.

Procesi proti čarovnicam so bili ob koncu srednjega in začetkom novega veka in še dalje zelo številni, da, zadnja smrtna izpršila se je še leta 1793 na Poznanjskem. V knjigi Malleus maleficarum iz leta 1487 izdalo se je posebno navodilo postopanja proti čarovnicam, kjer je končalo s torturo in zažiganjem na grmadi.

Šele jezuita Tanner † 1632 in Spee † 1635 in sedemdeset let pozneje protestant Thomasius † 1718 so nastopili proti temu postopanju, ki je najžalostnejša priča zadnjega časa, neka blodnja, ki je v sedanjem času nerazumljiva.

Ni torej čudo, da so bili tudi o tem kraju taki slučaji.

Tako poroča opat Adalbert sladnemu komisarju baronu Manarberg, da so obsodili v Hrastovcu leta 1685 Marijo Rieknn zaradi čarovništva na smrt in jo tudi na morišču pri Sv. Lenartu na grmadi zažgali.

Na pohodni strani trga tik ob poti, po kateri se pride do vislic, stoji križ,

ki ima ime „grihtni" križ. Ta označba mosta in križa kaže na bližino mesta, kjer se je izvršela smrtna obsodba. Brzkone se je obsojence, ki so ga peljali mimo, priporočil milejši sodbi na onem svetu. Ta križ je že zelo star. Leta 1813 je popolnoma razpadel, osled česar ga je zidar Jožef Reisenbüchler meseca sušca 1813 znova pozidal, leta 1814 dal ga je tedanji trški sodnik Karol Schrambek poslikati in obdati z lično ograjo. Dne 26 junija 1814 ob doch popoldne blagoslovil je križ tedanji dekan Jakob Šalamun ob navzočnosti obilnega občinstva.

Privilegij deželne sodnije je bil neglede na čast tudi vir posebnih dohodkov. Sčasoma pa, ko so morali grajščaki imeti zato izkušene krone sodnike in prispevati velike zneske k c. kr. kaznilniškemu skladu ter so bili tudi stroški preskrbe jetnikov zelo visoki, bilo je sodstvo prav neprijetno breme. Če tudi so pobirali v Hrastovcu kakor povsod takozvani Landesgerichtshaber in Landgerichtszunge, t. j. dajatev od gotovega dela zrnja in od vsake zaklaneživine, tako to davno ni zadostovalo za pokritje vseh stroškov.

Tako je tedaj razumeti, da je bilo ukinjenje vseh deželnih, patrimonijalnih in

krajnih sodnij leta 1849 le odrešitev velikega bremena za dotične gospoščine.

V okrožju sedanjega sodnega okraja so bile samo šedve gospoščini in sicer cerkev pri Sv. Benediktu in Drvanja, ki so imele tu svoj glavni sedež in tudi pravico do sodstva. Sedež teh okrajnih sodnij pa je bil v gradu Negova. Delokrog teh sodnij bil je zelo majhen to že tudi z ozirom na mal obseg gospoščine in malo število podložnikov.

Pač so imele tudi druge gospoščine v sedanjem okrožju tukajšne okrajne sodnije svoja posestva in podložnike, o čemur pa navedem na drugem mestu več.

V Hrastovcu je bil do zadnjih dnij obširen arhiv. Preiskovanje tega arhiva je že samo ob sebi ogromno delo in tvori snov za posebeu spis. Za zgodovinarja tukajšnega okraja je najznamenitejši vir. Obžalovati je le, da vlada ni odredila svoječasno, da bi se osi spisi shranili pri novo ustanovljenih sodiščih, ampak jih pustili kakor povsod v rokah dotičnih gospoščin.

Hrastovški arhiv nahaja se sedaj v Ptuju.

Iz celega sklada spisov imenovati

so kot najbolj zanimivi oni o detomorilkah kakor sem jih navedel že prej.

Le-ti spisi nam odkrijejo žalostno sliko o tedanjih pravnih in nravnih razmerah. Tako je imela Marinka Wambek, 30 let stara skoz 11 let razmerje s svojim očuhom Mihaelom Pavalec in je skoz 5 let prikrivala umor svojega otroka, katerega je udušila v snegu. Dne 20. majnika 1695 bila ji je pod predsestvom Maksa Žiga Herberstein po kronem sodniku Jakobu Heß pred gradom razglašena sodba v navzočnosti Janeza Windaher oskrbnika v Hrastovcu, Janeza Trupaher, nadzornika Herbersteinovih gozdov v Zavrhu, Ivana Noller, trškega sodnika v Sv. Lenartu, Jurija Piehler, špitalskega mojstra ravnotam.

Bilo je po tedanjih postavah običajno, da je izrekel kroni sodnik sodbo v navzočnosti lastnika dotične gospoščine in vglednih oseb kot prič, s čimur se je hotela nekako označiti javnost kazenske razprave, ki se je pa omejila le na razglasitev sodbe.

Tudi 28 letno Marijo Teiner obsodil je sodni oskrbnik Matija Ruef.

Iz tega se razvidi, da so se grajščaki gospoščine Hrastovec poslužovali v polnem obsegu pravice voditi preiskavo po svojih krvnih sodnikih in izrekati po njih sodbo in da so pozneje še le z ozirom na dvorni dekret z dne 12. oktobra 1792 vodili krvni sodniki samo preiskavo, spis pa poslali z vsemkom sodbe višjemu sodišču.

Druge listine navajajo se večinoma na prenos lastninske pravice, tako na kupne pogodbe, posestne spremembe in segajo najmanj do začetka 15 stoletja.

Tako bi bilo omeniti listino iz leta 1463, ko proda Andraj Hollenock mlin pod gradom Jakobu Knechtl. Sedanji lastnik je Franc Sole.

Iz tega bi se dalo sklepati, da se je sodstvo začelo v gradu Hrastovec v času, ko so postali plemeniti Herberstein lastniki tega grada in so oni dobili ljudi za to grajščinsko pravico sodstva.

Kakor sem že omenil, imeli so krvni sodniki v Hrastovcu in ljudi drugod imenovani upravitelj - Gerichtsverwalter.

V zadnji dobi bili so sledeči sodniki, kolikor sem to mogel ugotoviti iz spisov nekdanje deželne sodnije.

Od leta 1786 - 1806 bil je Joan Kajetan

Wißiak /:Bizjak:/ Bil je videti zelo strog, kajti iz Bürger und Ratsprotokol bey dem Markt St. Leonhard II. del, ki se začne z 18. januarjem 1786 in o čemur na drugem mestu več omenim, se razvidi, da je točno nadzoroval trško sodstvo.

Od leta 1806 - 1807 bil je neki Matija Pisl, ki je moral biti le namestnik, ker že leta 1807 najdemo sodnika Lorenca Krail, ki je bil do 31. decembra 1819.

Od 1. januarja 1820 - 1821 bil je neki Rajsp, bržkone tudi le namestnik.

Od 1. januarja 1821 pa do dneva smrti 30. julija 1839 bil je bržkone v Ljubljani gotovo pa na Kranjskem dne 15 svečana 1773 rojeni Anton Lipitsch - Lipič. Imel je tri hčere: Rozo mater sedanjega višjesodnega svetnika v.p. Ernesta Ferk pri Sv. Barbari in zdravnika Feliksa Ferk ravnotam, velikega dobrotnika slovenskega dijaštva; Ivano in Marijo ter Antona, bivšega upravitelja v Vurbergu in Kajetana, bivšega višjega davčnega nadzornika v Brucku. Višjesodni svetnik Ernst Ferk bil je nazadnje sodni prestojnik v Radovljici, stopil leta 1909 v pokoj in je znan po svojem ljubeznjivem vedenju in pravi slovenski gostoljubnosti. Rojen je bil 12.1.1856, umrl 6.5.1940. Brat Feliks ustanovil je štipendije v prid slovenskih dijakov.

Od leta 1839 - 1848 bil je sodni upravitelj Aleksander pl. Kaiserfeld, ki je bil gotovo še do 20. julija 1848, ker se do tedaj še najde njegov podpis. Kakor sem po ustmenem sporočilu mogel dognati, je umrl leta 1848, za kar govori že dejstvo, da se po tistem času podpisuje adjunkt Filip Mravlag, poznejši notar pri h. Lenartu.

Kolikor sem mogel zvedeti, bil je zelo nadarjen in bistroumen sodnik in priljudstvu zelo priljubljen. Pripoveduje se, da je neki sodni uradnik vedno dražil posle in jih zasmehoval. V maščevanje je položil nekdo od poslov ježa v postelj, na katerega se je zvečer v temi vlegel. Ko se je drugi dan pri sodnemu oskrbniku Kaiserfeld pritožil, je ta ob koncu mirno rekel: Wer sich unter die Kleien mischt, den fressen die Schweine - habe die Ehre meine Herren. In izrekši to Salomonsko sodbo je odšel, uradnik pa je obstal kakor polit z vodo in je moral slišati še posmehovanje v bližini navzočih poslov. Leta 1846 zadel ga je hud udarec, ko sta mu 1. oz. 6 sušca umrla na škrlatici oba otroka Joana in Aleksander rojena 2. septembra 1844 oziroma 12. julija 1843.

Oče sam je nagloma umrl na zastrupljenju krvi.

Ob koncu naj še omenim dve pripovedki, ki so kolikor toliko v zvezi s sodstvom v Hrastovcu in nam dajo posebno sliko o tedanjih razmerah.

Ob južni strani okrajne ceste v Črnem lesu ravno tam, kjer se nagne potem navzdol proti Sv. Lenartu, stal je do zadnjih časov tik ob cesti na malem hribčeku takozvani Črni križ – tudi kameniti križ – zum steinernen Kreuz. Bil je postavljen iz štirivoglatih plošč iz temnega peščenega kamenja in z istimi pokrit. Ob vznožju bile so tri stopnice, v križu samem bile so štiri odolbine s črkami E. F. G. H. Križ bil je popravljen leta 1665 in 1789.

Iz dejstva, da je leta 1672 pomnožil krazem friderik grof Herberstein ustanovni sklad za tukajšno hiralnico in da se je dne 27. majnika 1689 poravnal z admontskim opatom zaradi varstvene pravice, katero si je svojil, bi se moglo sklepati, da je dal pozidati to kapelico imenovani grof ali jo vsaj popraviti. Umrl je leta 1691 v starosti 60 let in je bil tudi v Št. Lenartu pokopan v grobnici Herbersteinov, kjer so našli zadnji počitek tudi Volbenk krazem grof Herberstein umrl leta 1675 star 23 let; Eva Elizabeta pl.

Scherfenberg roj. Herberstein umrla 8. sušca 1656 in Günther baron Herberstein rojen 1594 umrl 1. avgusta 1655 v starosti 60 let. Iz tega, da je umrl v tem letu Günther baron Herberstein, ki je bil, kakor je zapisano na plošči - freiherr zu Herberstein - Neuberg, Gutenhaag, Longgoitz, Herr auf Hurnberg, Kämmerer und Truchsess in Kärnten — je sumatrati kot verjetno, da je on začel zidati drugi del grada, kar kaže letnica nad glavnimi vrati. Mogoče pa je tudi, da pomeni črka G. prvija Günther barona Herberstein, ki se imenuje leta 1666 tudi kot lastnik grada Hrastovec.

Istočasno pa je moral biti tam tudi kragem friderik Herberstein, ki je dobil med tem naslov grofa, in tedaj skoro gotovo pomenijo črke v kamenitem križu le njega.

Nastanek tega križa razlaga si ljudstvo sledeče:

V Hrastovcu živela je lepa grofica, v katero se je zaljubil mladi grof Herberstein in se z njo na tihem zaročil. Njegova mati pa je bila proti tej zvezi. Grof pa je moral oditi v križarsko vojsko v sveto deželo. Razmerje grofa do lepe grofice ni ostalo brez posledic. Ko je grofova mati to vide-

la, je trpinčila mlado nevesto še bolj in ji grozila, tako da je ta svojega otroka takoj po porodu vrgla v gorečo peč, katero se v gradu še dandanes kaže.

Mlado grofico obsodil je kroni sodnik na smrt na goreči grmadi. Ko je kronik peljal grofico na morišče v Sv. Lenart, prosila ga je, da naj jo rajši obglavi v Črnem lesu, kar je kronik tudi storil.

Ko se je grof vrnil iz svete dežele in vse to zvedel, dal je na tem mestu postaviti kameniti križ v spomin svoji nesrečni nevesti. S svojo materjo pa je pretrgal vsako vez in ostal neoženjen.

V Hrastovcu kaže se še dandanes sliko, na kateri je plavolasa deklica izvanredne lepote. Reče se, da je to podoba one nesrečne neveste.

Od tega križa ni več nobenega sledu, večina kamenja je zazidana v hlevu poslopja h. št. 5 v Št. Lenartu, ker je dotični posestnik lastnik parcele št. 1043 k. o. Zamarkova, na kateri je stal križ.

Na dotičnem mestu stoji mogočen hrast, ki se košato razširja s svojim vejevjem. Ptički gnezdijo tam in žvrgolijo svoje pesmice ter se veselijo življenja,

ki so ga morale pred davnimi časi pustiti tu spodaj nesrečne žrtve.

Bivši dekan in častni kanonik Jurij Tutek navaja v svoji kroniki župnije Sv. Lenart, da piše Povoden v historično-topografičnem popisu, da je bila ta deklica hišna v gradu Hrastovec in da so v arhivu onjej še spisi. Ker je svojega otroka v gorečí peči sežgala, obsodili so jo na smrt. Baje so jo pri črnem križu - imenovan tudi čarovniški križ - sežgali na grmadi.

Druga pripovedka nanaša se na križ, ki stoji na desni strani tik ob okrajni cesti v smeri iz Maribora, kar hitro, ko se začne šent lenartski okraj in zagledaš pred seboj Hrastovec.

Pozornost potovalca vzbudi mali borovec, ki životari na vrhu križa, ki je, kakor vedo povedati ljudje, že davno črez sto let star.

Nastanek križa in borovca razlaga si ljudstvo sledeče:

V gradu Hrastovec bila je zala deklica, ki je imela za ženina lepega Kmetskega fanta. Vsled velike lepote pa je zalezoval deklico grof Herberstein. Ker pa ose obljube niso zapeljale stanovitno deklico, dal jo je grof skupno z njenim ženinom

živo pokopati. Pred smrtjo rekla je deklica, da bo v znak, da je bila nedolžna in stanovitna, izraslo na tem mestu neko znamenje. In res, ko so sorodniki pozidali na tem mestu križ, začel je rasti na vrhu križa borovec, ki se vidi še dan danes, in kljubuje ob pičli zemeljski hrani vsem elementarnim silam ter pričuje o značajnosti slovenske deklice.

Na križu so videti tri letnice: 1210. 1815 in 1887. Po tem soditi, je križ jako star in je bil zidan v letih kakor prvotni grad Hrastovec. Poznejše letnice kažejo na leto popravil, zadnjo krat storil je to leta 1887 Ivan Breznik, posestnik v Zamarkovi, na katerega posestvu stoji križ.

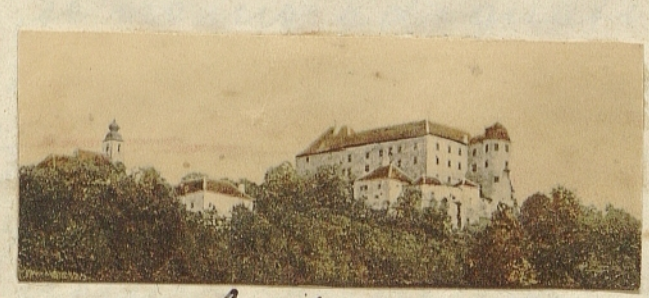

Purberk

Tržka sodnija.

Kakor so bile že zgodaj po mestih na Notranje-Avstrijskem tako v Celovcu, Gradcu, Ljubljani mestne in po krajih, posebno v bližnjem Cmureku tržke sodnije, tako je bila tudi v St. Lenartu taka sodnija.

Te sodnije nastale so iz privilegijev, ki jih je dala gospoščina, pod katero je spadalo mesto ali trg. Dotični grajščak pridržal si je samo gotove pravice, tako posebno glede nadgorovanja.

Kedaj je nastala v trgu Sv. Lenart taka sodnija, se ne more dognati. Gotovo je, da je bila že leta 1528, kajti v zapisniku o cerkveni vizitaciji v St. Lenartu piše se: Her Hans Wolgemut Pfarer, Her Christof Schlesinger, Her Stefan Krapinger, Geselpriester, August Fleischhacker - Richter ... seyn im Glauben und sunst nicht irrig.

Z besedo Richter misli tržkega sodnika.

Tudi iz pisma, ki ga piše šentlenartski

župnik Milleschitz (Miložič) Mihael (1610 - 1620) dne 7. avgusta 1611 dvornemu kaplanu Jurifu Ciersch v Gradec, je razvidno ime trškega sodnika. Miložič se pritožuje, da so posebno v trgu osebe, ki so udane luteranstvu in navede kot prvega Maksa Pernhard - derzeit Marktrichter sambt seinem Weib - dalje omeni še tudi Mihaela Gallé - Marktschreiber sambt seinem Weib. Prej omenjeni Maks Pernhard bil je prvi ustanovnik trške hiralnice.

Tudi v listini trške občine z dne 30. aprila 1675 oziroma 13. sušca 1676 - ki je sploh najstarejša listina te občine in v kateri potrdi Marija Gregorec sprejem očetove dedščina v znesku 50 gold. od matere Marije Stuber - je podpisan Furschitz kot Marktrichter.

Tudi v ustanovni listini grofa Ernesta Friderika Herberstein z dne 1. novembra 1672 imenuje se Zaharija Nürnberger kot trški sodnik, ki je velil za hiralnico 200 gold.

Toda glavni vir nam dajo za zgodovino trške sodnije zapiski - Bürger und Ratsprotokoll bey dem Markt Leonhard in windisch Bühelu od 22. julija 1719 in naprej do leta 1850, ki so v celoti ohranjeni.

Iz teh zapiskov povzamemo, da je trška sodnija v Št. Lenartu ena najstarejših.

V območje trške sodnije spadali so trg Sv. Lenart, Spodnja in Zgorna Radehova, (beseda izvaja se iz rajda - Krisp - ker so njive ena za drugo za vsakega lastnika posebej oddeljene) Spodnje in Zgorni Žerjavci ter Lormanje.

Iz prej navedenih zapiskov - Bürger und Ratsprotokoll - povzamemo celo organizacijo trškega sodstva, ki nam nudi dokaj zanimivega.

Volitev trškega župana bila je vsako leto in sicer na dan Sv. Tomaža, 21. decembra, če pa je ta dan bila nedelja, tako prihodnji dan. Tudi v Lsradcu bila je določena volitev na isti dan, v Cmureku bila je 6 decembra, med tem ko je bila v Celovcu v nedeljo pred Sv. Vidom - 15. junija.

Volitve udeležili so se osi tržani, ali tudi ženske ni razvidno, brzkone pa ne, ker se nikjer ne najde kak dokaz za to in so v tedanjih časih imeli odločevati le moški v postavnih zastopih.

Kdor je neopravičeno izostal od volitve, moral je plačati en goldinar kazni.

Volitev vršila se je na ta način, da so bili predlagani trije svetovalci iz prejšne dobe. Volitev bila je javna in se je izvedla tako, da je povedal vsak volilec ime tistega,

katerega voli. Izvoljen je bil tisti, ki je dobil 2/3 vseh oddanih glasov. Moral pa je biti hišni posestnik. Slučaj tržkega sodnika Seyfrid, ki je bil leta 1806 izvoljen, nam kaže, da je moral odložiti to častno mesto, ker je prodal leta 1807 svojo hišo, sled česar so se vršile dne 8. majnika 1807 nove volitve. (str. 299.)

Po volitvi sodnika bilo je sprejemanje novih trgovcev in volitev občinskih svetovalcev.

Vsak tak trgovec moral je prisegti po natančno določeni formuli:

Ich N. N. schwöre zu Gott dem allmächtigen, einen wahrhaften Eyd, nachdem ich anhero zu einem Marktlichen Burger auf und angenommen werde, ich alles, was zum Nutzen und Aufnehmen des gemeinen Markts St. Leonhard gereichet und das Wohl der gemeinen Bürgerschaft betrifft, getreulich befördern wie den auch einen jeweiligen Herren Markt-Richter und ehrsamen Rath in allen billigen Sachen gehorsamen wolle, wie es redlichen einem ehrsamen Burgers Mann und getreuen Mitglied zustehet. So wahr mir Gott helfe.

Za svetovalce, ki so skupno s tržkim sodnikom sodili, bila je določena sledeča

formula:

Ich N. N. schwöre zu Gott dem allmächtigen einen wahrhaften Eyd, dass ich, als angenohmen und erwählter Rechts-freund bey dem Markt St. Leonhard, in allen Sachen, was zu untersuchen zu erkennen, und zu urteilen im Rath, oder auf Verordnung desselben, und eines jeweiligen Hr. Markt-Richters, vorkommen sollte, nach meinem Wissen, und Gewissen, ohne Ansehn der Persohn, weder aus Freund- noch Feindschaft, meine Mainung, und Erkanntnüß vortragen, von Keinem Menschen ein Geschänknüß oder Gabe annehmen, und alle Raths-Angelegenheiten, deren Eröfnung verbothen wird, gehörig verschwiegen halten wolle, wie es nemlichen einem ehrliebenden Burgersmann, und Rattsfreunde zusteht, und ich mir dereinst vor Gott zu verantworten getraue. So wahr mir Gott helfe.

Zelo zanimivo je, da se najde v navedenem zapisniku na str. 68 tudi slovenski obrazec te prisege. Napis se glasi:

Windische Eydesformel eines neuen Bürgers:

Jas N. N. persgnem Bogu samemo Mogotznemo eno praoizhno persego. Da jas na neschni Den sa eniga Terschkiga Purgara gor vset gratam. Da jas vse tisto, kaj je knuzi, ino gor jemainjü tega gmein Ferga So.

Leonarda se dotizhe, no vse tisto svösto storiti zhem, kai zölli gmein Purgarschofti kunzi bo. No te jas zhem tudi enemo takemo men napro postablenemo Richtarü, nu enemo zöllemo Rathü vsech postenim Rezech pokorni bitti, na tako Vischo, kak se enemo postenemo ino svöstemo Purgarü Zhvi sdü. Ta ko guischno kack meni Bog pomagai.

Ta obrazec je prenešen iz prej navedenega nemškega, ki je bil določen od krajne sodnije Hrastovec z dne 15 sušca 1787.

Novi tržan moral je plačati za sprejem gotovo takso. Tako je bil sprejet dne 21. decembra 1789 za tržana Andrej Spitzy doma iz Št. Vida pri Vidmu na Benečanskem, ki je plačal pristojbino v znesku 3 gold. 45 kr. Mimogrede omenim, da je bil to praded rodbine Spitzi, katere člani so se zelo pomnožili. Peteri bratje Anton Andrej, Jakob Nikolaj, Karol Nikolaj, Andrej Nikolaj in Jožef Nikolaj tvorili so še sedaj znane lenartske „fünfarje". Iz te rodovine je tudi dne 21. decembra 1872 v Št. Lenartu rojeni Dr Hans Spitzy, vseulišči profesor na Dunaju in znameniti ortoped.

Izvolitev sodnika potrdil je sodni oskrbnik v Hrastovcu, ki je tudi odredil

novo volitev; če ni dobil sodnik potrebno večino glasov.

Prvotni red, da se je moral voliti osako leto sodnik ali predlagati prejšnega z zopetno izvolitvijo v potrditev, predrli so tržani leta 1843, ko so dne 18. julija volili Alojza Wenzel za dobo treh let. Grajščinska oblast v Hrastovcu je to tudi potrdila.

Sedalje pa so šli že leta 1829, ko so sklenili občinski svetovalci, odbor in osi tržani, da izvolijo dolgoletnega trškega sodnika Karola Joana Schrambek, ranocelnik, hišni posestnik, šolski nadzornik, in cerkveni ključar za čas njegovega žioljenja.

Istotako že leta 1815 niso volili novega sodnika, ampak so predlagali, da se dosedanjega Karola Schrambek potrdi, kar se je tudi zgodilo.

Po volitvi izročili so sodniku uradno in sodnijsko palico, pečat in Ključ - glej zapisnik z dne 18. julija 1843.

Obe palici nahajate se v arhivu trške občine. Sodnijska palica izgleda kot kaka taktirka, ima spodaj leseno rožo in tudi zgoraj (campanula persicifolia). To palico moral je imeti trški sodnik v rokah, kedar je sodil.

Trška sodnija imela je tudi pravico pečatiti listine z rudečim voskom.

✠

Tukaj počiva
Jožef Pegrin,
rojen ...
umrl .

Prišél si po letih iz daljne tujíne
Ameriški strie v domače krajíne,
Delíl si dobrote, prekrásen dal zvon,
Ki v nebéški je sprémil te dom.

Hvaležni župljani.

Našla se je samo še ena listina in sicer že prej navedena z dne 30. aprila 1675 oziroma 13. sušca 1676, ki ima takšen pečat. V rudečem vosku vidijo se dve osebi, ki stojite ena nad drugo, v desni roki drži osaka palico - bržkone sodno palico. Ob straneh so črke I. G. I. To so bile začetne črke imena tedanjega trškega sodnika - Johann Georg Furschig.

Po volitvi so imeli tržani sestanek v kaki gostilni, kjer se je slavila volitev. Pilo se je tedaj v znamenje sporazumljenja iz velikega vrča. Dejansko se tudi nahaja na tukajšnem rotovžu takšen kositreni vrč z letnico 1664 in črkami G. M. Poleg tega vrča je še manjši iz kositra, ki pa nima nobene letnice.

Približno mesec pozneje so se zopet zbrali osi tržani na rotovžu in so določili funkcijonarje za upravo in sicer so bili to: Kassierer ali Kämmerer - Wachtmeister - Fleischkommissär - Brotwäger - Wegmeister - Feuerbesichter - Vorspannkommissär - Quartiermeister.

Že imena povejo, kakšne posle so imeli dotični tržani, ki so bili v to svrho izvoljeni.

Sodstvo izvrševalo se je na rotovžu. Sedanji rotovž bil je sezidan leta 1675,

kakor kaže letnica v dvorani nad dvermi.

Da je bila tukaj trška sodnija, povzeti je že tudi iz napisa v dvorani nad dvermi:

Wo die Gesetze als Menschenwerk nicht deutlich und unzureichend sind, muss sie das Gewissen und die Menschlichkeit des Richters ergänzen.

Vsebina tega napisa ima res globoko misel in naj bi ta smernica veljala za vsakega sodnika.

Pri obravnavi bila sta poleg sodnika še dva svetovalca kot asesorja in dva takozvana Vorgeher.

Kolikor se more povzeti iz posameznih razprav, bila je vloga teh dveh oseb v kazenskih zadevah približno to kar je danes javni obtožitelj. Eden od teh prednaša tožbo. Nato se zagovarja obtoženi, na kar se izreče po morebitnem zaslišanju kake priče sodba - rabi se izraz - decissio - z novodom:

So ist vom Richter und Rath sogestalt erkennet worden.

Če se je izrekla sodba na zapor, se je tudi takoj izvedla, če ni bilo pritožbe na višjo inštanco.

V pristojnost trškega sodstva so spadale razun popolnoma administrativnih in političnih zadev reči, katere označimo

v današnjem Kazenskem zakonu s prestopki.

Zmel pa je tudi sodnik pravico zaslišati osumljenca v Kazenskih zadevah zaradi zločina. Tako nam kaže zapisnik z dne 22. junija 1787, da zaslišil sodnik tata Janeza Caff glede generalij in v stvari sami, nato oškodovanega kot priče; ker pa znaša vrednost v Kradenih stvarij 31 gold. 29 kr. se izroči osumljence deželnemu sodišču v Hrastovcu.

V Kazenskih stvareh obravnavajo se največ zadeve zaradi žaljenja časti in lahke telesne poškodbe. Originalne so sodbe zaradi žaljenja časti. Če se dva pomjeta, tako se izreče, da se to izenači. Če pa je eden drugega še kaj poškodoval in se zaradi odškodnine ne morata pogoditi, se nakažeta tožiti pri sodniji v Hrastovcu.

Izreče se pa obsodba obh strank, ki sta se tožile.

Zaradi originalnosti naj navedem razpravo z dne 23. sušca 1787 dobesedno:

Im gehaltenen Rathstag den 23 März 1787.

Im Namen des Herr Gerichtsverwalters Johann Urbantschitsch.

Präsentes: Herr Ignaz Zmol und Franz Sekol.

Vorgeber: Kajetan Hartwig.

Den obigen Dato bringt Klagbar vor Herr Mathias Petteg wider einen Narbar Peter Sprünbser Burger und Schlossermeister das derbemelte Schlosser selben mit allerley Injurien begegnet hat wegen ihm gemachten Schaden von seinen Schweinen.

Aber der Schlosser meldet auch, das der Petteg ihm auch nichts geschenkt und selber eben dergleichen begegnet hat.

Decisio

Also ist erkennet worden, weillen selbe einer den anderen so sauber titulieret das ein jeder mit 24 Stunden Rathaus Arrest belegt worden und selbe nacheinander solches ausgestanden. Actum Rathaus in Markt H. Leonhard ut supra.

Dne 11. aprila 1787 pregledal je zapisnik sodnipraviteljv Hrastovcu - Hipiak in pripomnil, da naj se obsodi rokodelce zaradi tako malih žalitev k vcijemu na 3 - 6 kr, da ne trpijo škode prizaslužku.

Reči se mora, da so bile tedaj kazni še prav mile in se sodi niso strogo izvrševale.

Na drugem mestu najdemo, da je bil bržan Mayritsch obsojen zaradi

žaljenja časti nar 24 ur. Glede izpričeve kazni najdemo v zapisniku, da se dveri ne bodo zaklenile, če se obsojeni vede mirno.

Tudi slučaje sedanjega prestopka po § 459 in § 391 K. z. najdemo. Ker sepa v prvem slučaju niso našle priče, dalo se je gospodarju strogo svarilo, da pazi na ženo, da ne bo hodila pri odprti luči po hlevu. - zapisnik z dne 7. svečana 1786.

V drugem slučaju sepa stranke niso pobotale in se nakažejo nastopiti pot tožbe pri hrastovški sodniji - zapisnik z dne 5. svečana 1787.

Tolsto v kazenskih zadevah.

Tržki sodnik pa je obravnaval tudi v civilnih zadevah.

Tako se tožita glasom zapisnika z dne 16. svečana 1787 Simon Zemljič in mesar Gregor Glantschar zaradi izpričeve teleta. Tožitelj označi se čisto pravilno z Klägar, toženec z Beklagter. Ko je predsednik tožitelj tožbo - bilo je tedaj v smislu sedaj veljavnega civilno pravnega reda ustmeno postopanje - ugovarja toženec. Najadnje pride do poravnave.

Zgodi se pa tudi, da zavrne sodnik tožitelja z zahtevkom naplačilo odškodnine vsled prizadetih poškodb, ker se doženo,

da je toženec ravnal v silobranu - zapisnik z dne 6. julija 1720.

Vse civilne tožbe končajo se s poravnavo ali pa da se stranka napoti na pot tožbe v Hrastovec. Le izjemoma izreče se sodba. Glasom zapisnika z dne 25 svečana 1787 mora plačati Matija Petteg Kajetanu Hartwig 1 gold 5 kr, ker so napravile svinje na njivi škodo, tudi mora toženec popraviti drugo leto svoj plot, da svinje ne morejo niti.

Tudi slučaj tožbe na preživnino nezakonskega otroka se najde v teh zapiskih. Sklene se glasom zapisnika z dne 15. aprila 1793 nazadnje poravnava, da se zaveže oče nezakonskega očeta, ker ta nič nima, da plačuje za otroka.

Bi bilo dobro tudi za današnje razmere!

V izvensporniih zadevah imel je trški sodnik navadno določitve mej, obračune tirjatev in proti tirjatev med strankami v trgu. V zapisniku z dne 14. prosinca 1785 najde se celo prava zapuščinska razprava po Marifi Wratutschitsch (Vratinčič), ki je zapustila neznatno premoženje.

Razun tega pa je bil trški sodnik tudi nekaki notar.

Sestavljal je namreč med zaročencemi

ženitovanjska pisma ali ženitne dogovore popolnoma v tem smislu kakor se delajo sedaj take pogodbe.

V odstavku 1 ženin in nevesta storita obljubo, da se poročita in veljata od tega časa kot zaročenca z vsemi pravnimi posledicami.

V odstavku 2 se določi, kaj za ženi ženin nevesti.

V odstavku 3 imenuje se premoženje, ki ga prinese nevesta v zakon, ženin to doto poviša še za enkrat toliko in dovoli v kujižbo zastavne pravice za ta znesek kakor je to običajno na Koroškem; rabi se stalni izraz: cum facultate intabulandi.

V odstavku 4 določi se občna skupnost premoženja med živima in za slučaj smrti tako, da je ob času smrti polovica last preživelega, drugá polovica pa tvori zapuščino.

Vse te ženitne dogovore opisoval je trški sodnik v posebno kujigo.

Tudi kupne pogodbe, zadolžnice, poravnave v izvensporném postopanju so se sklepale pred trškim sodnikom, o čemur priča kujiga: Heyrats, Vergleichs, und Kaufskontract Prothokoll bei dem Markt St. Leonhard 1779.

Predaleč bi prišel, če bi hotel navesti vse

slučaje sodstva, podal sem splošno sliko, navedene knjige nudijo za pravnika gradiva dovolj, da o tem sestavi poseben spis.

Kakor sem že omenil, bilo je trško sodstvo pod nadzorstvom deželne sodnije v Hrastovcu. Vidi se, da je tedanji sodni upravitelj Janez Kajetan Wißiák-Bizjak-točno nadzoroval celo uradovanje in tudi napravil svoje pripombe.

Poznejši upravitelji so to opustili, tako da od leta 1806, ko je nastopil drugi sodnijski upravitelj, sploh ni razvidno redno nadzorstvo.

Mesto trškega sodnika bilo je pred osem častno mesto; imel pa je tudi svojo posebno sicer ne posebno veliko plačo. Dobival je voz sena in otave iz travnika grajščine Hrastovec sedaj parc. št. 581 d. o. Zamarkova. Ta travnik ima še sedaj ime Hofwiese.

Kakor se razvidi iz vseh teh zapisnikov, bila je cela inštitucija prav patrijarhalična, tržani volili so svojega sodnika in položili v njegove roke svojo usodo; ta inštitucija imela je to dobroto, da so se končali navadni spori že v trgu in se je prihranilo sodniji v Hrastovcu

mnogo dela.

Trška sodnija v Št. Lenartu kakor tudi drugod spominja nas na današnje posredovalne urade, ki so bili ustanovljeni s postavo z dne 27. svečana 1907 št. 59. d. z. in 29. decembra 1914 št. 23 dež. zak. za Štajersko iz leta 1915 št. 96.

Dandanes je 20 takih posredovalnih uradov v našem sodnem okraju. Njih delovanje, ki se je začelo leta 1922, ni podceniti in bo dobilo pomen, ko se ta inštitucija nekoliko vživi.

S provizorično občinsko postavo z dne 17. sušca 1849 nehala se je tudi trška sodnija, ki je prešla kmalu potem na okrajne sodnije.

S to postavo nehalo se je seve tudi nadzorstvo grajščine Hrastovec.

Dne 8. avgusta 1850 bile so prve občinske volitve po novem redu. Za prvega župana bil je izvoljen Jakob Leserer, za svetovalca pa Janez Sollagg in Franc Frimel.

Od najbolj imenovanih trških sodnikov naj navedem iz zadnje dobe sledeče:

1. Franc Rudolf 1774-1776
2. Gregor Potočnik 1776-1777
3. Janez Urbančič 1777-1779.-1782.1784-1789

4 Martin Mraseg 1782 - 1783
5 Leo Vogler 1783 - 1784
6. Ignac Cmol 1789 - 1793
7 Kajetan Hartvig 1793 - 1795
8 Anton Vratinčič 1795 - 1800
9 Matija Fekonja 1800 - 1801
10 Blaž Seyfried . 1806 - 1807.
11 Tadej Spitzer 1809 - 1813
12 Karol Joan Schrambek, 1801 - 1806, 1813 - 1843.
13 Karol Wenzel 1843 - 1844 - 5. 3. 1844
prostovoljno odstopil.

14. Jakob Spitzy od 21. decembra 1846 do konca.

Umes vodil je posle blagajnik Jakob Leserer, ker vsled resignacije Karola Wenzel, ki je bil izvoljen za dobo treh let, ni bilo povoda za izvolitev novega trškega sodnika. - odločba grajščine Hrastovec z dne 24. aprila 1845.

Najznamenitejši od vseh trških sodnikov bil je Karol Joan Schrambek, ki je umrl 5. julija 1843 v starosti 76 let. Bil je celih 35 let trški sodnik in vodil svoje posle tudi v najtežavnejših časih v občno zadovoljnost tržanov. Bil je hišni posestnik, okrajni kirurg, cerkveni ključar in šolski nadzornik. Imel je dve hčeri, Marijo, ki je bila poročena z zdravnikom Andrejem Kornig,

ter Joano, ki se je poročila z Jakobom Spitzy, zadnjim trškim sodnikom in po njegovi smrti z zdravnikom Jožefom Joras v Št. Lenartu. Dosegla je starost nad 90 let.

Po nasvetu Karola Schrambek in sporazumno z župnijskim uradom podrli so, da bi dobil trg lepše lice, leta 1818 obrambni zid, ki je stal do tega časa okoli cele cerkve in sicer na vzhodni in severni strani do cela, na zapadni in južni pa do polovice, kjer se še sedaj vidi od župnišča do šole.

Leta 1900 razširili so prostor med cerkvijo in hišo št. 47 s tem, da so odkopali zemljo in napravili zid in železno ograjo.

Bodi mi dovoljeno, da na tem mestu, ker v splošni zgodovini (zgodovini) nisem mogel več omeniti, posežem zopet na polje zgodovine trga nazaj.

Ko so namreč Turki opadali od leta do leta v te kraje, so kakor drugod tudi tukaj napravili okoli cerkve mogočen skoro dve klaftri visok zid kot obrambo proti Turkom, ki so že leta 1532 oskrunili cerkev s tem, da so napravili iz nje konjski hlev, razmetali kosti mrličev po pokopališču, osled česar je knezoškof lavantinski Filip blagoslovil dne 25. oktobra 1535 cerkev na novo.

O zvoniku vidi se še dandanes ravno nad vhodom od severne strani odprtino za izlivanje goreče smole, čebi hoteli vdreti sovražniki v cerkev.

Ti tabori so se začeli zidati kakor piše Valvazor leta 1471. Že iz tega je povzeti, da je trditev zgodovinarja Andreja Janisch, da se je pozidala cerkev Sv. Lenarta še le leta 1531, malo verjetna. Čemu bi bil zid, če bi ne bila tam večja cerkev; in tabori so se zidali v teh krajih vedno le okoli cerkve.

Kakor sem že omenil, se je leta 1531 cerkev le povečala, ker kaže prvi del pri oltarju čisto drugo obliko gotike kakor drugi, bolj izrazito in pravilno. Da se je cerkev večkrat dozidavala in prenavljala, kažejo že napisi - kronograf - Propugnaculum fidei et pietatis - 1669 - v katerem letu se je zazidal prej krasni portal in zamenjal s prav prozajičnim vhodom - 1716. in 1892. Blizu strehe nad korom videti je tudi številka, ki pa vsled prebeljenja ni čitljiva.

Enako kakor Jožef Andrej Janisch v Topographisch statistisches Lexikon von Steiermark trdi tudi Orožen v Bistum und die Diöcese Savant, da cerkev in župnija Sv. Lenart ni bila inkorporirana leta 1203 samostanu Admont.

Cerkev Sv. Lenarta, ki se imenuje v listini

iz leta 1203 kot samostanu Admont inkorporirana, je cerkev Sv. Jakoba in freiland, ki se je imenovala še leta 1534, ko jo je konsekriral tedanji lavantinski knezoškof Filip, ecclesia parochialis S. Leonhardi in freyland.

Bodi tedaj temu tako ali tako, na podlagi vsega tega je celo dokazano, da je bila cerkev v Sv. Lenartu najmanj že leta 1135, ker se trdi, (~~ker se trdi~~) da je bila ta cerkev najprej podružnica župnije v Jarenini in v tem letu inkorporirana cerkvi Sv. Blaža v Admontu; vsekako pa je morala, če že ne leta 1203, pa ne dolgo potem postati samostojna župnija, ker se v listinah iz leta 1428 oziroma z dne 23. aprila 1444 navaja, da je dal opat Andrej admontski svojemu oskrbniku v Jarenini in Lenartu Gasseneder oziroma Martinu Pauer cerkveno vinsko zbirco v obeh župnijah Jarenini in St. Lenartu - Muchar VII. str. 202. 249. 318.

To pač jasno govori, da je bila že davno tu župnija in da se ni še le leta 1531 zidala cerkev, ko je ugotovljeno, da je bil že leta 1506, gotovo pa že pod cesarjem friderikom III. Sv. Lenart trg, ki bi kot takšen ne imel nobene večje cerkve.

Tudi v listini z dne 21. prosinca 1436, ki jo je izdal cesar Friderik III. v Gradcu, govori se o „Pfarre St. Leonhard und St. Benedikten", kjer je bila cerkev že iz leta 853 najmanj pa l. 1050.

Da je nastala župnija Sv. Lenart že v trinajstem ali štirinajstem stoletju, kaže že tudi okolnost, da se imenuje v vizitacijskem zapisniku iz leta 1617 kot podružnica cerkev Sv. Jakoba, glede katere drožen ne ve, kje je stala. Kakor pa sem že omenil, v splošni zgodovini dveh, stala je ta cerkev, kise imenuje v dotičnem zapisniku paupercula - s 4 oltarji, a brez tabernaklja na malem hribčku pred vasjo Dornauje, kateri kraj se označuje še sedaj v mapi z „Kirchenäcker" parcele št. 52. 57. 60. 61. 65. 64. K.o. Zamarkova in kjer se še dandanes najdejo pri globjem oranju ostanki zidovja iz opeke.

Če je tedaj še leta 1617 bila tam že podružnica, kaže to pač nato, da je morala biti pač dosti prej v St. Lenartu župnija, ker je naravno, da nastane podružnica pozneje in po potrebi. Kako govori že tudi dejstvo, da se imenuje v istem zapisniku kot podružnica cerkev Sv. Jurija v slov. gor., ki je postala leta 1786 samostojna župnija.

Tudi Hans Pirchegger – Geschichte der Steiermark str. 306 I zv. omeni Sv. Lenart kot vikarijat iz leta 1196, ki je spadal k glavni župniji Jarenina,

Katere cerkev je bila last Rudolfa pl. Wittenwald. Pred letom 1139 prešla je na nadškofa Konrada v Solnogradu in po njem na samostan v Admontu.

Jarenina

Okrajna sodnija Sv. Lenart

Dogodki leta 1848 niso ostali brez vpliva na zakonodajstvo glede sodstva. Cesarski patent z dne 4. sušca 1849 je nojstni dan moderega, predosem neodvisnega sodstva. Glavne točke tega patenta so ukinitev vseh deželnih, krajnih, patrimonijalnih in drugih sodnij; pravosodje in politične zadeve so se ločile, od države namešcen sodnik je nepremenljiv, sodno postopanje je navadno javno in ustmeno.

S cesarskim odlokom z dne 14 junija 1849 so se odobrile osnovne črte vredbe sodnih oblastev, glasom katerih nastanejo okrajna sodišča, kolegijalna okrajna sodišča, deželna in višja deželna sodišča in najvišje sodišče.

S cesarsko naredbo z dne 25. julija 1849 odobrila se je organizacija sodišč na Štajerskem. Ustanovila so se deželna sodišča v Gradcu in Celju.

Okrajna sodnija Sv. Lenart je bila prideljena deželni sodniji v Celju. V Mariboru pa je bilo okrajno zborno sodišče - Bezirks-Kollegialgericht, ki je imelo tudi sodstvo glede vseh pregreškov.

Da se ugotovi obseg in sedež posameznih sodišč, ustanovile so se takozvane c. kr. uvodne komisije. Za mariborsko in celjsko okrožje bil je določen tedanji krvni sodnik - Bannrichter - zadnji tega imena, deželno sodni svetnik Dr Pavel Kopper, ki je bil pozneje višje sodni svetnik v Celju in umrl v visoki starosti v Gradcu.

Le-ta prišel je tudi v Sv. Lenart zaradi določitve sedeža za sodnijo. Ker je bila Sv. Trojica nekako v sredi novega sodnega okraja, se je podal s komisijo najprej tja, ker pa občani tedaj še navadno občine Sv. Trojica - trg je še le iz leta 1871 - niso kazali posebnega zanimanja, da bi dali potrebne prostore, ornila se je komisija v Sv. Lenart. Tržani pod vodstvom tedanjega trškega sodnika Jakoba Spitzy obljubili so vse, da se nastane sodnija tukaj. Obljubili so, da dajo za dve leti prostore za sodnijo, in sicer brezplačno in so se zavezali plačati dotičnim hišnim posestnikom, ki dajo prostore, 60 gold. na leto.

Predstojništvo, izvensporni in civilni oddelek ter zemljekujižni urad dobil je prostore v hiši Jakoba Spitzy tedaj št. 40 sedaj št. 45. - sedanje erarično poslopje - in sicer v sedanjih sobah št. 1-6.

Razun tega dali so še začasno sobo v rotovžu na razpolago in sobo v sosedni hiši tedaj št. 39 sedaj 43 kot dvorano za kazenske razprave.

Zapori in sicer 4 celice bile so v hiši tedanje lastnice Marjete Spitzy hišna št. 56 sedaj 76.

Tako je bilo oskrbljeno glede prostorov za prvo silo. O nadaljni spremembi še pozneje omenim.

Glede uprave se je določilo z gospoščino v Hrastovcu, da prevzame okrajna sodnija 6 omar, ki so še dan danes v od. I in v registraturi, za 92 gold. in 4 železne okove za noge in roke, 4 ključavnice in še druge priprave za vklepanje, ker je je to orodje rabilo še do leta 1867; to orodje stalo je 6 gold. 40 kr.

Zaradi ostale potrebne uprave sklenil je sodni svetnik Pavel Kopper z rokodelci v Št. Lenartu in sicer Antonom Wabitsch (Babič) Jakobom Caff, francem Senekovič, francem Wudler in Antonom Stramlič dne 27. majnika 1850 pogodbo, glasom katere so se ti zavezali napraviti še drugo potrebno pohištvo za 108 gold. 36 kr. Nabavila se je tudi ura od bratov Jäckle v Gradcu za 10 gold. za sobo sodnega predstojnika, ki je došla 12 augusta 1850 sem, a v veliko nezadovoljnost vseh sodnih

predstojnikov nikdar ni prav vršila svojo dolžnost kljub večkratnemu zdravljenju v različnih sanatorijih izurjenih urarjev.

Sodni okraj Sv. Lenart določil se je tako, da obsega 44 občin in sicer Sv. Lenart, Zamarkova-Lormanje, Partinje, Jurjevski dol, Malna, Sredinji Gasteraj, Spodnji Gasteraj, Žitnice, Ledinek, Kremberg, Zg. Ročica, Žice, Spodnje-Zgornje Žerjavce, Spodnji-Zgornji Porčič, Drvanje, Sv. Benedikt, Trije Kralji, Ihova, Osek, Trotkova, Cogetinci, Sv. Anton, Andrenci, Župetinci, Smolinci, Čagona, Brengova, Verjane, Sv. Trojica, Senarska, Gočova, Biš, Čermlenšak, Selce, Žikarce, Ragoznica, Korena, Zimnica, Jablanci, Zgornja Voličina, Spodnja Voličina, Šetarjeva-Radehova.

Pod sodni okraj Sv. Lenart spadajo v celoti župnije Sv. Lenart, Sv. Trojica, Sv. Ana, Sv. Jurij - te tri župnije so še le od leta 1786 samostojne - Sv. Benedikt, Sv. Anton, Sv. Rupert in Sv. Barbara. Nadalje pa segajo v ta sodni okraj še sosedne župnije, katerih cerkve so izven tega sodnega okraja in sicer župnije Sv. Marjeta - okraj Maribor - Sv. Peter pri Mariboru in Sv. Martin pri Vurbergu - okraj Maribor - Sv. Bolfenk - Sv. Andraž - okraj Ptuj, Negova - okraj Zgorna Radgona.

Pod župnijo Sv. Marjeta ob Pesnici spadajo od občine Partinje h. št. 181-185. 200-207, pod

župnijo Sv. Peter cela Vinička vas h. št. 1-22 - občina Jablanci - in h. št. 31 v Veliki Ziniici - občina Zinnica, pod župnijo Sv. Martin od občine Koreno h. št. 8. 9. 49. 57. 60-80. 83. 89. 91. v kp. Koreni, pod župnijo Bolfenk cela občina Bi, pod župnijo Sv. Andraž št. 45-49 občine Andranci, št. 31 občine Župetinci in hišna št. 1-47. 59 in 105 občine Smolinci, pod župnijo Negova hišne št. 76-82 občine Ihova.

Število prebivalcev v prostrani sodni okraji znaša približno 22.000.

Pri tukajšni sodniji bilo je ustanovljeno mesto za okrajnega sodnika, dva adjunkta, vodja zemljekujižnega urada, dva kanclista, dva pisarniška pomočnika in enega sluga.

Dne 1. suica 1850 bili so imenovani okrajni sodnik Jakob Zirkelbach in adjunkta Aleksander Fuller in Josip Dieseubacher.

Poslovanje novo določenih okrajnih sodišč bi se moralo začeti glasom odredbe pravosod. ministrstva z dne 6. aprila 1850 z 1. julijem.

Kedaj je pripotoval okrajni sodnik Zirkelbach v Sv. Lenart, se ne ve, gotovo pa je moral biti že nekaj časa prej tukaj, da je nadzoroval preselitev iz Hrastovca.

Od osobja v Hrastovcu prišli so sem vodja zemljekujižnega urada Josip Vabuseg-Babusek, ki je bil že od leta 1835 tam, pisar Jurij Sočnik; omeni se tudi Rihard Ternig. Kot sodnega sluga prevzeli so Jakoba Schifko-Živko.

Dne 1. sušca 1850 bil je kot adjunkt za Sv. Lenart imenovan tudi Josip Janschitz-Janšic, ki pa bržkone ni prišel takoj sem službovat, ker ga v spisih najdemo še le leta 1852.

Iz tega bi se dalo sklepati, da sta bila ali Diesenbacher ali pa Duller le dodeljena tej sodniji, ne pa imenovana.

V istem času vršile so se tudi izročitve nerešenih spisov, in vseh drugih, ki so bili izročiti novo ustanovljeni okrajni sodniji kakor je do določila uvodna komisija.

Izročitve vršile so se meseca junija. Hrastovška sodnija izročila je vse spise 28. junija 1850. V Hrastovcu bil je po sodnem upravitelju Aleksandru Kaiserfeld adjunkt Filip Mraolag, poznejši notar pri Sv. Lenartu in je tudi on izročil vse spise.

Izročile so sledeče deželne oziroma patrimonijalne in krajne sodnije spise, glede tistih podložnikov, ki so pripadali do tedaj pod pristojnost dotičnih gospoščin.

Navedem posamezne sodnije in v

oklepaju občine, o katerih so imele te gospošči ne svoje podložniške, kolikor se je to dalo dognati iz izročenih spisov:

1 Krajna sodnija Velika Nedelja (Gočova, Barišinje)
2 Krajna sodnija Zgornji Ptuj (Jablanci)
3 Krajna sodnija Rakitsch - sodni okraj Cmurek (Jurjevski dol)
4 Krajna sodnija Sv. Benedikt (Sv. Benedikt)
5. Krajna sodnija Negova - sodni okraj Gorna Radgona - (Sv. Benedikt, Trotkova, Smolinci, Osek)
6 Krajna sodnija Radenci - sodni okraj Gorna Radgona - (Brengova, Ročica, Plova, Čagona, Zg. Verjane, Senarska, Cogetinci, Smolinci)
7 Krajna sodnija Ebenfeld - sodni okraj Ptuj - (Spodnja in Zgornja Korena)
8 Krajna sodnija Rohr - sodni okraj Hardeck - (Cogetinci, Goajnski vrh)
9 Krajna sodnija Marenberg - sodni okraj Marenberg - (Jurjevski dol)
10 Krajna sodnija Altostersbach - okrajna sodnija Arnfels - (Zgornje Verjane, Sv. Trojica, Sp. Ročič)
11 Krajna sodnija krad Maribor in Zgornji Maribor ter Magistrat Maribor - sodni okraj Maribor (Zgornji - Spodnji Ročič, Ledinek,

Jurjevski dol, Žitnice, Mali vrh, Sv. Trojica, Zg. in Sp. Žerjavec, Sv. Jurij, Partinje, Žice, Zamarkova, Gočova)

12 Krajna sodnija Zellnitz - Slivnica - sodni okraj Maribor - (Sp. Porčič, Zg. Senarska, Sp. Radehova, Sp. Korena)

13 Krajna sodnija Steinhof - sodni okraj Gorna Radgona - (Spodnja Senarska)

14 Krajna sodnija Svečina - Witschein - sodni okraj Maribor (Kremberg, Ročica, Frolah)

15 Krajna sodnija Drvanje - Triebein - sodni okraj Sv. Lenart - (Drvanje)

16 Krajna sodnija Apače - Abstall - sodni okraj prej Radgona, sedaj Gorna Radgona - (Ročica, Negovski vrh)

17 Krajna sodnija Dornava - Dornau - sodni okraj Ptuj - (Brengova)

18 Krajna sodnija Neukühneg - sodni okraj prej Cmurek, sedaj Sv. Lenart - (Žitnice, Andrenci, Vanetina, pravilno zadnji dve pod št. 17)

19 Patrimonijalna sodnija Sv. Marjeta - sodni okraj Ptuj - (Brengova)

20 Patrimonijalna sodnija Obermureck - Zgorni Cmurek - sodni okraj prej Cmurek - sedaj Sv. Lenart -

21 Patrimonijalna sodnija Fahrenbiehl - sodni okraj Zgorna Radgona - (Smolinci, Župetinci)

22 Deželna sodnija Hrastovec - Gutenhaag - sodni okraj Sv. Lenart - občine so naštete pri popisu sodnije v Hrastovcu.
23 Deželna sodnija Vurberg - Wurmberg - sodni okraj Ptuj - (Žikarci, Selce, Zavrh, Korena, Ragoznica)
24 Deželna sodnija Seckau - okraj Lipnica - (Partinje)
Podložnike imele so v sedanjem sodnem
25 okraju gospoščine: freydenegg - sodni
26 okraj Gleisdorf, freisburg - sodni okraj Radgona (Brengova, Andrenci)
27 Weitersfeld - sodni okraj Cmurek -
28 Münichhofen - sodni okraj Weiz -
29 Lamberg - sodni okraj Wildon -

Deželne sodnije v Vurbergu in Seckau so bile istotako proste deželne sodnije kakor Hrastovec.

Ker je spadal precejšni del sedanjega sodnega okraja pod deželno sodnijo Vurberg, in je ta grad še sedaj last Herbersteinov, podam kratko zgodovino.

Grad Vurberg je stal, seve ne v sedanji obliki, že leta 1130, kjer so gospodovali plemenitaši istega imena. Prvi iz te rodovine imenuje se Otmar v letu 1130. Leta 1268 dal je grad kralj Otokar podreti, ker njegov lastnik friderik ptujski ni bil do cela zvest. Leta 1276 pa je moral Otokar dati grad

zopet pozidati, ko je sklenil z Rudolfom Habsburškim mir. Leta 1441 prišel je grad osled ženitve Neže Ptujske, kateri je dal oče Bernhard ta grad, v last plemenitih Stubenberg. Leta 1603 prodal je Jurij Stubenberg grad Friderik Herberstein za 80.000 gold. in 500 cekinov. Leta 1707 prešel je ta grad osled ženitve Krescencije Herberstein s potomcem iz grofovske rodbine Attems v last teh plemenitašev, v katerih rokah je bil do leta 1885. Sedanji lastniki so zopet grofje Herberstein.

Ljudje pripisujejo ime Vurberg - Wurmberg temu, da je baje bil tu nekdaj lintvern, katerega je ubil pobožen romar v bližnjem lesu.

V tem gradu bila je tudi iz slovenske zgodovine znana Veronika Deseniška, soproga friderika grofa celjskega, ki se je skrila tukaj pred Hermanom grofom celjskim, dokler je niso leta 1428 izsledili in odvedli na Ojstrovico in tam udušili v kopeli.

Omenim naj še tudi kratko patrimonijalno oziroma krajno sodnijo cerkve Sv. Benedikt in Drvanja ter Zgornji Cmurek, ki se nahaja glasom senžermenske mirovne pogodbe sedaj v tem sodnem okraju.

Cerkvena posest župnije Sv. Benedikt

obsega okoli 100 oralov. Cerkev je zidana baje že leta 853, kar bi se dalo sklepati iz letnice nad vratmi. Cerkev se je bržkone povečala leta 1050 kakor kaže letnica v cerkvi. V letih 1758 in 1835 se je cerkev popravila. Pri Sv. Benediktu bila je tudi sekta skakačev kakor v Šent Lenartu.

Sodnija je imela sedež v eno uro oddaljenem gradu Negova, ki je last kneza Trautmannsdorf. Posebnega posla ni bilo, kakor kaže zapisnik o izročitvi.

Grad Drvanje bil je v sedanji občini Drvanje. O njem sedaj ni več sledu, zidovje so porabili za zidanje drugih poslopij, posebno hiše št 41 v Drvanji.

Pred to hišo, ki je bila z obsežnim vinogradom last Jožefa Nikolaja Spitzz, trgovca v Sv. Lenartu, sta še sedaj videti dva leva iz temnosivega kamna, ki sta bila nekdaj v gradu Drvanje. Stari grad imel je tri stolpe in trojna vrata in bil obdan od ribnikov. Posestvo bilo je spočetka last plemenitih Sittich, potem pl. Silberberg, -1680- Posestniki so potem zelo menjavali. To posestvo imel je od leta 1856-1878 tudi Dominik Čolnik, zaveden Slovenec, o katerem na drugem mestu več omenim.

V tem gradu bila je kapelica, ki se omeni že leta 1765, in v kateri se je brala za vse

vernike maša in se obhajale tudi procesije.

Gospoščina Drvanje imela je sodnijo v gradu Negova, posla pa tamošnjemu sodniku ni dala dosti z ozirom na mali obseg.

Grajščina Zgorni Cmurek je v bregu ravno nad mostom, ki vodi čez Muro kot sedanjo državno mejo.

Grad je bil sezidan v času od 1592-1628 Prvi posestniki so bili iz rodbine Muregg, ki se imenujejo prookrat že leta 1150 - Burkart, korar 1150-1173. Zadnji Murečan - Reimbert se je poročil z Gizelo roj. Kranichsberg. Ko je postala udova, prešel je grad v last rodbine pl. Kranichsberg, ki ga je imela do leta 1386, v katerem letu sta ga dne 28 augusta Henrik in Barbara Kranichsberg prodala s trgom Cmurek grofom Hermanu in Viljemu celjskemu. Ko so celjski grofje izumrli (1456), ostal je grad dalje časa v posesti deželnega kneza, v 16 stoletju prešla je grajščina v last grofov Stubenberg, ki jo imajo še sedaj.

Blizu je tudi gradič Neukühneg, ki je imel podložnike v Žitnicah. Sedež sodnije pa je bil v gradu Zg. Cmurek. Lastnik tega gradiča je sedaj Anglej Hazy Hanzon.

Od tega gradiča nudi se potniku jako lep razgled po srednji Štajerski, posebno lepo se vidijo Koroško - štajerske planine, daljni

Schöckel nad Gradcem, grad Riegersburg, Prekmurje, cele slovenske gorice z Donatsko goro in Bočem v ozadju ter zelenim Pohorjem, ki dela posebno v zgodnji spomladi s svojo še sneženo odejo naproti že zelenim livadam v nižavah kaj krasen kontrast v naravi.

Okrajni sodnik Zirkelbach začel je uradovati že 30. junija 1850, kakor je razvidno iz zapisnika vložišča za predsestvene zadeve, ki ga je pisal sam.

Imel je glede osobja spočetka težkoče, ker ni bilo imenovanih kancelistov Jožefa Hellgert in Florentina Feichtinger. Pomagati si je moral z diurnisti.

Poslovanje v kazenskem, spornem in izvenspornem ter zemljekujižnem oddelku spočetka ni bilo močno, ker v celem mesecu juliju ni došlo več kakor skupaj 160 številk. Pomisliti je namreč, da je bil izročen osak sestavljen zapisnik takozvanemu Einreichungsprotokoll - današnje vložišče - in se je tedaj nabralo v enem mesecu dosti številk.

Delovanje okrajnih sodnij kot popolnoma pravosodnih oblastij pa ni trajalo dolgo. S cesarskim patentom z dne 31. 12. 1851 se je določilo, da se ima pri okrajnih sodnijah združiti pravosodstvo z upravo.

Z naredbo ministrstva za pravosodje z dne 19. 1. 1853 se je ustanovilo višje sodišče v Gradcu in stem združilo isto v Celovcu. Deželna sodnija v Celju postala je okrožna sodnija, okrajno zborno sodišče v Mariboru postalo je samostojno okrajno sodišče; zadeve pregreškov so se dodelile okrožnemu sodišču v Celju, okrajno sodišče Sv. Lenart pa je postalo krajni urad - Bezirksamt - ki je začel delovati 30. oktobra 1854.

Prejšni okrajni sodnik dobil je ime krajni predstojnik - Bezirksvorsteher - Kot nadaljna mesta bila so sistemizirana za enega adjunkta, dva aktuarja, vodja zemlje knjižnega urada in tri kanceliste, dva diurnista in enega slugo.

V pravosodnem oziru bil je podrejen krajni urad Sv. Lenart okrožnemu sodišču v Celju in višjemu sodišču v Gradcu, v političnem pa okrožnemu uradu v Mariboru in namestništvu v Gradcu.

Vsled postave z dne 11. 6. 1868 št. 59 d. z. nehajo mešani okrajni uradi in je pravosodje poverjeno zopet okrajnim sodnijam, ki so začele poslovati 31. avgusta 1868.

Posebnih dogodkov od leta 1868 naprej okrajna sodnija ne more zabeležiti.

Leta 1859 in 1866 se glede vojske na Laškem oziroma s Prusi tukaj ni čutilo kaj

drugega kakor da so občine sprejele po enega ali dva ranjenca v oskrbo. Ranocelnik Kornig zavezal se je leta 1859 dajati zdravniško pomoč zastonj.

Zabeležiti pa je vredno, kako je bilo tedaj glede prostorov, v katerih je poslovala sodnija od leta 1850.

Ko je nehala dveletna brezplačna doba za sodne prostore, dal je Jakob Spitzy glasom najemnih pogodb z dne 12.10.1852. oz. 5.4.1857. 1.6.1859 20.8.1864 in 30.6.1869 prostore za okrajno sodnijo - izvensporni, civilni in zemljekujižni oddelek - za letnih 40 gold. v najem.

Dvokarija pa se je nahajala v sosedni hiši št. 46. v prvem nadstropju. Ti oddelki ostali so v tej hiši do sedaj. Vsled konkurza Jožefa Nikolaja Spitzy mb. kupil je erar to poslopje dne 25.10.1878 za 60.000 gold. in bil glasom dodelilnega sklepa z dne 18.9.1879 okujižen kot lastnik.

Ker sta odpovedala dne 29.12.1868 Jožef in Jvana Joras kot lastnika hiše št. 39 sedaj št. 43 sobo, v kateri so bile kazenske razprave in v hiši št. 40 - sedaj 44 - ni bilo primernega prostora, dal je Josip Solak z najemno pogodbo z dne 10.9.1869 od 1.9.1869 naprej v svoji hiši št. 80 - sedaj 56 - prostor za kazenske razprave v najem do 31.8.1872 proti letnemu plačilu 90 gold. Po preteku te dobe prišel je kazenski oddelek

v sedaj vrarično hišo in je bil v sobah kakor je sedaj št. 7-8. 9.

Zapori ostali so istotako do 1. 1. 1872 v hiši št. 56 - sedaj 76 -, kar se je zavzel naslednik leta 1853 umrle Marjete Spitzy - Josip Nikolaj Spitzy dati prostore v najem za 112 gold. na leto. Leta 1872 bili so prostori preneščeni v vrarično hišo, kjer so bili spodaj pod kazenskim oddelkom. Spredaj bila je lesena ograja za sprehajanje jetnikov v smislu § 68 navodila za kaz. sodišča.

Zemljekijižni urad bil je do leta 1900 v sobah št. 5 in 6. - sedaj registratura - potem pa do leta 1906 v pritličju na desni strani od vhoda, od 1906 pa v sedanjih prostorih, kjer je bil prej davčni urad in obenem prostor za stanovanje davčnega sluge. Davčni urad preselil se je v sedanje prostore, kjer je bila prej gostilna.

Leta 1893 pozidali so na mestu, kjer je bilo nekdaj gospodarsko poslopje, sedanje zapore. Čuditi se je, da je oblast to stavbo kot dobro odobrila, kajti zid napravljen je tako slab, da so že pogostoma jetniki s priprostim orodjem prodrli zid in pobegnili.

Na podstavi zakona z dne 26. 4. 1873 št. 62 d. z. se z najvišjim odlokom z dne 29. 6. 1897 izločijo sodnije Sv. Lenart, Zgorna Radgona, Gutomer

Ormož, Ptuj, Slovenska Bistrica, Marenberg in Maribor iz okrožja okrožnega sodišča Celje in se ustanovi novo v Mariboru, ki je začelo poslovati dne 1. prosinca 1898 pod predsednikom dvornim svetnikom R. Greistorfer.

Veliko razburjenje povzročil je konkurz Posojilnega društva v Sv. Lenartu - Landwirtschaftl. Vorschusskassenverein in St. Leonhard, ki ga je povzročil župan Anton Mraolag in dal okrajnemu sodišču dosti dela.

Anton Mraolag rojen 14. 10. 1850 v Hrastovcu bil je sin bivšega notarja Filipa Mraolag, se oženil z Elizabeto Urbančič in prevzel usnjarijo. Povspel se je kmalu do mesta župana in znal si pridobiti s svojim nastopom pri tržanih ugled in neomajano zaupanje.

Kot župan bil je od leta 1888 do 1896 začasni in od tedaj definitivni kontrolor in knjigovodja leta 1872 ustanovljenega posojilnega društva pri Sv. Lenartu. Ker je razkošno živel, imel obilne obiske, usnjarija pa ni dosti nesla, je razumljivo, da je segel po tujem premoženju, za kar se mu je nudila kot knjigovodji imenovanega posojilnega društva najlepša prilika. Na roko mu je šel pri tem blagajnik Ivan Rannig, hišni posestnik v Sv. Lenartu, ki je deloma tudi za se poneveril zneske, na ta način, da je dajal Antonu Mraolag na njegovo zahtevanje večje in

manjše svote proti začasni menici. Po sprejemu denarja pa je Anton Mraolag te menice uničil, ne da bi dal kako pokritje. Tako je delal že od leta 1891 do svoje dne 26. prosinca 1902 nastople smrti. Tedaj še nihče ni vedel o malverzaciji, vsled česar je bil tudi pogreb veličasten. Med drugimi govorniki rekel je tudi tedanji odvetnik Dr Wittermann: Deinem hehren Beispiel werden wir folgen, in deine Fussstapfen wollen wir treten.

Bila je nehote velika ironija, kajti nekaj tednov pozneje so izvedenci dognali celo postopanje Antona Mraolag. Ugotovila se je svota 160.516 K 61 v. Ki jo je še nedavno tako slavljeni župan poneveril. Kot sokrivca utaknili so Ivana Rannig pod Ključ, ki je bil tudi s sodbo okrožnega sodišča Maribor z dne 28. julija 1903 Vr VII 459/2 44 obsojen na 18 mesecev in je tudi v ječi umrl dne 26.4.1904.

Glede posojilnega društva pa se je na njegov predlog otvoril 25. avgusta 1902 konkurz S 4/2. Konkurzni komisar bil je tedajni okrajni sodnik Dr Jos. Kronvogel, kateremu se je posrečilo po velikem prizadevanju, da se je zadeva poravnala na ta način, da so popustili vlagatelji od svojih vlog eno četrtino, kar pa je manjkalo, se je poravnalo s pripeoki, pri čemur je priskočilo tudi društvo Südmark na pomoč, ker je bilo posojilno društvo v nemških rokah.

Ker so občine župnije Sv. Anton in Sv. Andraž - Osek, Brengova, Cogetinci, Sv. Anton, Smolinci, Župetinci, Andrenci in Čagona od sedeža zelo oddaljene, dovolil se je na prošnjo teh občin uradni dan pri Sv. Antonu z odlokom predsedništva višjega deželnega sodišča Gradec z dne 15. julija 1912 Präs 3254-10-12. in sicer enkrat na mesec. Opravljal se je v prostorih hranilnice pri Sv. Antonu. Prvi uradni dan bil je prvi pondeljek meseca oktobra 1912. t. j. 7.

Leta 1919 pa se je zopet ustavil zaradi prihranitve stroškov, tako da je bil zadnji uradni dan 5. julija 1919.

Ker je s sodnijo v zvezi tudi orožništvo, naj omenim tudi njegov razvoj v tem sodnem okraju.

Z najvišjim odlokom z dne 8. junija 1849 ustanovilo se je orožništvo.

Za sodni okraj Sv. Lenart bila je upostavljena prva orožniška postaja v Sv. Lenartu leta 1852 in sicer prvotno za celi sodni okraj.

Pokazalo se pa je, da je bila edina orožniška postaja samo v Sv. Lenartu za vzdrževanje reda dosti premala. Z ozirom na to ustvarila se je orožniška postaja pri Sv. Barbari dne 1. decembra 1887 in sicer vsled tega, ker so bili v tem okraju tepeži na dnevnem redu.

Orožniška postaja pa je imela v Št. Lenartu kljub temu še obsežno okrožje proti vzhodu in

severu. Da se ta postaja razbremeni, ustanovila se je leta 1896 orožniška postaja pri Sv. Trojici.

Od leta 1908 naprej pa so se začeli množiti umori, uboji, težke telesne poškodbe in zločinstva protituji lastnini v župniji Sv. Antona.

Nastala je potreba, da nastane večja varnost, saj je še sedaj znan izrek, da so imenovali kraje za Sv. Antonom posebno Župetince in Smolince v obče le „Bosna", kar je označilo občno nevarnost za ljudi in premoženje.

Ustvarila se je tedaj orožniška postaja s sedežem pri Sv. Antonu, ki je začela poslovati 1. prosinca 1913.

Dodelitev občin bila je ob času do preobrata za posamezne orožniške postaje sledeča:

1. Postaja Sv. Lenart: Sv. Lenart, Radehova-Šetarjeva, Gočova, Biš, Spoduja Voličina (deloma) Zamarkova-Formanje, Partinje, Jurjevski dol, Malna, Sredniji Gasteraj, Spodnji Gasteraj, Žitnice, Kremberg, Ledinek, Žice, Zg. Žerjavec.
2. Postaja Sv. Barbara: Zimica, Jablanci, Zg. Voličina, Ragoznica, Žikarci, Selce, Čermlenšak, Sp. Voličina (deloma) Korena.
3. Postaja Sv. Trojica - Sv. Trojica, Sv. Trije kralji Senarska, Verjane (slovensko pravilno Dvorjane) Ihova, Zg. Porčič, Sv. Benedikt, Drvanje, Zg. Ročica Sp. Porčič.

4. Postaja Sv. Anton: Sv. Anton, Osek, Brengova, Cogetinci, Andrenci, Župetinci, Smolinci, Čagona.

Na tem mestu naj omenim še grozodejstva večkratnega morilca Ludvika Havranek, o katerih se je pisalo tedaj po vseh časnikih in so opravičeno vzbudila ogorčenje, med tukajšnimi prebivalci pa precejšen strah.

Ludvik Havranek bival je s svojo materjo Marijo doma iz Konjic v Zg. Senarski št. 6. Sin bil je ničvreden in se je klatil po svetu. Dne 26. 12. 1881 našli so Marijo Havranek v njeni sobi umorjeno, kar je bilo pa denarja, pa je morilec vzel, ki je imel predrznost prižgati dve sveči ob strani umorjene. Sum se je obrnil proti sinu Ludviku, ki je bil prej ta dan pri materi in zginil po umoru. Ko so ga zasačili, spravili so ga v opazovalnico za umobolne, od tam pa je ušel.

Dne 6. 8. 1882 prišel je v gostilno Dovršak sedaj Kocbek - v Zamarkovi. Bil je slučajno priča, ko je dal gostilničar svojemu sinčeku Matiju 10 goldinarjev, da gre v Št. Senart nekaj kupit. To priliko izrabil je Havranek in šel za fantom, katerega je v Črnem lesu oropal in

umoril. Šele 30. 6. 1883 našel je tukajšni trgovec Josip Sedminek o priliki lova truplo nesrečnega fanta zakopanega blizu Črnega križa.

Havranek služil je pred temi umori v sedaj Schönwetrovi hiši v Zamarkovi, kjer je bila Marija Urbančič kot rejenka. Havranek si je domišljeval, da ga ta poroči. Ker pa se je ta poročila s posestnikom Janzom Schönwetter, je Ludvik Havranek iz maščevanja dne 1. 10. 1882 udrl v to hišo neko nedeljo zjutraj in umoril gospodarja in njegovega doeletnega sinčeka Ivana. Ko je prišla žena domu, je hotel umoritišeto, kar se mu pa ni posrečilo, pač pa ji je prizadjal z nožem težke rane. Havranek je nato zbežal in se klatil po Pohorju. Blizu Konjic zahajal je v neko hišo, kjer je imel znanje z ženo nekega čevljarja. Ko ga je mož zalotil nekega dne, je Havranek zbežal, razjarjeni mož pa je vrgel za njim ostro sekiro in ga zadel v hrbet, da se je zgrudil in izdihnil kmalu svojo črno dušo.

Mržnja do dela, pohlepnost po denarju in ljubosumnost privedle so Havranka do tega, da mu je zamrl vsak čut in izvršil ta grozna dejanja.

Jezikovne razmere

Duh vlade cesarja Jožefa II. ki je stremil po tem, da se centralizirajo vsi uradi in se uvede povsod nemški uradni jezik, je še ostal tudi po letu 1848. V slovenskih krajih se slovenski jezik nikakor ni smatralo za enakopraven.

Slovenščina tedaj še ni imela dostopa v urade kot pismeni jezik.

Iz dobe 1850 najdejo se v spisih domovnice, ki so dvojezične, a le malo občin jih je izpolnilo v slovenskem jeziku. Te častne izjeme so občine: Sredufi Gasteraj - župan Anton Jažmon Ihova - Andrej Bračič, Cogetinci - Matija Borko, Zgorna Korena - Franc Partlič, Ročica - Franc Reiter, Čermlenšak - Janez Lešnik, Drvanja - Matija Čolnik, oče znanega rodoljuba Dominika Čolnik, Zgorna Voličina - Franc Ribič, Kremberg - Martin Kranar.

Uradno se tudi v nemškem jeziku ne rabi beseda slovenisch - ampak dosledno le windisch Präs $\frac{40}{1851}$.

Iz dopisov okrajnega sodnika Zirkelbach z

dne 25. junija 1851 in 15. julija 1851 Präs 33-1851 na deželno sodišče v Celju je povzeti, da je znal samo adjunkt Aleksander Duller slovenski, drugi adjunkt Jožef Diesenbacher pa sploh ne, vsled česar je tudi prosil za premestitev.

Vsled tega uradujejo uradniki le v nemškem jeziku. Iz leta 1854 našel sem dopis z dne 6. decembra, ko pošlje okrajni sodnik Zirkelbach poleg nemškega poziva tudi slovenskega občinskemu predstojniku v Smolinci. Slovenski dopis se glasi:

Vsem geropom je narotscheno, kaj se majo tschres ti glescht jihovih maloletnikov (Puppilnov) v osmih dneh vnu svischati, ker tega ne stori sapadne v eno štrajfingo od 5 rainisch srebra. C. Kr. sodnina Sv. Lenarta 6.12.1854.

Kakor je po pisavi spoznati, to besedilo ni sestavil sodnik sam, brzkone je napravil prevod kak pisarniški uradnik.

Okrajni sodnik Zirkelbach je kot rojen Nemec sploh slabo govoril slovenščino.

Vsled tega je bilo več napadov na imenovanega okrajnega sodnika v tedanjem listu Noviec. To je napotilo okr. sodnika Zirkelbach do pritožbe na kn. šk. ordinarijat v Mariboru z dne 20. junija 1862 Präs 31-1862, češ da kaplan Šrol frane, ki je bil tukaj od 1.10.1859-10.11.1867. dela te dopise in predlaga premesti-

tev. Škof Anton Martin Slomšek odgovori z dnem 25. julija 1862, da je sicer posvaril Kaplana, za premestitev pa ni vzroka; okrajni sodnik Zirkelbach pisal je namreč najprej dne 15. junija 1862 pismo Kaplanu Šrol in ga prašal, kdo je dopisnik, ker ga hoče tožiti. Ta mu pa je dal prav dober odgovor v pismu z dne 16. 6. 1862. – Es ist mir leid Ihr Schreiben vom 15. 6. 1862 dahin beantworten zu müssen, dass Herr Dr Bleiweis in Laibach der verantwortliche Redakteur der Novice ist, daher auch er den Inhalt der in derselben erscheinenden Artikel gegenüber dem kompetenten Richter zu verantworten hat.

O Drvanji bil je na sedanjem posestvu Janeza Ploj h. št. 1. Dominik Čolnik, zaveden Slovenec, ki je delal tudi na urade Slovenske dopise.

Ker je bil določen za sodnega cenilca, a se ga tudi za občino Drvanje ni pritegnilo k cenitvam, ampak druge, se je pod Präs 42-1862 pritožil in prosil, da se ga prihodnjič vabi.

Tedanji substitut aktuar Ernst Sticker je odvzel Dominiku Čolnik dekret kot sodni cenilec s prav zasmehovalnim dopisom in napravil na aktu opombo: Čolnig ist Agitator in slawischen Tendenzen.

Da ne utone spomin na vrlega narodnjaka Dominika Čolnik, naj tukaj kratko omenim njegov žiljenjepis.

Rojen je bil pri Sv. Treh Kraljih dne 30. 8. 1830

kot edini sin Matija in Katarine Čelnik. Ljudsko šolo obiskoval je v Apačah, v Mariboru pa je dovršil 4 razrede gimnazije. Živinozdravništva in umnega gospodarstva pa se je učil pri kmetijski družbi v Ljubljani. Leta 1856 začel je samostalno gospodariti. Postavil si je hišo enako gradiču in veliko gospodarsko poslopje, kar je stalo 35.000 gold. Bil je izvanredno gostoljuben, pisatelj Vatroslav Hole doma iz Trojiške župnije, popisuje, da je bil dalje časa Čelnikov gost. Vsled velike gostoljubnosti zalezel je v dolgove in je bila velika kmetija v obsegu 90 oralov prodana leta 1878 na javni dražbi.

Dominik Čelnik živel je nazaduje kot gostač in se preživljal z zdravljenjem živine. Dne 27. 12. 1893 padel je v noči v klet in se ubil.

Bil je svoječasno najzavednejši kmet slovenskih gorie, vsled česar so ga imenovali kralja slovenskih gorie. Pridobil si je za narodni in gospodarski napredek velike zasluge, zlasti je slovel kot izvrsten sadjar. Vrlemu rodoljubu, ki se v tedanjih časih ni ustrašil pokazati svoje slovensko mišljenje, v besedi in pisavi, naj ostane časten spomin.

V St. Lenartu bil je od leta 1862 kot notar Edvard Knez, rodom Slovenec, ki se je tudi

zavedal svoje narodnosti. Kot pomočnika imel je Dr Petovar, ki je tudi delal slovenske vloge.

Dne 4. 11. 1862 praša že predsedništvo okrožnega sodišča Celje, v katerem jeziku izdaja notar Knez listine in vloge in katerem jeziku dela zapuščinske razprave kot sodni komisar.

Okrajni sodnik Zirkelbach poroča z dne 12. 12. 1862 Präs 61-1862, da uraduje nemško in slovensko - in nener Schreibarbeit - kot komisar dela nemške zapisnike.

Na daljno oprašanje predsedništva v Celju z dne 23. 12. 1862, ali dela notar Knez slovenske vloge z dovoljenjem strank, odgovori okrajni sodnik Zirkelbach pod Präs 72-1862, da je vložil nekaj slovenskih tožb. Vsled tega bile so zaslišane celo dotične stranke, ki so izpovedale, da jih nihče ni oprašal, v kakem jeziku se naj sestavi tožba, vse stranke so izpovedale - da jim je nemška tožba ljubši, ker te slovenščine ne razumejo.

Zirkelbach poroča, da sta notar Knez in Dr Petovar prišla do slovenskega uradovanja, ker je napravil tedanji aktuar Jakob Kureš, rodom Hrvat, na svojo pest slovenske obrazce kakor vabila, zaobljube varuhov, smrtovnice „in slovenischer Sprache, jedoch in der hier nicht üblichen sondern mehr in illyrischer Mundart."

Kaj si je Zirkelbach pod tem predstavljal, brzkone sam ni vedel, pismene slovenščine

pač ni poznal.

Zanimiv je tudi spis Präs 54 - 1861, ki nam poda sliko mnenja nemških uradnikov o slovenskem gibanju in slovenščini.

Vsled interpelacije več poslancev glede rabe slovenščine pri sodiščih v okrožju graškega nadsodišča pošlje predsedništvo višjega deželnega sodišča v Gradcu, z dne 26. 10. 1861 št. 2350 vprašanje, kako se je postopalo glede rabe slovenščine pri tukajšnih sodiščih in ali je nujna potreba, da se sestavi s strankami zapisnik v tistem jeziku, v katerem stranka govori.

Okrajni sodnik Zorkelbach poslal je dne 19. 10. 1861 poročilo, da je bilo od časa ustanovitve te sodnije k večjemu osem slovenskih vlog, in sicer takoj ob začetku, ko so napravili nekateri župani v zapuščinskih zadevah slovenske dopise. Sicer se s strankami govori slovensko, le-te pa rade - mit Vorliebe - govore nemški. Slovenski jezik se tudi ne more rabiti, ker še ni razvit in ljudje ne razumijo pismene slovenščine. Uradovanje v slovenščini tudi ni mogoče, ker ni slovenskih prevodov postav in tudi ne slovenskih uradnikov. Ljudje so tudi slovenske prevode postav v državnem zakoniku zavračali in čitali rajši izdajo v

nemškem jeziku.

Da pri takem poročilu, kakor so jih brzkone vposlali tudi drugi sodni predstojniki, raba slovenščine v uradih še dolgo ni mogla priti do veljave, je umevno.

Občinski uradi dopisujejo v tistem času s sodnijo le v nemškem jeziku. Častno izjemo napravi ihovski župan Andrej Žunderl, ki piše dne 22. 5. 1865 predstojništvu okrajne sodnije Sv. Lenart:

Preljuba c. kr. Kotarska gospočka!

Od županije Ihove se njim denari pošljejo za Rotman (pogorelce v Rotmanu) katere sem kak občinski župan vkup pobral, dobil sem denarov...

Leta 1871 pošlje ljubljanska sodnija slovenske tiskovine.

Leta 1873 ustanovila se je okrajna hranilnica, ki je bila seve tudi v nemških rokah. Načeloval ji je Anton Mravlag.

Leta 1885 prišel je v Sv. Lenart kot kaplan Ivan Bohanec, ki je bil tukaj do 30. 7. 1890. – rojen v Križevcih leta 1849. sedaj častni kanonik in dekan v Šmarju pri Jelšah.

Le-ta se je zavzel za to, da prideta okrajna hranilnica in okrajni zastop v slovenske roke. To se mu je tudi posrečilo. Dne 29. 4. 1888 se pod načelnikom Petrom Mesarec iz Jurjevskega

dola uraduje prookrat v slovenščini.

S tem doseglo se je že dosti, kajti kakor poznaje navedem, delale so se za zemlje kujižni urad slovenske vloge in Dr Janko Leščnik kot pravni konzulent vlagal je imenom tega zavoda slovenske tožbe.

Leta 1888 vabi okrajni zastop po načelniku Petru Mesarec sodno predstojništvo v slovenskem jeziku k veselici v proslavo cesarjevega rojstva.

Po smrti tukajšnega dekana in častnega kanonika Jurija Tutek (1857 - 6.4.1891) ki je uradoval le nemško, pošlje dne 16.5.1891 tedanji provizor Ferdinand Šoštarič vabilo k udeležbi sprejema škofa Mihaela Napotnik v slovenskem jeziku.

Brzkone pa ga je moral nekdo zatožiti, ker 27.5.1891 pošlje Šoštarič vabilo k udeležbi pri procesiji na Telovo v nemškem jeziku.

Glede jezika, v katerem se je poslovalo v posameznih oddelkih, je bilo sledeče:

V kazenskih zadevah se je do prihoda adjunkta Ivana Petrovič, ki je bil zaveden Slovenec, tedaj do leta 1877, uradovalo samo v nemščini.

Še le imenovani začel je zapisovati izpovedbe prič in osmuljencev v slovenščini, v glavnih razpravah delal je nemške zapisnike in tudi sodbe v istem jeziku.

Pomenljiv je izraz sodnega nadzornika - kateri je bil, se ne ve - ki je rekel adjunktu Petrovič videč slovenske zapisnike: Sie amtiren ja serbisch. Tako je pravil Petrovič Matiju Šuman, županu v Radehovi takoj po vizitaciji.

Ko je prišel Dr Josip Kronvogel, začel je tudi v zadevah prestopkov uradovati slovensko. Istotako tudi adjunkt Petrovič, kar je bilo že leta 1888.

Tudi adjunkt Dr Schäftlein (1884-1889) delal je slovenske zapisnike in sodbe. Glede tega adjunkta poroča okrajni sodnik Karol Henger na vprašanje predsednika okrožnega sodišča Celje glede znanja in uradovanja v slovenščini, da je izvršil 2 zapuščinski razpravi, 15 kazenskih zadev in 3 civilne v slovenskem jeziku.

Adjunkt Radey: je sestavljal razne slovenskih zapisnikov v Z-zadevah tudi glede prestopkov slovenske zapisnike in sodbe.

Dr Rostock pa je v U-zadevah tam, kjer je bila nemška ovadba, dosledno uradoval v nemškem jeziku, v kolikor so pa bili zapisniki slovenski, bili so sestavljeni v slabi slovenščini!

Istotako je tudi adjunkt Dr Kočevar 1897-1903 uradoval v slovenskem jeziku.

V obče se more reči, da se je uradovalo od leta 1900 v kazenskih zadevah že precej v slovenščini, adjunkt Roman Trstenjak 1903-1908 in kronist le slovensko, Dr Ambrož Petrowitsch-

sin zavednega Slovenca prej imenovanega sodnika Ivana Petrovič – le v slučajih, kjer je bila slovenska ovadba.

Kazenska sodnika Dr Karol Kurnig in Dr Jos. Toplak sta v letih 1911–1914 istotako postopala, ker sta se priznavala k nemški narodnosti.

Prizivna inštanca je izdajala po večinoma le nemške sodbe, izjemoma tudi slovenske.

V spornih zadevah so se razun nekaj tožb notarja Knez v dobi od 1862–1873 vlagale tožbe le v nemškem jeziku in so se tudi v tem jeziku reševale.

Tozadevno začel je še le okrajni sodnik Karol Wenger s slovenskim uradovanjem. Že leta 1887 sestavlja tožbe in poravnave v slovenščini, tudi izdaja sodbe v tem jeziku. Istotako dela adjunkt Petrovič v slučajih, da pride stranka sama k sodniji, slovenski zapisnik.

Ko je prišel Dr Kronvogel, rabi tudi on slovenščino pri reševanju tožb.

Oporo našli so ti sodniki v odvetniku Dr Leščnik 1886–1920, ki je vlagal slovenske tožbe, posebno v imenu okrajne hranilnice in Posojilnice pri Sv. Lenartu.

Leta 1887 našel sem le dve poravnavi v slovenščini, tožb je bilo sprejetih 6 v istem jeziku. Leta 1888 najde se že cel spis v slovenščini (okr. sodnik Wenger). V istem letu napravil je tudi

Dr Leščnik slovenski priziv, proti letu 1899 se množijo tožbe Dr Leščnik, a število je še vedno malo, komaj 1/10.

Težkoče pa je delal odvetnik Dr Karol Wittermann (1879-1903) ki je bil Nemec in je delal le nemške tožbe in je bil tedaj tudi cel spis sestavljen v nemščini.

Število slovenskih spisov v spornih zadevah pa vsekako ni šteti za veliko, kajti tudi Dr Leščnik vlagal je kljub svoji narodnosti dostikrat le nemške tožbe. Šlo se je pač za obstanek v boju z nemškim odvetnikom.

Še le od leta 1904, ko je došel Dr Milan Gorišek, začelo se je tudi v spornem oddelku slovensko uradovanje. Vlagal je kot koncipijent Dr Leščnik dosledno le slovenske tožbe. Ker je bil tedaj le Dr Leščnik odvetnik v Sv. Lenartu, imel je tudi notar franc Štupica pravico zastopati stranke v spornih zadevah.

Z ozirom na le slovenske tožbe bili so prisiljeni sodniki, če tudi drugače nemške narodnosti sestavljati slovenske zapisnike in izdajati slovenske sodbe, ker se je uvedla via facti navada, katero je moralo odobriti tudi višje deželno sodišče v Gradcu, da so se reševale slovenske vloge tudi v istem jeziku.

Poodarjati se mora, da so odvetniki Dr Fran Rosina in Dr Klančnik v Mariboru ter Dr Horvat v Ptuju že leta 1899 vlagali pri tukajšni sodniji

slovenske tožbe in se je tedaj moralo razpravljati v slov. jeziku.

Oglejmo si še uradovanje v zemljiški knjigi. Prvotno bilo je opisovanje v zemljiški knjigi vedno le v nemškem jeziku.

Še le z letom 1887 - oplio okr. sodnika Wenger - začeli so se izvrševati opisi v slovenskem jeziku, a to le v redkih slučajih.

Opisi v slovenščini naraščali so od leta do leta tako, da je bilo leta 1900 gotovo že ena tretjina vseh opisov, leta 1914 pa že polovica.

S tem, da je prišel leta 1905 v Sv. Lenart slovenski notar in delal skoraj vse vloge v slovenskem jeziku, se je tudi raba slovenščine razširila znatno pri zemljeknjižnih opisih.

Posebna domena za rabo nemškega jezika bile so izvensporne zadeve. Kiš je oblasti smatrale so vedno, da so izvensporne zadeve bolj internega značaja in da je tedaj tukaj nemški kot uradni jezik edino merodajen. Uradovalo se je tedaj le v nemškem jeziku.

Kakor sem že omenil, napravil je aktuar Jakob Kureš na svojo pest leta 1862 slovenske obrazce za varuhe, vabila itd. A to se mu je takoj ustavilo. Najprej se je rabila slovenščina v zapuščinskih zadevah.

Že okrajni sodnik Zirkelbach poroča

z dne 19. 10. 1861, da so ob začetku sodnije oposlale nekatere občine slovenske vloge, a vsega skupaj kakih osem.

Zanimiv je pregled, kako se je stopnjevala raba slovenščine glede smrtovnic pri posameznih občinskih uradih v letih 1870. 1880. 1890 in 1900.

Leta 1870 - občina - župan.

1. Smolinci - Jakob Klinar
2. Župetinci - Anton Krajnc
3 Drvanje - Anton Roškar
4 Čagona - Franc Satler

Leta 1880

1 Smolinci - Jakob Klinar
2 Drvanje - Kančič
3 Cerkvenjak - Jurij Šalamun

V Župetincih se je v tistem času uradovalo nemško, ker je bil župan Jož. Kovačič.

Leta 1890

1. Sv. Benedikt - Janez Elbl
2 Verjane - Mulec
3 Senarska - Martin Križan
4. Ledinek - Črnčec
5 Osek - Matija Meikenič

6. Zamarkova - Matija Šuman
7 Smolinci - Jakob Klinar
8 Župetinci - Zelenko
9 Čagona - Andrej Lorenčič
10 Spodnja Voličina - Janez Čuček
11 Biš - Karl Murko
12 Brengova - Matija Kukovec
13 Cegetinci - Jernej Kegl

Leta 1900

1 Andrenci - Pravdič
2 Sv. Benedikt - Janez Elbl
3 Trije Kralji - Janez Živko
4 Ledinek - Anton Križan
5 Zgorna Ročica - Franc Šenekar
6 Partinje - Drozg
7 Zamarkova - Ivan Rop
8 Žikarci - Jurij Bezjak
9 Šetarjeva - Muršec
10 Smolinci - Jakob Klinar
11 Trotkova - Anton Šiško
12 Sp. Poruč - Ivan Koder
13 Sp. Žerjavce - Matija Fras
14 Biš - Janez Lubec
15 Korena - Franc Krajne

Sodniki uradovali so kakor prej tudi leta 1870 v zapuščinskih zadevah vse v nemščini.

Še le leta 1888 najdemo prvi slovenski zapisnik o zapuščinski razpravi, ki ga je sestavil okrajni sodnik Wenger.

Leta 1890 najdemo že več slovenskih zapuščinskih razprav okr. sodnika Wenger in adjunkto v Petrovič in Dr Kronvogel. Najde se celo, da je notar Filip Mravlag sestavil slovenski zapisnik.

Leta 1900 se je uradovanje v slovenščini še bolj pomnožilo. Okrajni sodnik Dr Kronvogel in adjunkt Dr Kočevar rabita slovenski jezik, celo Dr Rostock napravil je slovenski zapisnik.

Sodnika Roman Trstenjak in Dr Hannig delala sta zapuščinske razprave izključno le v slovenščini.

Le sodniki nemške narodnosti delali so tudi še od leta 1900 z malimi izjemami le nemške zapisnike.

Notarji kot sodni komisarji pa so do prihoda notarja Štupica sestavljali zapisnike le v nemščini.

S ponosom se more reči, da je bilo okrajno sodišče Sv. Lenart v dobi od 1905 vsled tega, da so Dr Leščnik in Dr Goršek ter notar Štupica delali le slovenske vloge, glede uradovanja skoraj popolnoma slovensko. Ker sta bila sodni predstojnik in kronist tudi Slovenca, prišla je ta sodnija na glas kot najbolj slovenska in to kot sosedinja že nemškega sodnega okraja

Cmurek, ki je imel še mnogo slovenskih prebivalcev, a bil proglašen že davno za enojezično nemško sodnijo.

Stališče sodnikov slovenske narodnosti ni bilo ravno najprijetnejše. Strogo se je gledalo na to, da ni mogel kazati očitno svoje narodnosti, če pa je to storil, je imel službeno vedno neprijetnosti.

V dokaz je usoda okrajnega sodnika Wenger. Bil je zelo naroden in tega nikdar ni prikrival. Zaradi tega si je nakopal hitro sovraštvo tukajšnih tržanov kakor župana Antona Mraolag, zdravnika Dr Beneš in odvetnika Dr Wittermann. V dopisu z dne 25. 8. 1888 toži sam, da so to njegovi največji sovražniki.

Predsednik okrožnega sodišča Celje Heinricher je sam rekel okr. sodniku Wenger v obraz: Dass Sie Bezirksrichter werden mussten, ist ja klar, aber dass Sie gerade St. Leonhard bekommen haben, ist auffallend, Sie sind halt auch so ein Pražak-scher Bezirksrichter. Okrajni sodnik Wenger bil je tedaj že v naprej obsojen, še prej da je začel s svojim delovanjem. Trebalo je tedaj le najmanjšega povoda, da bi se moglo odstraniti Wenger-ja kot okrajnega sodnika od Sv. Lenarta, kjer so hoteli imeti sodnika nemškega mišljenja.

Ko se je vršil leta 1890 meseca majnika

v Zgornih Žerjaveih pri Sirku shod Ciril in Metodove podružnice in je okrajni sodnik Wenger nastopil kot govornik in baje rekel, da so vsi Slovenci edini, samo v Št. Lenartu je nekaj smetij, bilo je povoda dovolj, da ga je župan Mravlag naznanil, nakar se je uvedla takoj disciplinarna preiskava proti imenovanemu okrajnemu sodniku, ki je bil tudi takoj suspendiran in nazadnje premeščen v Gorni Grad. Disciplinarni senat pa previdoma ni nikjer omenil, da se ga zasleduje zaradi njegovega političnega oziroma narodnega mišljenja, navedli so se drugi, sicer popolnoma brezpomembni slučaji, ki so se pa ustvarili v velik pregrešek, da se je navidezno našla podlaga za obsodbo. Zagonetno je, da se je obtožnica uničila, z okrajnim sodnikom Wenger so v Celju, kamor je bil za nekaj časa pred premeščenjem v Gornigrad dodeljen, prav lepo ravnali in so mu poverili celo vodstvo okrajnega sodišča, kar je odredil predsednik Heinricher, ki je o priliki zaprisege disciplinirannega kot okrajnega sodnika izrekel prej navedene besede.

Strogo se je gledalo nato, da sodnik ni oposlal kak slovenski zapisnik drugi sodniji, kjer je bil le nemški jezik v rabi, če tudi je

stranka govorila le slovensko.

Ta slučaj pripetil se je kronistu. Sprejela se je ovadba neke stranke, ki je naznanila, da jo je neki moški hotel posiliti. Ker je ženska rekla, da je vsled tega prišla sem to naznanit, ker zna samo slovenski in je tedaj v Cmureku, pri okrajni sodniji, v katere okrožju se je ravnanje izvršilo, ne razumejo, sprejela se je ovadba v slovenskem jeziku in odposlala okrajni sodniji Cmurek kot pristojnemu sodišču. Sodnik v Cmureku naznanil je to takoj predsedništvu višjega deželnega sodišča v Gradcu, ki je zahtevalo potom predsedništva okrožnega sodišča v Mariboru (predsednik L. Perko) pojasnilo in dalo svoj ukor z dne 22.6.1909 (tukajšni Präs 200-17-9) glede tega, da se je sestavila ovadba v slovenskem jeziku in vposlala sodniji, kjer slovenščina ni „gerichtsüblich". Ravnanje pa se je zgodilo to stran Mure, tedaj v Kraju, ki pripada sedaj naši kraljevini.

Konča se ta ukor sledeče:

Dies stellt sich als Versuch dar auf dem Umwege des Einschreitens eines nicht zuständigen Gerichtes die für das Bezirksgericht Mureck in Bezug auf den Sprachengebrauch geltenden Vorschriften zu umgehen - ein Versuch, der strengen Tadel verdient.

Das gesammte Verhalten des Richters

Dr Flaunig in diesem Falle liefert den Beweis, dass es diesem Richter an Verständnis für Sinn und Zweck der geltenden Vorschriften gebricht und dass er der strengsten Überwachung bedarf.

Ker se tedaj stranka ni odslovila, ker je prišla sicer k nepristojni sodniji in se z njo sestavil zapisnik, ki se je oposlal nato pristojni sodniji, dobil je sodnik opomin, a ose to zaradi rabe slovenskega jezika.

Narodna napetost postala je v Sv. Lenartu vedno hujša. Ker se je v ljudski šoli po mnenju Nemcev poučevalo pod tedanjim nadučiteljem Jakobom Kopič premalo v nemškem jeziku, dal je zidati nemški Schulverein s pomočjo Südmarke ~~zidati~~ šolo, v kateri bi se poduč̌evalo izključno le nemško. Dne 10. oktobra 1909 bila je slovesna otvoritev te šole.

Narodni prepir, ki je bil prej samo med odraslimi, prenesel se je tudi med otroke; bil sem priča, ko so otroci nemške šole napadali učence slovenske šole. Zgodilo se je celo, da je napadel dne 25. svečana 1910 Anton Belna, učence nemške šole franca Nekrep, šolarja slovenske šole z nožem in ga na hrbtu nevarno ranil. M 161/10

Do leta 1913 bilo je običajno, da so prišli na dan cesarjevega rojstva 18.8. k slavnostni maši otroci iz obeh šol. Pelo se je pa med mašo slovensko, istotako bilo je glede cesarske himne.

To pa je bilo Nemcem preveč.

Ko so leta 1913 po končani maši začeli peti cerkveni pevci na koru cesarsko himno v slovenskem jeziku, začeli so otroci nemške šole pod vodstvom njih učiteljev peti cesarsko himno v nemškem jeziku.

Nastala je velika zmešnjava.

Sedanji dekan Josip Janžekovič obrnil se je pred oltarjem in zakričal z močnim glasom: Konštatiram, da se je služba božja namenoma motila, die Ruhestörer, die keine Disciplin kennen, hinaus.

Postalo je mirno, a cesarske himne je tudi bilo konec. Seve je bila kazenska preiskava proti dekanu in nemškemu nadučitelju zaradi motenja božje službe, državni pravdnik pa ni našel povoda do nadaljnega kazenskega postopanja.

Nemci pa so dosegli po Kn. škof. ordinarijatu, da je bila prihodnje leto za nemške šolarje posebna maša, pri kateri so otroci peli v nemškem jeziku med mašo in nazaduje tudi cesarsko himno. Mašo, katere so se udeležili tudi osi nemški uradniki, bral je kaplan. Vendar pa je dosegel tudi župnijski urad, da je moralo vodstvo nemške šole štirnajst dnij pred 18. 8. vedno prositi, da se zaradi te maše ose potrebno vkrene.

Dogodek leta 1913 je narodno napetost še bolj povečal. Tedanji namestnik Štajerske grof Clary Aldringen pisal je kn. šk. ordinarijatu v Maribor lastnoročno pismo, kako se osmeli župnik izgnati iz cerkve ljudi, ki pojejo v svojem materinem jeziku. To smatrati je celo kot razžaljenje veličanstva.

Take so bile razmere kratko pred izbruhom svetovne vojske.

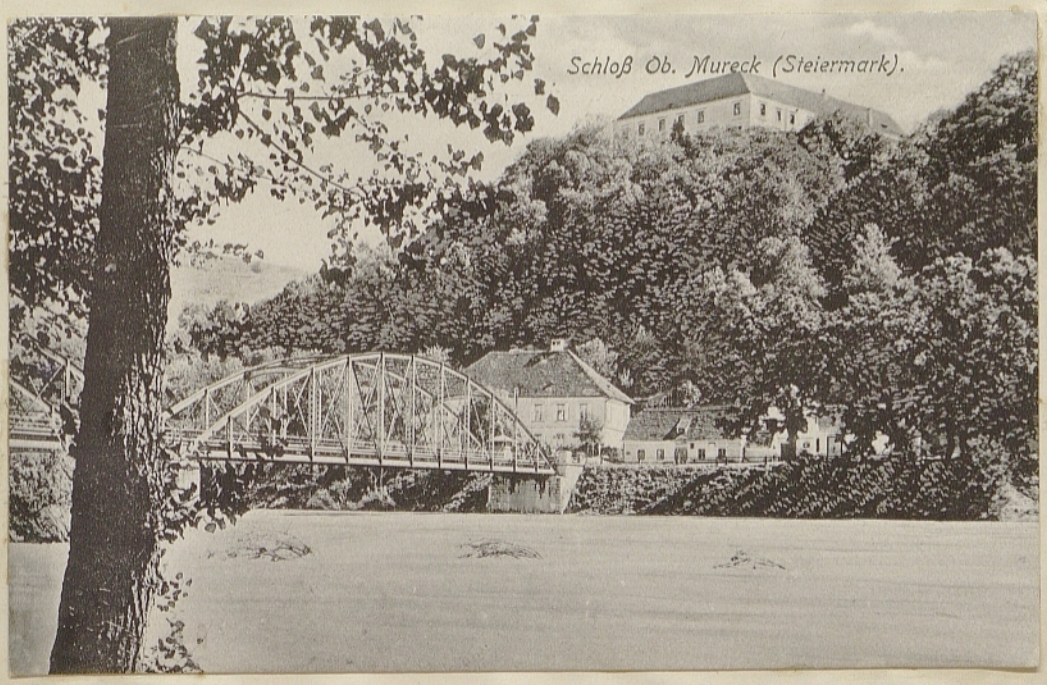

Severna meja sodnije Sv. Lenart

Svetovna vojska

Mirno je drugače teklo življenje pri sodniji. Sicer je delo od leta do leta bolj naraščalo, posebno od časa, ko je dne 1. prosinca 1910 otvoril drugi odvetnik Dr Milan Gorišek tukaj svojo pisarno. Množile so se civilne tožbe, posebno spori zaradi zemljišč, tako prostosti služnosti ali obstoja kake pravice. Stem v zvezi bile so tudi tožbe zaradi žaljenja časti, ki so dosegle že nenavadno višino, tako da je bilo vsak teden po 15-20 obravnav, ki so se navadno končale s poravnavo. Bil je to poseben pojav, ki je povzročil dosti nesporazumljenja med sosedi in tudi gmotno škodoval.

Sredi mirnih časov bil je usodepolni umor dne 28. junija 1914 v Sarajevo. Nastalo je veliko razburjenje in čutilo se je kmalu, da se zbirajo oblaki, iz katerih bo švignila strela, ki naj vžge plamen svetovne vojske.

Ko je izšel znani ultimat Srbiji, vedelo se je tudi, da je to napoved vojske. In res, dne 26 julija 1914 na vse zgodaj so že prišli uradniki

iz Maribora z naznanilom delne mobilizacije, kateri je sledila v nekaj duch tudi že splošna.

Tržanov polastilo se je takoj prvi dan veliko razburjenje. Kmalu so se slišali klici: Hoch Österreich - nieder mit Serbien. Razburjenost in zavživanje alkohola je povzročilo, da so začele padati popoldne psovke proti Slovencem. Slučajno se je pripeljal tisto popoldne novomašnik Martin Kozar iz Sv. Ane s svojimi gosti na vozu, ki je bil okrašen s slovenskimi zastavicami. Razburjeni nemško čuteči tržani smatrali so to za izzivanje, takoj so padli po vozu, raztrgali zastavice in sramotili ter dejansko napadali mirne goste.

Celo noč šli so opoklicani skoz trg, prepevali, vriskali, reveži - marsikateri je gledal zadnjokrat slovenske gorice. Bil je neskončno žalosten prizor, ko je odhajal evet mladenčev slovenskih goric v boj proti sokrovnim bratom za obstoj tedaj že popolnoma degenerirane in na smrt obsojene habsburške dinastije.

Dne 27. julija zbrala se je večja množina opoklicanih na trgu v Sv. Lenartu, njim na čelu v spremstvu godbe bil je trgovčev sin Ferdinand Golob iz Sv. Trojice.

Prepevalo se je, vriskalo, vmes igrala je godba večkrat cesarsko himno. Pritaki priliki zgodilo se je, da so se vsi odkrili, le poštar Vladimir Fabijani, ki je govoril z Raj-

mundom Glaser, staobnim mojstrom iz Ruš, se baje ni odkril, ampak celo smejal. Dejansko pa je imel Glaser klobuk na glavi in nekaj rekel poštarju Fabijani, na kar se je ta nasmehnil, klobuk pa ta tedaj ni imel na glavi. To pa je bilo tedanjemu vsled mobilizacije zelo razburjenemu županu Henriku Sollag povod dovolj, da je pristopil k poštarju in mu rekel: Tu se igra cesarska himna, Vi pa se ne odkrijete - Schuft - Schuft.

Poštar Fabijani vložil je seve tožbo U 515/14 župan Sollag pa je bil pri tej sodniji - sodnik Dr Rudolf Altziebler iz Ormoža - kakor tudi v prizivni inštanci kriode in kazni oproščen, češ da so bile županove besede z ozirom nato, da se je igrala cesarska himna, obtožitelj pa smejal, opravičena kritika antipatrijotičnega obnašanja poštarja Fabijani. Vojna psihoza je pač uplivala tudi pri razsodbah, da so smatrali sodniki pri tedanjem položaju tako razsodbo za najbolj pravilno.

Vsled mobilizacije odšel je v vojsko sodnik Dr Josip Toplak takoj drugi dan, vsled splošne mobilizacije moral je oditi tudi sodni predstojnik Dr Jos. Kronvogel kot nadporočnik avditor k vojaškemu sodišču v Gradec in se je vrnil še le 15. novembra 1914. Istotako odrinil je kancelist Franc Dernatsch v vojsko, z njim tudi sodni oficijant fortunat Stanovšek rojen 6. 7. 1892 v

Šoštanju. Dne 28. 12. 1914 prišel je v rusko ujetništvo in bil najprej v Kaahko blizu perzijske meje, pozneje pa v Taškentu, kjer je bil do 1. 1. 1921. Koliko je pretrpel, se ne da popisati, čudež je le, da se je vrnil po vseh mukah še primeroma dobro ohranjen meseca aprila v svojo domovino. Sedaj je kancelist pri okrajni sodniji v Gorni Radgoni.

Sredi avgusta odšel je tudi sodni oficijant Anton Vodušek k vojakom, ki je med vojsko umrl.

Z odhodom sodnega predstojnika preozel sem vodstvo urada, kar ni bilo posebno prijetno delo, ker bilo je treba reševati mnogo poslov, ki so se nanašali na vojsko. Kot namestnik bil je dodeljen prej imenovani Dr Altziebler.

Kmalu po izbruhu vojske začelo se je zapiranje zavednih Slovencev.

Sovraštvo do Srbov, ki ga je netila avstrijska vlada umetno, se je vsled vojne s Srbi še le bolj razvnelo. Tako je razumevno, da so morali dati temu srdu nekje duška.

Osak Slovenec, ki je kaj omenil o Srbih, bil je že veleizdajalec.

Kot prvega takega veleizdajalca privedli so v tukajšne zapore Alojza Belšak, upokojenega davčnega upravitelja iz Maribora (št. 74 zaprosnika o zaporih), ki je oboskal tukajšnega

davčnega upravitelja Jovta Vodlak in v vinjenem stanu v Aublovi gostilni v razgovoru s tukajšnimi tržani omenil tudi Srbe. Dne 13.8.14. so ga odvedli v Gradec.

Najboljse je obrnila ostudna gonja proti odvetniku Dr Gorišek in njegovim uslužbencem.

Prva žrtev bil je koncipijent Dr Janko Leskovec, ki je v mirnih časih dosti potoval, bil v Egiptu in tudi v Srbiji. Ker po izbruhu vojske ni imel posebnega posla, je sedel v prostih urah ob Pesnici in ribil, kadil cigarete in čital. To pa je bilo sumljivo, njemu sovražna oseba iz neke pravde naznanila ga je orožnikom, češ, da sedi ob potoku in pod pretvezo ribljenja dela tajne načrte za Srbe, kako bi mogli prekoračiti to silno reko, ki se po letu navadno posuši - conclusio: Dr Leskovec je tedaj zelo nevaren vohun. Otaknili so ga v zapore tukajšne sodnije dne 8. avgusta.

Njemu sledil je dne 10. avgusta solicitator Davorin Polič.

V pisarno Dr Gorišek je hitro po izbruhu vojske nekdo vlomil in vkradel denar in ta vlom v noči od 8 do 9 avgusta ponovil. Ker je solicitator Polič zahteval od orožnikov odločno, da se uvede preiskava, so raznesli nekateri tukajšni tržani vest, da je Polič to le fingiral. In orožniki, na čelu poveljnik Franc Furše, so pritirali Poliča v zapor in na-

pravili svadbo, da je osumljenec sam napravil vse, kakor bi se izvršila tatvina z namenom, da bi orožnike vsled preiskovanja tega slučaja, oviral pri izvrševanju poslov mobilizacije, tedaj zakrivil veleizdajstvo. Ta konstrukcija je tako umetna, da bi tudi najbistroumnejši jurist ne prišel do tega zaključka!

Dne 12. avgusta pripeljali so v tukajšne zapore učitelja Alojza Kristl iz Sv. Barbare v tukajšne zapore zaradi suma veleizdaje, ker je baje njegov sin Adolf pobegnil v Srbijo.

Dne 16. avgusta odvedli so nadučitelja Jakoba Kopič iz Sv. Lenarta naravnost v zapore v Gradec, ker je delil knjižnico Branibor, v kateri so bili po naziranju zvedencev v Gradcu spisi veleizdajniške osebine, posebno da se opisuje, da tolaži srbska mati svojega sina, ker je zadobil v vojski težke poškodbe in sin mater, ki trpi neizmerne bolečine. Ker se spis v Braniboru iz leta 1914 – Mati – konča z besedami:

Slovenski otrok moj, divi se požrtvovalni ljubezni svojih jugoslovanskih bratov in sester, ki so dali vse zdravje in življenje, da osvobode svojo domovino – podal je zvedenec mnenje, da ljudje kakor so Srbi še davno niso o stanu nam dajati glede domoljubja ozgled.

Ni moja stvar, se spuščati dalje o to mnenje-

obsoja se že samo ob sebi.

Še pa ni bila kupica polna.

Dne 22. avgusta odvedli so poštarja Vladimira Fabijani naravnost v Gradec, za kar je bil glavni povod njegov nastop dne 27. julija 1914 na trgu v Sv. Lenartu z županom Sollag in da se je udeležil Sokolskega izleta dne 28. junija 1914 v Rušah, kjer se je baje govorilo proti Avstriji in plesalo ter prepevalo še tudi potem, ko se je raznesla vest o umoru prestolonaslednika – tedaj veleizdajstvo.

Istega dne odvedli so tedanjega državnega in deželnega poslanca Ivana Roškar na Malni št. 1 v Gradec, dne 30. avgusta pa tudi zdravnika Dr Weiksl iz Sv. Trojice ravno tja, ker je bil za časa balkanske vojske kot zdravnik v Nišu pri Rudečem Križu in ker se je tudi udeležil sokolskega izleta v Rušah.

Kot zadnjega so odvedli v tukajšne zapore dne 31.8. Rajmunda Glaser, drugače po rodu Nemca. Ker pa je vodil ravno v tem času stavbo Dr Gorišekove hiše in se dne 27. julija 1914 pri sviranju cesarske himne ni odkril, bil je zelo sumljiv veleizdaje, tedaj v zapore z njim.

Za me bilo je mučno, ko sem moral te nesrečneže, posebno Dr Leskovca, Poliča, obiskovati v tukajšnih zaporih, dokler jih po nekaj dneh niso odvedli v Gradec. Moral sem biti zelo

previden, kajti že sem slišal govorice, da zaprejo tudi mene, ker očividno z njimi sočustvujem.

Nazadnje so oblasti le uvidele, da so bile vse te aretacije neopravičene. Po nedolžnem zaprti vrnili so se zopet domu, seve duševno in telesno izmučeni.

Da dobijo v vojsko vpoklicani in njih sorodniki v vseh zadevah, v katerih se sami ne morejo zastopati, pomoč, ustanovila je namestnija v Gradcu na sedežu okrajnih sodišč gospodarsko-pomožne urade, v Sv. Lenartu bil sem določen jaz za načelnika. Spočetka ta urad ni dal dosti opravila, v drugem letu pa se je razširil delokrog tudi na druge zadeve, posebno na prošnje zaradi dopustov vpoklicanih, podpor, iskanja pogrešanih, preskrbe beguncev.

Poslovanje bilo je sledeče:

Leta	1914	1 slučaj
"	1915	302 slučaja
"	1916	1228 slučajev
"	1917	997 "
"	1918	397 "
tedaj skupaj	.....	2925 slučajev.

Da je bilo pri tako obsežni sodniji kakor je Sv. Lenart in pri okolnosti, da sva bila

le dva sodnika, še to posebno poslovanje velika obremenitev, je razumevno. Vendar se je storilo ose rado, da se je le moglo pomagati vpoklicanim in njih svojcem pri gospodarstvu.

Ko so se začela vojna posojila, bile so seve v proivrsti tudi sodnije, ki so dobile nalog, skrbeti za to, da se da denar varovancev v ta namen. Pritisk bil je tozadevno zelo velik, vpošiljati so se morali izkazi o visočini podpisanega posojila. Če se je zdela ta svota višji oblasti premala, prišel je ukaz, da se natančno poroča o vzroku tako slabe udeležitve pri podpisavanju vojnega posojila.

Okrajna sodnija dala je iz denarja varovancev s pritrdilom varuhov sledeča posojila:

Pri III. vojnem posojilu		167.200 K
Pri IV	" "	8500 K
Pri V	" "	8900 K
	tedaj skupaj	184600 K

Ako bi se kateri sodni predstojnik vpal češ, da se brani izročiti denar varovancev za vojno posojilo, bi prišel v disciplinarno preiskavo in bi imel pričakovati najhujše posledice; zato naj nikdo ne obsoja sodnika, če se je dal ta denar, zgo-

dilo se je to vsled višje sile.

Tudi drugače morala je sodnija zbirati prispeske za Rudeči Križ. Tako se je moralo pri razpravah v zadevah žaljenja časti gledati na to, da je plačal obtoženi v slučaju poravnave neko svoto za Rudeči Križ. O teh zneskih se je moral predložiti mesečno izkaz predsedništvu okražnega sodišča Maribor. Ko se je nekoč izkazal le znesek 10 K, dobil je kazenski sodnik strog opomin, da je nerazumljivo, da se kaže tako malo zanimanja. Sodnik je namreč nabiral za revne slovenske dijake in tako seve za Rudeči Križ ni dosti preostalo.

Uradovanje postalo je posebno v zadnjem letu vojske že zelo težavno. Pisarniško osobje se je vedno spreminjevalo. Če je žabil kak pisarniški pomočnik nekaj časa v službi, pri prihodnjem naboru so ga gotovo potrdili in oditi je moral k vojakom. Nazadnje ni bilo mogoče koga dobiti, tako da je kazenski sodnik večinoma sam pisal zapisnike. Da je to oviralo redno poslovanje, si lahko vsak sam predoči.

Dosti opravka dalo je sodniji postopanje glede prestopkov zaradi neopravičenega razpolaganja z zaseženim zrnjem - ces. naredba z dne 11. 6. 1916 št. 176 d. z. in daljne.

Ljudje so vsled tega dosti trpeli, kajti

vsak posestnik je vedel, da ne more shajati z množino zrnja, ki mu ga je pustila oblast, ako hoče redno obdelovati polje. Naravno bilo je tedaj, da so skrivali zrnje. Kdor pa je imel nesrečo, da so mu to dokazali – ovadbe sovražnih sosedov igrale so le prepogostokrat vlogo – se je moral zagovarjati pred sodiščem. Kazni bile so stroge, ob enem se je tudi izrekel zapad najdenega zrnja. Ta postava bila je tudi dostikrat samo sebi nasprotujoča in krivična.

Tipičen je slučaj, ko je dal župnik Ivan Pajtler župniku, sedanjemu dekanu Josipu Janžekovič pšenico za nasetev, ker je imel ta slabo zrnje in sta tedaj menjala. Jos. Janžekovič je to naznanil okrajnemu glavarstvu, ki pa je kratkomalo odstopilo to naznanilo državnemu pravdništvu. Le-to je predlagalo, da se imata oba kaznovati, ker sta neopravičeno razpolagala s zaseženim zrnjem (M 410/16.)

Bila pa sta krivde oproščena, ker se je smatralo, da sta ravnala le v najboljšem namenu, ker se doseže s tem le dorastek, ne pa, da bi se množina zrnja s tem zmanjšala.

O tem slučaju poročali so posebno socijaldemokratični listi in napadali politične oblasti, katerih tozadevne odredbe kažejo, da nimajo pojma o pravem gospodarstvu.

Ker je trg Sv. Lenart ostran od železnice, tudi ni bil naval begunccev velik, bili so le

tu in tam raztrešeni pri posameznih znancih in sorodnikih.

Od vojakov pa se sploh ni nič videlo, k večjemu ko so bile rekvizicije zrnja in nabori.

Dne 3. majnika 1915 bil je tudi kronist pri naboru potrjen, a oproščen z ozirom na tedanje pomanjkanje sodnikov.

Usoda oproščenih sodnikov pa tudi ni bila prijetna, kajti vedno in vedno so prišle stroge preiskave, ali je ta ali oni še neobhodno potreben. Vselje tedaj nad vsakim Damoklejev meč, da mora tudi zamenjati pero s puško.

Dopusti se tudi niso dovoljevali več ali le izjemoma in le za kratko dobo. Pri tukajšni sodniji ni bil noben uradnik od leta 1915 - 1918 na dopustu, ker so se vsi na višji migljaj le-temu odpovedali, da delo ni zaostalo.

Kako jurist imenuje in ocenjuje tako prostovoljno odpoved, mi ni trebadalje omeniti.

Pisarniške uradnike pritegovali so tudi k rekvizicijam glede zrnja in drugih poljskih pridelkov. Bilo ni prijetno poslovanje, ker je prišel uradnik na eni strani z ljudstvom v konflikt, če je postopal strogo po postavi, če pa ne, pa je imel pričakovati od politične oblasti neprijetnosti.

Pisarniški uradniki morali so tudi pomagati, ko se je izračunavalo na licu mesta z merjenjem obsejane zemlje, koliko se bo v tej ali drugi občini pridelalo na leto.

To so bili že prvi znaki, da pojemajo sile. Čutilo se je pomanjkanje živine, kar se je opazilo najbolj o priliki zapuščinskih inventur. Poprej osi polni hlevi, sedaj vse prazno, bila je k večjemu mlada živina, s katero kmet ni mogel lahko več obdelovati polja. Hrami so bili zanemarjeni in ploti ležali so po tleh. Pomagali niso nič brezmesni dnevi v tednu, orožnikom ni bilo dosti treba hoditi opoldne po trgu gledat v različne kuhinje, ali se kuha meso ali ne, ker ga itak ni bilo.

Cene so šle živilom vedno višje kljub cesarskim naredbam proti navijanju cen. Iz mest prihajali so izstradani ljudje, preplavljali te kraje in pokupili ose, kar so dobili.

Spočetka so iz teh krajev še nosili živila v Maribor na trg, ker pa so jim jemali blago češ, da je predrago in ga zaplenili, nihče ni kaj nesel v mesto. Zato pa so prišli meščani med kmete in bili veseli, če so dobili kaka živila, če tudi za visoko ceno.

Vse je kazalo, da je nekdaj znameniti izrek cesarja friderika III. Austria erit in orbe ultima – bil sezidan na slabem temelju, ki se je moral enkrat podreti.

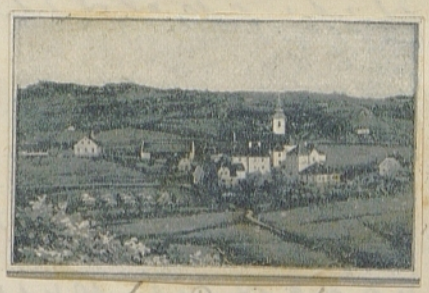

St. Ruperti

Preobrat in posledice

Usoda monarhije Avstrija nagnila se je v drugi polovici leta 1918 proti koncu. Občno pomanjkanje živil, in vseh drugih potrebščin, nastalo nezadovoljstvo med državljani, nezmožnost novega vladarja in neuspehi na italijanskem in francoskem bojnem polju pospešili so katastrofo.

Z znanim manifestom cesarja Karola I bila je razrušena tudi disciplina v armadi, tako da je prišlo do premirja in stem je bilo tudi konec svetovne vojske kot takšne.

Z nastalo samostojno državo Jugoslavija bilo je tudi prekinjeno razmerje z nadsodiščem Gradec.

Z razglasom Narodne vlade z dne 31. oktobra 1918 bil je za Slovenijo določen tudi oddelek za pravosodje; z razglasom z dne 14. novembra Uradni list z dne 21. novembra 1918 št. 111 ustanovilo se je v Ljubljani za Kranjsko, Koroško in Štajersko višje deželno sodišče.

Z naredbo poverjeništva za pravosodstvo z dne 31. 10. 1918 objavljeni v Uradnem listu z dne 4. 11. 1918 št. 1. določen je bil uradni jezik slovenski odnosno srbohrvatski; vsi dosedanji zakoni ostanejo v veljavi, sodbe se razglašajo v imenu zakona.

Minulo je tedaj nemško uradovanje.

Kako krčevito so se držali sodniki nemške narodnosti glede rabe nemščine, kaže jasno odlok predsednika okrožne sodnije Dr Kočevar pl. Kondenheim še z dne 5. 11. 1918 Präs $\frac{981}{26/16}$ (Präs $\frac{353}{25/18}$) v katerem se kaže popolnoma pod uplivom mariborskega nemškega odvetnika Dr Ernsta Mraclag in sklicuje na prejšne jezikovne naredbe glede rabe obeh jezikov v občevanju s strankami in to ob času, ko je bil proglašen od narodne vlade slovenski jezik kot uradni.

Značilno je, da je izrazil predsednik v tem odloku mnenje, da so izrekati sodbe v imenu Njega Veličanstva cesarja.

Z odlokom „c. kr." predsedništva okrožne sodnije Maribor z dne 6. novembra 1918 präs. 988-26-18-1 (Präs 355-25-18) je predsedništvo višjega deželnega sodišča v Gradcu z dne 4. 11. 1918 odvezalo ose nameščence dosedanje prisege in jim je dalo na prosto, priseči na narodno vlado tiste države, kateri hoče kdo služiti.

Čudil se bo mogoče kdo, da se je uradovalo kljub odredbi Narodne vlade z dne 31. 10. 1918 pri

tukajšni sodniji vsaj v notranjih poslih le nemško, posebno glede spisov v seznamih in da je moglo dajati predsedništvo okrožnega sodišča v Mariboru prej navedene odredbe tudi v nemškem jeziku.

Pojasni se to s tem, da so došle dotične številke Uradnega lista in sicer št. 1 z dne 4. 11. oz. 6. 11. 8. 11. in 9. 11 še le 16. 11. 1918 k tukajšni sodniji.

Z ozirom nato dal je sodni predstojnik Dr Kronvogel odredbo z istega dne preds 365-25-18. v smislu določil objavljenih v Uradnem listu.

Zvestobo državi SHS obljubili so dne 16. 11. 1918 sodni predstojnik Dr Kronvogel, okrajni sodnik Dr Flannig, oficijal Franc Žigart in sodni sluga Franc Pernek, ki je bil na mesto tedaj ravno opokojenega sluga Petra Čanš tukaj.

Višji pisarniški oficijal Ivan Urek podpisal je obljubo za Nemško Avstrijo. Dne 10. 12. 1918 zglasil se je iz vojske oficijal Franc Dernatoch in obljubil zvestobo državi SHS.

Sodnik Dr Josip Toplak, ki je bil nadporočnik avditor v Gradcu, zglasil se je še le začetkom svečana 1919 in se odločil službovati v Nemški Avstriji.

Višji pisarniški oficijal Ivan Urek položil je ob enem prošnjo za upokojitev in stopil z 1. 1. 1919 v pokoj. Pokojnina bila mu je odkazana od Nemške Avstrije.

Z dnem 16. 11. 1918 začelo se je tedaj tudi glede

vodstva seznamov uradovati v slovenščini.

Posegel sem s temi dogodki nekoliko naprej. Dovoljeno mi naj bo, da omenim še najvažnejše dogodke ob času preobrata.

Ko se je sklenilo premirje na italijanski fronti, začele so se vračati vojaške čete na vse strani proti domovini.

Dne 2. 11. bil sem na uradnem dnevu pri Sv. Antonu. Nazaj grede srečeval sem že vojake; na vprašanje rekel mi je vsaki: Stradali smo, ne moremo se več vojskovati.

V trgu nastal je naenkrat tudi pri nemško-mislečih tržanih preobrat. Postali so redko besedni in začeli Slovence prijazno pozdravljati, bilo je videti, da pričakujejo drugo dobo.

Dne 3. novembra 1918 pripeljal se je popoldne zrakoplov iz italijanske fronte, ki se je moral tukaj na župnikovi njivi parc. št. 14 k.o. Sv. Lenart spustiti na tla, ko je dobil benein, dvignil se je in se odpeljal proti Lipnici. V zrakoplovu bil je čehoslovaški Krmilar. Pravilno bi se moral stroj pridržati kot narodno blago, a vsled občne neorijentiranosti nihče ni mislil nato.

Isti dan ob 4 uri popoldne zbrali so se Slovenci v prostorih slovenske šole v Sv. Lenartu V. razred, da se je sestavil Narodni svet za trg Sv. Lenart.

Za predsednika bil je izvoljen odvetnik Dr. M. Gorišek, ki se pa tedaj še ni vrnil iz fronte, v odbor voljen je bil tudi sodni predstojnik

Dr Kronvogel.

Dne 4. novembra 1918 oznanjeval je občinski sluga Vinko Gorjup prookrat v slovenskem jeziku, da se morajo domobranci podati takoj v Maribor.

Davčni oficijal Maks Sollag, ki se je štel za Nemca, je zapustil urad in se priglasil takoj za Nemško Avstrijo.

V noči od 7 na 8 novembra pobegnil je načelnik tukajšne orožniške postaje Franc Furše v Cmurek. Imel je slabo vest zaradi zapiranja narodnih Slovencev leta 1914.

Dne 17. novembra prešel je trški občinski urad v slovenske roke. Dr Gorišek v spremstvu dodeljenih mu vojakov šel je dopoldne na rotovž in zahteval od sedanjega župana izročitev poslov, čemur se je ta uklonil le nerad, češ: Ich weiche nur der Gewalt.

Gerent postal je nadučitelj Rado Kopič. Isti dan preozel je Slovence Franc Krajne poštni urad, v katerem je bil do tedaj Nemec Anton Serapin za poštarja.

Isti dan zginil je tudi zadnji javni napis tukajšnih oblastij. Napis okrajne sodnije dal je odozeti sodni predstojnik že dne 16. 11. popoldne, napis davčnega urada izginil je črez noč, ostal je edino še napis finančne straže, ki je imel čisto nemški napis in cesarski orel. Ravno ko so šli ljudje od pozne maše ob 11 uri, vršilo se je snemanje. Posestniški sin

franc Kumpleš iz Zgornjega Gasteraja zlezel je po lestvici in hotel odozeti ploščo. Ker pa je žebelj nekaj zadrževal zgodilo se je, da je zdrknil grb Kumplešu iz rok in padel na Kamenita tla ter se zdrobil na več kosov. Nehote je spomnilo to vsakega na razsul stare Avstrije, ki se je tudi dolgo vstavljala, a se nazaduje le morala ukloniti sili.

Razstolp župnijske cerkve vihrala je slovenska trobojnica. Dne 20. novembra vzel je Narodni svet tudi prostore nemške šole in Vereinshaus-a v svojo posest in dal razobesiti na poslopju slovensko trobojnico.

Kakor sem že omenil, začelo se je takoj potem, ko se je zvedelo v časnikih o ustanovitvi Jugoslavije, uradovati v posameznih oddelkih slovensko razun seznamov.

Kot Kazenski sodnik dobil sem dne 7. 11. od vrožniške postaje Sv. Lenart prvo Kazensko vvadbo v slovenščini (U 469/18)

Skoro nisem mogel verjeti svojim očem, kajti navajen bil sem le na nemške vvadbe. Spominjam se celo, da se je vrožniku Gregorec iz Sv. Trojice od strani nadzirujočega častnika Oskarja Hauer delalo očitke, da je njegova izpovedba kot priča podana v nemškem jeziku pri glavni Kazenski razpravi bila zapisana v slovenskem jeziku, češ, da bi vrožnik to ne smel pripustiti.

Dne 14. decembra bila je zvečer v proslavo ujedinjenja Kaklada z godbo. Šolska mladina zbrala se je v nekdaj nemški šoli, od koder je prišla z malimi lampijoni, za njimi šli so godci, katerim je sledilo mnogobrojno občinstvo iz trga in okolice. Sprevod ustavil se je najprej pred župniščem, kjer je Dr Gorišek kot stotnik tukajšne stotnije, ki je bila v varstvo tukajšnih krajev, pozdravil župnika Janžekovič, ki se je zahvalil v vznesenih besedah in povdarjal srčno ljubezen, ki naj jo imamo do nove države. Sprevod pomikal se je dalje pred rotovž, kjer je pozdravil Dr Gorišek novega gerenta nadučitelja Kopič in naglašal, da je zadobil sedaj zadoščenje za vse to, kar je pretrpel leta 1914. Cel sprevod ustavil se je nazadnje pred sodnijo, kjer se je zapela himna: Lepa naša domovina in so se oddale dve salvi. S tem bila je slavnost končana. Hiše bile so vse okrašene, razun nekaj hramov, ki pa so bili v zelo malem številu.

Drugi dan 15 decembra – bil je nebeško lep dan – bila je slavnostna služba božja – katere so se udeležili vsi uradniki. Šent Rupertski kaplan in bivši kurat Franc Pavlič, imel je kratek, a globoko segajoč cerkveni nagovor. Originalen bil je njegov nagovor: Dragi Jugoslovani. S petjem narodne himne – Lepa naša domovina – kar se je zgodilo prvokrat v cerkvi, bil je konec cerkvene slavnosti.

Dr Gorišek defiliral je nato s svojo stotnijo pred sodnijo, kjer so se ostavili osi uradniki. O čast kralja Petra oddale so se dve salvi prav točno, da je napravilo na vse veličasten utis.

Toliko o tedanjih dogodkih.

Interno uradovanje v slovenščini delalo je spočetka glede nekaterih izrazov nekoliko težkoče, ker je bil osak vajen le na nemške izraze. To pa je bilo kmalu premagano. Prej nemški napisi na seznamih, spisih so zginili, na pročelju državnega poslopja razobesila se je plošča s slovenskim napisom tako da je dobila sodnija kmalu čisto jugoslovansko lice.

Okrožno sodišče Maribor dobilo je potem, ko je poverjeništvo za pravosodstvo z dne 29.11.1918 Uradni list št. 16 z dne 3.12.1918 pri državnem pravdništvu odstavilo državnega pravdnika Viktorja Verderber in Dr Maksa Reiser ter pri okrožnem sodišču predsednika Dr Franca Kočevar in druge sodnike nemške narodnosti, popolnoma slovensko lice.

Važna je bila za tukajšno sodnijo priklopitev novih občin.

Takoj po preobratu in z zasedbo Maribora moralo se je tudi misliti na zavarovanje tega mesta kakor slovenskih goric proti republiki Avstrija. Da se vzdržuje zveza s Prekmurjem, ki ga je zahtevala Jugoslavija za se, morala je ostati železnica Špilje – Radgona

v jugoslovanski oblasti. Načrt bil je tedaj zasesti vse ozemlje na celi črti proti severu približno do Lipnice, ker so bili v tem kraju raztreseni Slovenci in je pred nedavnimi časi bilo to sploh slovensko ozemlje.

Seve je našla izvršitev tega načrta v Avstriji odpor. Zbrale so se čete iz domačinov, dijakov in vojakov iz drugih krajev, ki so tvorile takozvano Heimwehr. Naše čete našle so odpor.

Posameznosti teh bojev ne morem opisovati, to bo stvar zgodovinopisca o nastanku naše kraljevine; omenim le to, kolikor pride za naš sodni okraj v poštev.

Jugoslovenske čete zasedle so približno sredi decembra kraje severno Mure, tako da je bila železnica v njih oblasti. Cmurek bil je tedaj tudi v območju teritorija zasedenega od jugoslovanskih čet. Vršili so se boji v Cmureku in Zg. Cmureku, strelni jarki vidijo se še sedaj blizu kolodvora.

Koncem decembra 1918 bila je amerikanska komisija v teh krajih, ki si je ogledala celi kraj, da dobi podlago za oddajo mnenja, kateri državi bi bili ti kraji priklopiti.

Dne 9.2.1919 sklenilo se je premirje, ki je trajalo do 10.2.1919 ob 7 uri zvečer. Nadaljna pogajanja vršila so se v Mariboru, kjer se je tudi podpisala pogodba dne 13.2.1919. Glasom te pogodbe mo-

rale so se jugoslovanske čete umakniti na desni breg Mure. Dne 15. 2. 1919 so izpraznile naše čete tudi Cmurek in se umaknile v Zg. Cmurek. Takozvana apaška kotlina ostala je zasedena po avstrijskih četah. Vmes bila je neka neotralna cona.

Tako je ostalo, dokler se ni sklenil sentžermenski mir dne 10. 9. 1919, ki je stopil za našo državo z dnem 16. 7. 1920 v moč.

Vsled pomanjkanja živil v Avstriji začelo se je kmalu živahno tihotapstvo iz naših krajev z živili, med tem ko so otihotapljali iz Avstrije železo in sol, užigalice, sukno in kar je imela Avstrija več. Tihotapstvo je zelo olajšala okolnost, da demarkacijska črto ob apaški kotlini ni tvorila naravna meja. Skozgozdove in po stranskih potih nosili so tihotapci blago sem in tja. Iz naših krajev hodili so tihotapci celo iz ptujskega okraja. Zbrale so se cele čete, ki so bile oborožene s puškami, celo ročnimi granatami. Prišlo je tako daleč, da finančne straže niso mogle nič storiti, ker so bile dostikrat preslabe. Bilo je več finančnih stražnikov ubitih, pa tudi marsikateri tihotapec je moral v svoji pohlepnosti po denarju pustiti svoje mlado življenje, tako Marija Župec iz Drvanje in Jakob Belna iz Oseka Hs 87/19

Ljudje iz krajev blizu demarkacijske črte in dalje proti jugu niso hoteli več delati, kajti tihotapstvo neslo jim je dosti več kakor pošteno delo. Posledica iz tihotapljanja živil v Avstrijo

bila je, da so vsa živila poskočila v ceni. Dogajale so se tudi tatvine živil, posebno pa živine, krav, volí, posebno pa konji niso bili varni pred tatovi. Zasledovanje ostalo je navadno brezuspešno, ker so imeli tihotapci iz naših krajev zveze z drugimi tihotapci onkraj demarkacijske črte. Skakonoč slišalo se je okoli polnoči, ko so se vozili vozovi po potih proti meji. Dostikrat so v bližini v. Lenarta zasačili cele vozove naloženo z različnimi živili. Prebivalci v Lenartu so prišli na ta način večkrat po ceni k živilom, ker se je prodalo zaplenjeno blago za nižjo ceno.

Pojavili so se v tukajšnih krajih različni umitljivi elementi, zgodili so se tudi tajinstveni umori.

Tako so našli dne 6. 9. 1920 v gozdu blizu v. Benedikta v jarku umorjenega mladega moža, kiga nihče nimogel spoznati. Imel je pri sebi nekaj srebrnega denarja, drugih znakov ni bilo nobenih, da bi se dala dognati identiteta. Sodni ogled je dognal, da so pripeljali umorjenega od drugod. Govorilo se je, da je prišel v te kraje tirjat svoj denar izpovračega iz tihotapstva in ga je pri tem dolžnik umoril. Ž 227/20.

. Na binkoštni ponedeljek leta 1920 našli so umorjeno Ano Vogrin gostilničarko v Cogetincih Ž 128/20. Reklo se je, da so to storili tihotapci, ki so vedeli, da ima umorjena denar.

Morilec pobral je ves denar, ki za slučajno ni bilo dosti. Kot dozdevnega morilca prijeli so nekega fanta iz Ivajne Rudolfa Gašperič, kateremu se pa krivda nimogla dokazati, pač pa se je dognalo, da je izvršil nekaj mesecev prej umor svoje tete in je bil zaradi tega obsojen.

Da bi se pridobilo po preobratu zasedene kraje za našo državo, se je ustanovila pri Sv. Ani na Krembergu aprovizacija z živili, katero je prevzel vrl narodnjak Alojz Senekovič, ki je bil že pred vojno vedno zvest Slovence in imel tudi veliko pretrpeti. Naložil si je veliko breme in žel za vse delovanje le nehvaležnost.

Strast nekaterih prebivalcev v novih občinah, ki bi imele pripasti naši državi, šla je tako daleč, da niti niso hoteli sprejeti blaga, češ von den Jugoslaven wollen wir nichts haben.

Sreča je le, da se ni določil plebiscit kakor na Koroškem, kajti smelo lahko rečem, da bi se ogromno število izreklo za republiko Avstrija.

Z naredbo poverjeništva za pravosodstvo z dne 16. 10. 1919 št. 4126/19 so se priklopile vse občine emureškega sodnega okraja na desnem bregu Mure okrajnemu sodišču Sv. Lenart.

Bile so to: Sladki vrh - Süssenberg - Velka - Wölling - Frate - Wiesenbach - Vratni vrh - Frattenberg - Vratna vas - Frattendorf - Konjišče - Rosshof, - Svobodnica pravilno Podgorje - Absberg, Drobtinci - Proskersdorf, - Lukavci - Lugatz -,

Žiberce - Seibersdorf, - Grabe - Graben, Rožengrunt - Rosengrund, Nasova - Nassau, Ščavnica - Stainzthal, Draženvrh - Drassenberg.

Sodno oblast bi morala izvrševati pravilno ta sodnija. Tozadevno pa so bile velike težkoče. Prebivalci navedenih občin posebno tistih, ki so imele čisto nemške prebivalce, se nikakor niso mogli uživeti v to, da pripadejo k Jugoslaviji in da je tedaj naša sodnija za nje pristojna.

Ljudje hodili so še vedno v Cmurek k sodniji, ki je kakor prej tudi do sedaj izvrševala dejansko sodno oblast. Gerentje pošiljali so smrtovnice v Cmurek, uradniki tamošnje sodnije hodili so v občine na desnem bregu Mure in delali inventure in zapuščinske razprave, davkarija v Cmureku predpisovala je pristojbine in jih tudi pobirala.

Zemljekujižni predlogi vlagali so se v Cmureku, ker je bila tam tudi zemljiška knjiga.

Le v obmejnih občinah, kakor Ščavnica, Dražnivrh in deloma v Sp. Velki, kjer je kompaktno slovensko prebivalstvo, je mogla naša sodnija izvrševati sodno oblast. Do 1. 3. 1920 bilo je poslovanje v teh občinah še prav malenkostno.

Prva C-tožba vložila se je 4. 11. 1919, prvo smrtovnico poslala je občina Ščavnica A 384/19. dne 9. 11. 1919, poznaje še Z. Prva kazenska ovadba došla je 4. 1. 1920.

Pripadki so bili do 1. 3. 1920 sledeči: C-10. Cb-3. He-1. K-1. E-1. V-1. U-2. Z-1. Ne-1. A-8.

Bilo je tedaj tako, da je hodil en del ljudij že v Št. Lenart, večji pa v Cmurek; istotako so potovali sodni uradniki obeh sodnij tja in sem na poslovanje. K temu je še prišlo, da je izvrševala v občinah Nasova, Konjišče, Drobtinec sodno oblast tudi okrajna sodnija Gorna Radgona, ker so imeli tja ljudje bližje.

Z ozirom nato je določilo poverjeništvo za pravosodje z odločbo z dne 16. 10. 1919 št. 4128 do definitivne ureditve mej občine Podgorje, Drobtince, Nasova, Konjišče, Žiberci okrajni sodniji Gorna Radgona.

Poslovanje v vseh prvotno priklopljenih občinah bilo je od 1. 3. 20 – 12. 4. 1921 še tudi neznatno. A-4, C-1, E-1, U-1. v ostalih zadevah ni bilo nobenih pripadkov.

Od 12. 4. 1921 – 1. 10. 1921 pa je bil pripad sledeči: A-53. P-70. Ne I-7. C-35. Cb-11. E-39. Ne II 5, He-28, U-42. Z-18. Ns-11. Hs-6.

Vidi se tedaj, da ljudje še tudi potem, ko je stopila senžermenska mirovna pogodba z dnem 16. 7. 1920 v moč, niso hoteli verjeti, da pripadejo drugi državi in so opravljali še dalje sodne posle pri sodniji v Cmureku, kjer se jim je od strani nekaterih sodnikov posebno od okrajnega sodnika Dr Wilfreda Seeman šlo zelo na roko, ki je še leta 1921 izvrševal v teh občinah sodno oblast na način, da je bila naša sodnija po prevzetju spisov prisiljena, razveljaviti take posle kot nične.

Še le potem, ko je določila leta 1921 razmejitvena komisija natančne meje in so se postavili državni mejniki in se je prehod prebivalcev novo priklopljenih občin od strani naših oblastij otežkočil, so začeli ljudje verovati na resnico mirovne pogodbe.

Kljub sklenjeni in že pravomočni mirovni pogodbi pa tukajšna sodnija še ni dobila spisov in zemljiških knjig.

To zadevno bi se morala vršiti izročitev spisov že začetkom julija 1921. Vršilo se je dopisovanje od predstojništva tukajšnega sodišča na predsedništvo okrajnega sodišča Mureck in osebno interveniranje, a bile so vedno še kake težkoče, vsled česar se je zavlekla izročitev še do leta 1922, ko se je moralo prej diplomatskim potom interveniratí.

Še le z dopisom okrajnega sodišča Mureck z dne 15.4.1922 Präs 206-3-21 bilo je obveščeno tukajšno sodišče, da je pripravljeno vse za izvršitev.

Povdariti se mora, da je v tem dopisu sodni predstojnik višje sodni svetnik Dr Hans Holly sam predlagal v ostrežljivi obliki, da se naj izvrši izročitev v Radgoni, ker se je bilo bati nemirov v Cmureku. Temu je pritrdilo tudi predsedništvo graške deželne sodnije in okrožnega sodišča Maribor.

Tako se je določil kot kraj izročitve spisov in knjig Radgona in sicer na dan 9 majnika 1922 – preds 30-2-22-28.

Še pred izročitvijo pridelil je minister pravde z naredbo z dne 31. 12. 1921. št. 62 124 v smislu § 2 zak. z dne 11. 6. 1868 avst. drž. zak. št. 59 od nekdanjega emureškega okraja kolikor za je po razmejitveni črti pripadlo naši kraljevini občine Konjišče, Vratja vas, Vratji vrh, Podgorje, Drobtinci, Nasova, Žiberci, Grabe in tiste neznatne dele občine Gosdorf, Diepersdorf in Fluttendorf, ki leže južno nove državne meje okrajnemu sodišču ~~pri Sv. Lenartu~~ v Dornji Radgoni. Občine Draženvrh, Lokavci, Rožengrunt, Ščavnica, Velka in Trate okrajnemu sodišču v ~~Mariboru~~ Sv. Lenartu, okrajnemu sodišču Maribor pa občino Sladki vrh. Ta razdelitev velja od 1. 2. 1922 naprej.

Upoštevati je, da so od teh šest občin Ščavnica in Velka zelo obširne, število prebivalcev znaša okroglo 1400.

Novo priklopljene občine spadajo pod župnije Sv. Ana – Ščavnica, Rožengrunt in del Dražnega vrha ter Marijo Snežno – Velka, ostali del Dražnega vrha razun št. 19 do 69 in 77–79.

Pod župnijo Cmurek pa spadajo Trate in Lokavci. Z ozirom nato pokopavajo mrliče iz teh občin v republiki Avstrija in hodi tudi kaplan iz Cmureka v šolo v Lokavcih podučevat krščanski nauk. Pod emureško župnijo spadajo še občine Sladki vrh, Vratji vrh, Vratna vas, Podgorje in Konjišče. Od občine Trate spadajo št. 48 in 50 pod župnijo Mar. Snežna.

Napočil je 9. majnik. Bil je izvanredno

lep dan, ko sem se peljal z avtomobilom tukajšne avtomobilne družbe v spremstvu sodnika Dr Čemer in še nekaj spremljevalcev skoz Sv. Trojico proti Radgoni.

Spise in zemljiške knjige dal je emureški sodni predstojnik prepeljati z vozom v Radgono. Da se je pa izvršila izročitev in nalaganje zabojev lažje in hitrejo, prepeljali so takoj vse v Zgor. Radgono na dvorišče okrajnega sodišča, kjer se je tedaj izvršila izročitev in o tem sestavil zapisnik v 4 izvodih, od katerih je vsak predstojnik obdržal dva. Spise in zemljiške knjige glede občine Sladki vrh prevzel sem jaz in to izročil dne 13.5.1922. okrajnemu sodišču Maribor.

Izročitev vršila se je v najlepšem redu in sporazumu.

Ko smo se pripeljali zvečer ob osmih v Sv. Lenart, zavladalo je veselje. Bil je to zgodovinski dan, ko se je izvršil del določil senžermenske mirovne pogodbe.

S tem je bila priklopitev novih šest občin za to sodnijo v celoti izvedena, saj ljudje so do tega časa, ko so bile zemljiške knjige še v Emureku, še vedno upali, da pripadejo k republiki Avstrija.

Kdor hoče zasledovati cel razvoj glede priklopitve teh občin, najde potrebne podatke v tu sod. spisih preds. 360-2-19 in 30-2-22.

Z ozirom na veliko oddaljenost novo priklopljenih občin od sedeža sodnije odredil je oddelek ministrstva pravde v Ljubljani z razpisom z dne 25.10.1922. št. 2646-22, da se uvedejo uradni dnevi za šest novo priklopljenih občin s sedežem na Dražnem vrhu in sicer enkrat vsak mesec.

Po daljšem pisarenju zaradi primernega prostora, kurjave itd. določil se je prvi uradni dan na 12 svečana 1923, ki je bil prav dobro obiskan.

Vsled novo priklopljenih občin in zaradi vzdrževanja reda so se ustanovile pri Sv. Ani na Krembergu in v Zg. Cmureku orožniške postaje in sicer pri Sv. Ani z dnem 1.10.1921. in v Zg. Cmureku meseca svečana 1919.

Orožniški postaji Sv. Ana dodeljene so občine Ščavnica, Zg. Ročica, Kremberg, Žitnice, Dražni vrh, Ledinek, Rožengrunt in Drvanje. oni v Zg. Cmureku pa občine Lukavci, Trate in Velka.

Kot postajenačelnik v Zg. Cmureku je Jakob Gorjup rojen 24.6.1883 v Bučah pri Brežicah, ki je s svojim taktnim, vljudnim in razumnim nastopom od časa svojega nameščenja 1.1.1920 dosti dosegel, da se je v teh najbolj gorečih tleh, kjer je sedaj večinoma nemško prebivalstvo, vzdrževal red.

Ker se je od strani republike Avstrija občasa sklepanja senžermenskega miru vedno povdar-

jalo, da spadajo tudi občine desno od Mure k Avstriji, ker prebivajo tam Nemci, najnovejšem v protidokaz sledeče:

Ko se je ustanovila leta 1789 župnija Marija Snežna, ostalo je v občinah tostran Mure, ki so še spadale pod župnijo Cmurek, še vedno nekaj slovenec, kajti prej naveden župnija ustanovila se je le zaradi zgolj slovenskih prebivalcev. Vsled tega prašal je župnik Rudolf v dopisu z dne 19. 11. 1789 na Ku. šk. ordinarijat, kaj se naj zgodi z onimi slovenskimi družinami, ki so ostale v cmurečki župniji in so bile doslej navajene na slovensko službo božjo. On meni, naj bi bila vsak mesec slovenska pridiga, tudi bi se naj poučeval krščanski nauk na določenih mestih, dokler se ljudje ne privadijo nemškemu jeziku in odpade potreba slovenske pridige. Iz tega sledi, da je bila pred približno sto leti župnišče v Cmureku deloma slovenska služba božja.

To pač jasno govori, katere narodnosti so bili nekdanji prebivalci v dotičnem kraju.

Zaradi popolnosti omenim, da so bile v Cmureku pridige v slovenskem jeziku še do zadnjega časa vsak mesec enkrat in če sta bila dva praznika. Še leta sedanji župnik Josip Edelsbrunner je odpravil slovenske pridige pred približno petnajstimi leti.

Zelo tako bile so tudi v Špilju in Apačah slovenske pridige, v prvi četrti dva do trikrat

v letu in na dan Sv. Mihaela, v Apačah pa vsako prvo nedeljo po mlaju, raznu tega prebral se je evangelij vsako nedeljo in praznik v slovenskem jezsku. Te pridige pa je sedanji župnik odpravil.

Seznam osobja

Ob koncu hočem navesti še imena oseh sodnih predstojnikov in sodnikov ter drugih sodnih uradnikov, ki so bili tukaj nameščeni, kakor tudi notarjev, odvetnikov in zdravnikov.

Glede naslova sodnikov naj navedem le v pojasnilo za poznejše čase, da se je uvedlo z najvišjim odlokom z dne 16. 12. 1908 – naredba justičnega ministrstva z dne 17. 12. 1908 št. 17 just. odr. lista – namesto naslova sodni adjunkt ime sodnik, za prejšnega sodnega tajnika – okrajni sodnik; okrajni sodniki kot vodje okrajnega sodišča dobili so naslov okrajni sodnik in sodni predstojnik.

Glede nekaterih oseb ni bilo več mogoče dognati natančnejših podatkov, ker se konkretalni statusi in osebni spisi niso mogli dobiti in je od tega časa preteklo toliko let, da ni nobenega, ki bi vedel o tem ali onem kaj povedati. Glede aktuarjev so spisi bili oddani namestniji v Gradcu, tam pa so prišli v zgubo.

Sodni predstojniki

1. Jakob Zirkelbach.

Rojen je bil 2. julija 1810 v Bozsok, komitat Baranja na Ogrskem, vsenčilišče obiskoval je v Gradcu in končal študije s prav dobrim vspehom. Kot sodni upravitelj bil je najprej v Hochenegg pri Celju, pozneje okoli leta 1840 v Oberzeiring na Štajerskem. Ko so bile ustanovljene okrajne sodnije, bil je imenovan za okrajnega sodnika v Sv. Lenartu, kjer je bil do svoje upokojitve leta 1874. Ker se najde v ložni knjigi dne 7. 4. 1874 zadnjokrat njegov podpis, bi se dalo sklepati, da je s tistim dnevom stopil v pokoj. Živel je potem v Sv. Lenartu v svojih iši sedaj št. 47 do smrti 20. svečana 1888 in je tudi tu pokopan. Po smrti njegove prve žene Julije Huber poročil je tukajšno tržanko Lujizo Leserer. Bil je blag mož in poseben prijatelj otrok.

Kot prvi okrajni sodnik imel je kakor sem že omenil dosti težkoč. Pozadevni predsestveni spisi nam nudijo o tem dosti gradiva.

Pri tej priliki naj bi samo omenil, kake naredbe so izdajale oišje oblasti, ki ozna-

čnjejo v pravi luči tedanji sistem.

Z najvišjim odlokom z dne 12. 9. 1852 je bilo zaukazano osem dvornim in državnim nameščencem, da niso smeli nositi dolge brade in da tudi brke niso smele biti predolge (Res. 75/52). Razmerje med predsednikom okrožnega sodišča v Celju in sodnim predstojnikom je bilo še tudi bolj patrijarhalično, kajti najde se uradni dopis predsednika Rak, ki ob konen čestita Jakobu Zirkelbach k njegovemu godu.

2 Alojz Tschech.

Rojen je bil 2. junija 1831 v Vitomarcih, župnija Sv. Andraž v slovenskih goricah. Gimnazijo je študiral v Mariboru, vsenčilišče obiskoval je v Gradcu v dobi od 1851–1856. V sodno službo vstopil je v Mariboru, kjer je bil avskultant oziroma aktuar od 1856–1864, kot adjunkt bil je v Celju od 1864–1874, okrajni sodnik v Št. Lenartu od 21. 4 1874 – 31. 12. 1875. Od tod prišel je kot okrajni sodnik v Maribor levi breg, kjer je bil do 1879. Isto leto postal je sodni svetnik v Ljubljani, leta 1895 dobil je naslov in značaj višjesodnega svetnika. Leta 1898 stopil je v pokoj in umrl v Ljubljani dne 27. 3. 1908.

Glede njegove narodnosti se ne morem izraziti. Njegova sinova višji državni pravdnik Rudolf Tschech – sedaj Techner – in višjesodni svetnik Dr Richard Tschech – Techner sta v Gradcu ozir. v Celovcu.

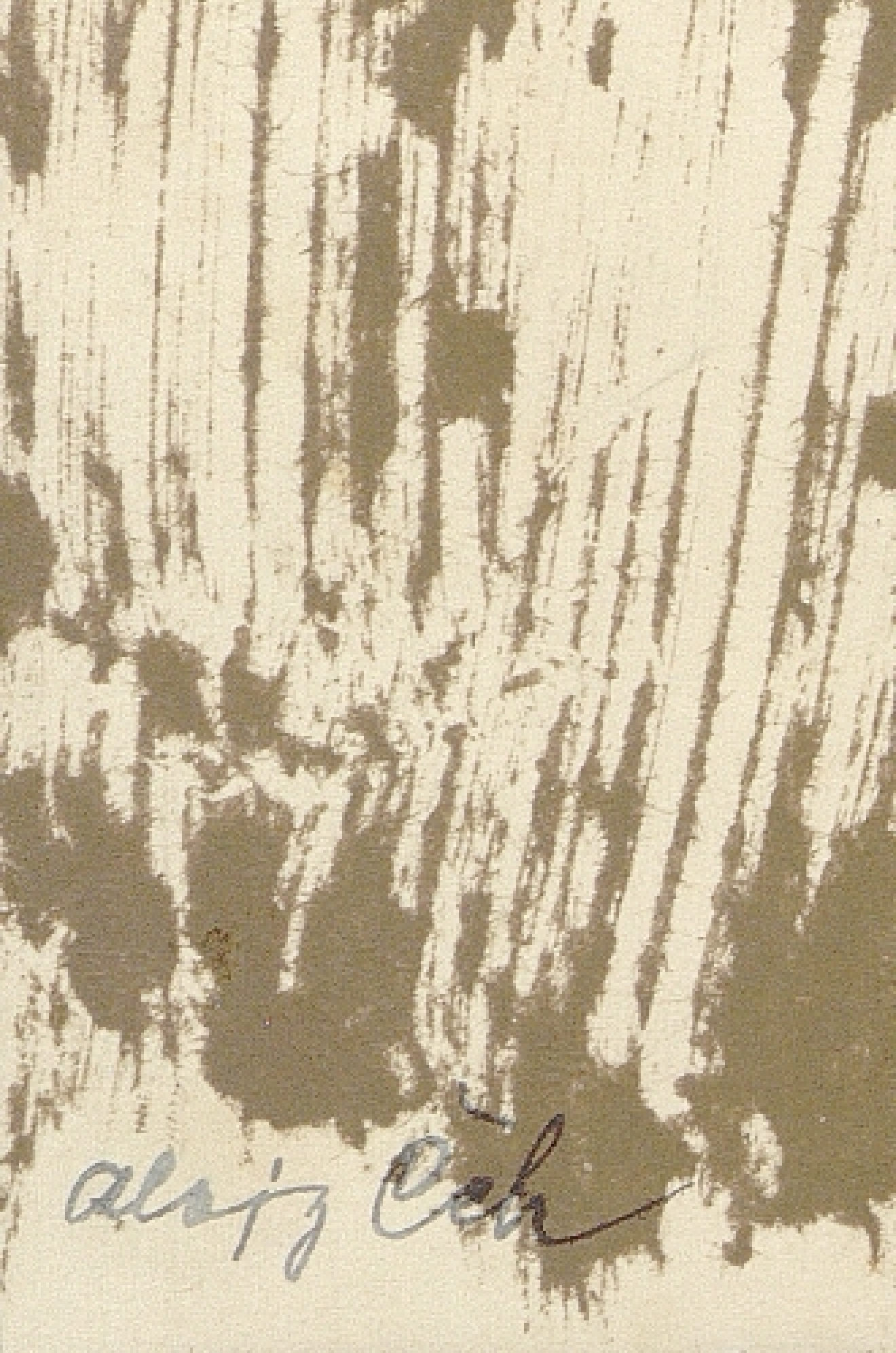
Alois Čech

3. Josip Morak

Rojen leta 1834 v Sv. Petru na Vašinjah, sodni okraj Velikovec na Koroškem vstopil je 20.8.1859 v sodno službo v Celovcu, postal leta 1868 - 16.8. adjunkt v Paternijonu in je služboval tudi v Pliberku. 8.6. 1869 bil je premeščen v službovanje k deželni sodniji v Celovcu, 21.3.1876 postal je okrajni sodnik v Sv. Lenartu, kjer je bil od 11.4.1876 - 31.5.1877. Z odlokom z dne 8.5.1877. bil je premeščen kot okrajni sodnik v Doberlovas, kjer je bil od 1.6.1877 - 3.6.1881. Isti dan je v Sv. Petru na Vašinjah nagloma umrl.

4. Franc Lulek

Rojen 21.9.1842 v Vranskem stopil je leta 1870 v sodno prakso pri okrajni sodniji v Mariboru, leta 1873 bil je imenovan za adjunkta v Celju, avgusta l. 1877 za okrajnega sodnika v Sv. Lenartu, kjer je bil od 19.5.1877 - 13.5.1882. V istem letu bil je imenovan za sodnega tajnika v Celju, leta 1887 postal je ravnotam za sodnega svetnika. 9.12.1894 bil je imenovan za višjega sodnega svetnika v Gradcu, dne 12.5.1904 postal je dvorni svetnik, dne 31.8.1907 stopil je v pokoj in živi v Gradcu, Körblergasse 40/1.

Bil je Slovencem naklonjen, četudi svojega narodnega mišljenja javno ni kazal. V Sv. Lenartu se ni čutil zadovoljnega kakor sam piše.

Umrl je 21. marca 1931.

5. Anton pl. Wurmser

Rojen je bil 13. prosinca 1850 v Gradcu kot sin državnega pravdnika Dr Antona pl. Wurmser in stopil 19.11.1871 v Gradcu v sodno prakso, postal 31.1.1872 auskultant in je kot takšen služboval v Lipnici, Gradcu, Ptuju, 19.4.1875 bil je imenovan za adjunkta za Slovensko Bistrico. Služboval je nato v Šoštanju, Žovni Radgoni, Ptuju in Leonici. 19.8.1878 bil je imenovan za sodnega adjunkta pri okrožnem sodišču v Celju, 4.3.1879 postal je okrajni sodnik v Šoštanju in vsled prošnje z odlokom z dne 2.9.1882 premeščen v Št. Lenart, kjer je bil od 31.10.1882 - 31.12.1885. Dne 3.12.1885 bil je imenovan za sodnega tajnika pri okrožnem sodišču v Celju, postal tam 17.7.1891 svetnik. Dne 7.3.99 postal je višjesodni svetnik v Gradcu, dne 10.11.1899 bilo mu je podeljeno mesto predsednika okrožnega sodišča v Celju. Dne 30.6.1911 stopil je v pokoj in dne 30.10.1911 tam umrl.

Bil je kot sodnik zelo priljubljen in je potrpežljivo poslušal tudi najrevnejšega in storil vse, da je prišel do svoje pravice. Bo rodu in mišljenju bil je Nemec, a bil je mirnega značaja in plemenitega srca in je še sedaj pri tukajšnih starih ljudeh v najboljšem spominu.

6. Karol Henger

Rojen je v Jarenini št. 8 dne 1. septembra 1850 in je bil najprej za adjunkta v Ptuju. Leta 1885 bil je imenovan za okrajnega sodnika v Sl. Lenartu, kjer je nastopil to mesto dne 1. 1. 1886. O njegovi usodi sem že prej omenil. Vsled disciplinarne obsodbe bil je premeščen leta 1891 kot okrajni sodnik v Gornji grad, leta 1893 bil je imenovan za sodnega tajnika pri deželnem sodišču v Ljubljani. Leta 1896 postal je svetnik ravnotam in stopil leta 1906 v pokoj. Dal se je leta 1907 vpisati kot odvetnik v imenik odvetnikov in bil najprej v Mattighofen, leta 1915 preselil se je v Kremsmünster na Gornjem Avstrijskem, kjer še sedaj živi. (umrl 1924)

Bil je to prvi slovenski sodni predstojnik, kar se je tudi poznalo pri uradovanju, kajti z njim prišla je tudi v sporni oddelek raba slovenščine.

Bil je zelo naroden, energičen mož. Ljudstvo ga je zelo spoštovalo in je bil tudi določen za kandidata v državni zbor. Njegova premestitev je seve ovrgla vse te načrte.

Vsled svojega izrazitega narodnega mišljenja postal je tudi žrtev svojega prepričanja pod tedanjim Slovencem neprijaznim sistemom. Slovenski narod pa mu ohrani vedno zvest spomin.

7. Anton Morocutti

Rojen dne 22. sušca 1850 v Domačalah, sodni okraj Beljak na Koroškem obiskoval je gimnazijo v Celovcu, osemčilišče v Gradcu. V sodno prakso stopil je 31.7.1877 in služboval v Gradcu, Celovcu, Borovljah, Spitalu ob Dravi in Pliberku. Dne 2.5.1882 postal je adjunkt v Gornjem gradu in bil nato v Slov. Bistrici. Leta 1887 bil je imenovan za adjunkta pri okrožni sodniji v Celju, kjer je bil preiskovalni sodnik in civilni referent. Dne 17.9.1891 postal je okrajni sodnik in sodni predstojnik v Sv. Lenartu, kjer je bil do leta 1897, v katerem letu je bil imenovan dne 11.9. za deželnosodnega svetnika za novo ustanovljeno okrožno sodišče v Mariboru, 16.7.1909 dobil je naslov in značaj višjega sodnega svetnika, leta 1913 stopil je v pokoj in živi v Mariboru Prešernova ulica št. 1. (umrl l. 1929)

Priznaval se je k nemški narodnosti, a je bil zmeren, pri ljudstvu vsled ljubeznjivega vedenja priljubljen. V Sent Lenartu bil je član pevskega društva, do tega časa, ko so se prepevale slovenske in nemške pesmi, ko pa so se postavile samo nemške pesmi v program, je izstopil, kar kaže njegovo zmernost.

8. Dr Josip Kronvogel

Kot zakonski sin Janeza Kronabethvogel, kmeta v Črnuli št. 8. in Marije roj. Kocmut bil je rojen na pristavi istega v Trnovski vasi, župnija Sv. Bolfenk, št. 24 dne 10. prosinca 1857. Pravilno ime očeta se glasi Kronvogel in je oče tudi tako opisan v krstni knjigi dne 14. 4. 1820. kakor tudi osi drugi v Črnuli št. 8. rojeni člani družine. Ker pa je v Svojaku stanovala družina z imenom Kronabethvogl, se je pri poznejših opisih zamenjalo oboje ime, kar je bilo lahko mogoče, ker v Sv. Bolfenku do leta 1869 še ni bilo stalne župnije, ampak je bila samo kuracija. Od leta 1860 se je hišno ime pisalo zopet kakor prvotno Kronvogel.

Rod Kronvogel - oziroma Kronabethvogl sega nazaj v začetek 17 stoletja, v kolikor je to gotovo popolnoma jasno dokazano po listinah. Glasom teh je praded Jernej - Arni - Kronabethvogel. Njegov sin bil je Marko poročen z Jero. Njih imena najdejo se v listinah iz leta 1684 in 1694.

Imela sta 5 otrok, 3 sinove in eno hčer Nežo. Od sinov sta bila Paul in Ožbolt duhovnika. Prvi je bil posvečen v mašnika leta 1693 in je služboval v Hočah, pri Sv. Petru pri Mariboru in na Ogrskem, kjer je spre-

obrnil 500 ljudij in moral pobegniti. Umrl je leta 1733 pri Sv. Juriju na Ščavnici. Džbolt Kronvogel umrl je kot župnik pri Sv. Urbanu v slov. goricah, kjer ima postransko kapelico z mramornato ploščo. Tretji brat Filip bil je želar v Dražnem vrhu. Četrti Josip preozel je domačijo in imel za ženo Marineo. Imel je dva sina Antona in Filipa in hčer Leno. Filip preozel je domačijo - rojen 28.4.1754 - in se poročil z Uršo roj. Lubec iz Biša. Imela sta pet sinov in dve hčeri. Od teh sta bila Anton in Andrej duhovnika, prvi pri Sv. Ani od 12.9. 1811 - 6.12.1848. Cerkvi podaril je vinograd v Zg. Ročici. Drugi bil je pri Sv. Jakobu od 1817 - 30.8.1828. Tretji Jurij bil je posestnik v Spodnji Voličini, kjer so še sedaj potomci v Podgradnom. Pri tej priliki naj omenim, da je to ime od tega, ker je stal zgoraj na vrhu, približno nad gorico posestnika Jožefa Petrič v Gradenšaku na pare št. 258 k.o. Zavrh v nekdanjih časih grad, vsled česar se tudi okraj pravi Gradenšak.

Franc bil je oskrbnik v Ebensfeld. Njegov sin Anton bil je nazaduje notar v Kamniku in je praded tukajšnega sodnega oficijanta Stanko-ta Kronabethvogel.

Hči Ana poročena Kramberger je bila posestnica v Trnovcih. Njuna potomca sta sedanji predsednik okrožnega sodišča in dvorni svetnik Dr Jakob Toplak v Mariboru

in sodni svetnik Dr Franc Pihler. Vidi se tedaj, da je prišlo iz rodu Kranvogel izvanredno veliko prosvetljenih. Marija omožena Letnik bila je posestnica v Selcih.

Josip poročen z Marijo rojeno Šalamun je prevzel domačijo v Črnuli in sta imela dve hčeri Gerčko in Mico ter sina Janeza in Lojzeka, ki pa je murl v starosti dveh let. Prvi pa je prevzel domačijo in se poročil z Mico rojeno Kocmut. Iz tega zakona je prej navedeni sodni predstojnik Josip Kranvogel.

Šolal se je v Sv. Bolfenku in v Mariboru, kjer je maturiral leta 1877 z odliko. Bil je med odličnjaki vedno prvi. Po dovršenem letu kot prostovoljec pri topničarjih - poročnik pri polku v Temišvaru - dovršil je juridične študije v Gradcu. Bil je nato najprej notarski kandidat v Voitsbergu, pravni praktikant in avskultant v Celju, napravil sodni izpit leta 1885 v Gradcu, kot avskultant - kazenski sodnik bil je v Celju in Brežicah. Leta 1887 meseca majnika je izstopil, ker ga je hotel tedanji predsednik okrožnega sodišča v Celju Heinricher premestiti v Gornji grad namesto v Ptuj. Po očetovi smrti leta 1887 naredil je izpit kot avditor na Dunaju in vstopil zopet v sodnijsko službo kot praktikant v Sv. Lenartu, kjer je postal črez tri dni avskultant. Julija 1888 postal je sodni pristav

v Kozjem, leta 1889 vrnil se je nazaj v Sv. Lenart, kjer je ostal do 27. prosinca 1921.

V letih 1895. 1896 in 1897 rigoroziral je v Inomostu in bil tam promoviran doktorjem prava, leta 1897 postal je okrajni sodnik, leta 1903 sodni svetnik, leta 1904 bil je odlikovan z franc Jožefovim redom in postal tudi častni občan trške občine Sv. Lenart, ker je konkurz kmetske posojilnice izvedel na najboljši način. Leta 1914 bil je poklican k vojakom kot nadporočnik auditor in služboval v Graden kot preiskovalni sodnik, v Tridentu kot vojaški pravdnik, v Inomostu kot vodja obravnav. Na Tirolsko so ga premestili, ker so na Dunaju vložili svadbo, da je „ein überzeugter Slovene, der in Graz nicht zu verwenden sei".

Kot stotnik vrnil se je 15. 11. 1914 v Sv. Lenart, leta 1916 dobil je naslov in značaj višjesodnega svetnika.

Občasu preobrata leta 1918 ponujalo se mu je mesto predsednika okrožnega sodišča v Mariboru, kar pa je odklonil iz zdravstvenih ozirov.

Leta 1920 bil je imenovan za višjesodnega svetnika in vodja okrajnega sodišča v Mariboru, meseca majnika 1922 stopil je v pokoj z naslovom in značajem dvornega svetnika in živi sedaj v Mariboru Lopova ulica št. 5.

Dne 28. 11. 1908 udeležil se je deputacije sodnih

uradnikov, ki se je poklonila cesarju Francu Jožefu I. o priliki njegovega jubileja šestdesetletnega vladanja. Oženjen je bil prvokrat z Karolino Lewol, drugič z Ado Bregant, iz katerega zakona so trije otroci Ilka, Kamilo in Ada.

Dr Kronvogel je kot izvrsten jurist in mirne narave vodil razprave vedno v tem smislu, da je kolikor mogoče zadovoljil vse stranke.

Vodstvo okrajne sodnije bilo je izborno, tako da je sicer Slovencem malo prijazni predsednik višjega deželnega sodišča Dr Pitreich stavil osem za vzgled.

Bil je ljubeznjiv predstojnik, ki je vsakemu uradniku, kjer je le mogel, rad pomagal.

Po svoji narodnosti bil je prepričan Slovenec. Deloval je tiho, a smotreno. V javnosti se ni posluževal politično mu pristoječih pravic, dobro vedoč, da bi si mogel pod tedanjim Slovencem neprijaznim režimom nakopati le neprijetnosti in ker je hotel kot sodnik stati v narodno mešanem kraju na stališču nepristranosti.

Vsled njegovega narodnega mišljenja so ga nasprotniki večkrat napadli v časnikih, toda vse njih trditve izkazale so se kot neresnične in Dr Kronvogel je na podlagi izvršenih poizvedb le pridobil na ugledu.

Pripomba: Dr Kronvogel Josip je murl dne 8-8-1940 v Črnuli vsled obolelosti na jetrih, pokopan je v grobnici na pokopališču v St. Belfenku. Glej: Moje življenje, XII zvezek z dne 10.8.1940. Hvaležna!

9. Dr. Ozbold Flamnig

Rojen dne 26. julija 1876 v Podkraju št. 1. župnija Rebrca kot sin posestnika Joana Flamnig doma iz Apač in Marije roj. Brumnik doma iz Suke, sodni okraj Železna Kapla, obiskoval je ljudsko šolo v Žitarivasi, gimnazijo v Celovcu. Po maturi leta 1898 stopil je v bogoslovje v Celovcu, kjer je bil eno leto. Svoje študije dovršil je v Gradcu in stopil 6. 1. 1904 v sodno prakso. Dne 30. 7. 1904 postal je auskultant, 22. 3. 1905 bil je promovirani doktorjem, 13. 6. 1907 napravil je sodni izpit, 31. 1. 1908 postal je adjunkt za okrajno nadsodišča Gradec. 29. 5. 1908 dobil je mesto adjunkta v Št. Lenartu. Prod tem časom služboval je do 9. 9. 1907 v Celovcu, nato do 15. 10. 1907 v Voitsbergu, od tedaj pa do 5. 6. 1908 v Št. Vidu ob Glini na Koroškem. Tri dni bil je dodeljen koncem meseca decembra 1907 okrajnemu sodišču Feldkirchen na Koroškem.

Dne 9. junija 1908 nastopil je mesto v Št. Lenartu. Dne 29. 7. 1917 postal je okrajni sodnik rednost, dne 15. 9. 1919 bil je imenovan za deželnosodnega svetnika v Mariboru. Do preselitve pa slednji prošnje ni prišlo. Leta 1920 bil je dodeljen za šest tednov Narodnemu svetu v Velikovcu na razpolago v plebiscitne namene.

Dne 27. 11. 1920 bil je imenovan za rodnega predstojnika v b. Lenartu.

Štajerska namestnija v Gradcu je z dekreti z dne 7. 6. 1916 št. Z 83-92-1916 in 8. 7. 1918 št. 9391-135 izrekla imenovanemu kot načelniku gospodarsko pomožnega urada za la sodni okraj za njegovo delovanje hvalo in priznanje. Vitokako je v dopisu z dne 30. 9. 1919 naslovljenem na deželno vlado v Ljubljani sporočila, da se je o priliki, ko so se ukinila ta društva, izrekla imenovanemu načelniku za njegovo uspešno delovanje hvalo in priznanje. Dopis se konča: „Das wirtschaftliche Landeshilfsbüro bedauert, dass es infolge der staatlichen Verordnung nicht in der Lage war, seinen schon vor Eintritt derselben gestellten Antrag dem Genannten obigen Allerhöchste Auszeichnungen zu verleihen, weiter verfolgen zu können."

Dokler je obstojalo glasilo koroških Slovencev - Mir, objavljal je v tem listu poleg drugih dopisov tudi podlistke šaljive vsebine, posebno Fine in Barigelje. Dopisoval je tudi drugim slovenskim listom posebno za časa plebiscita. Pozabljene spise zbral je v dveh knjigah pod imenom: Solnčni dnevi. Posvetil se je tudi zgodovini in spisal obširno zgodovino rojstnega kraja Reberca na Koroškem in o gradu Hrastovec

pri Sv. Lenartu.

V obsežnem dnevniku, ki ga vodi, našel bo nekdaj zgodovinar razun dogodljajev zasebnega značaja tudi vse dogodke, ki so se odigravali v tem trgu in okolici.

Od 20. 6. 1910 je poročen z Julijo rojeno Spitzy, hčerjo Vinkota Spitzy, bivšega posestnika v Sv. Trofici in Julijane, roj. Sarnitz. Iz tega zakona je sin Ožbe.

Sodniki

Imena sodnikov kakor pomoje v začasno službovanje prideljenih aktuarjev mogla so ugotoviti le iz prodsedstočnih in drugih spisov. Glede prvih sodnikov se nadaljnejši podatki o njih nadaljnem napredovanju v službi niso mogli dognati, ker manjkajo zato potrebni priponočki.

1. Josip Diesenbacher 1850–1857. Dne 27.10.1857 je bil imenovan za asesorja v Slov. Gradcu.
2. Aleksander Buller, 1850–1857. O njem se je mogle ugotoviti, da je bil leta 1869 v Celju državni pravdnik.
3. Josip Janschitz, rojen 14.3.1819 v Mariboru bil je od 30.4.1847 substitut v grajščini Pöpnitzhofen in Wittennighof, od 1.8.49 bil je pomožni referent in ostane pri magistratni in kriminalni sodniji Maribor. V H. Lemarju kamor je bil imenovan 1.3.1850. bil je od leta 1852–1856, dne 12.4.1856 postal je adjunkt v Ormožu. Imenovan 28.7.1873 za okrajnega sodnika bil je od 1.11.1874–31.12.1885 v Cmureku in kot tak stopil v pokoj. Svoja zadnja leta preživel je v Gradcu.

Dne 2.10.1853 poročil se je z Barbaro Spitzy, hčerjo bivšega poseatnika Antona Spitzy

pri Sv. Trojici.

4. Joan Krischan, 1854 – 1856. Od Sv. Lenarta bil je premeščen v Seonico.

5. Jurij Schenk prišel je leta 1856 iz Slov. Gradca v Št. Lenart in bil tu do 27. 3. 1862, v katerem letu je bil osled bolehnosti upokojen.

6. Josip Kotzbek, rojen 1. 5. 1825 v Celju, je stopil 1. 9. 1847 v sodno službo, 5. 8. 1850 bil je imenovan za adjunkta v Eisenstadt, 29. 4. 1854 bil je premeščen kot adjunkt – Stuhlrichter – v Mattersdorf, 16. 7. 61 bil je dodeljen v Kozje, v Št. Lenartu bil je od 24. 7. 1862 do 22. 6. 1873, od tedaj bil je v Konjicah, 24. 6. 1875 postal je okrajni sodnik na Vranskem, 29. 6. 1878 stopil je v pokoj.

7. Ernst Sticker bil je praktikant v Graden, nato konceptni diurnist v Laškem od 2. 11. 1850. od 18. 4. 1854 – 19. 6. 1861 bil je aktuar v Mako in Großwardein na Ogrskem, 19. 6. 1861 bil je dodeljen okrajni sodniji v Št. Lenartu, 8. 5. 1864 postal je adjunkt v Ormožu, od 30. 10. 1868 bil je v Laškem, od 4. 7. 1872 v Vranskem, 21. 6. 1878 stopil je v pokoj.

8. Janez Paulitsch rojen 1808 v Hohenbrück na Češkem bil je v Sv. Lenartu od 1868 – 1872.

9. Josip Pary, roj. 1842 v Ptuju stopil je 16. 11. 1867 v sodno prakso, 18. 4. 1868 postal je avskultant in bil tukaj od 24. 9. 1872 kot adjunkt do

21. 3. 1876, 5. 1. 1876. bil je imenovan za adjunkta v Ptuju, kjer je bil 31. 1. 1888 upokojen.

10. Franc Ogrizek v Št. Lenartu od 1873 – 1877. leta 1885 bil je okrajni sodnik v Rožeku, od koder je bil premeščen v Kaplo – od leta 1890 se imenuje ta sodnija Železna Kapla – in bil leta 1888 upokojen na nedoločen čas.

11. Ivan Petrovič, rojen 1848 v Pačinju Župnija Sv. Urban, bil je dne 4. 1. 1877. imenovan za adjunkta v Sv. Lenartu in bil tukaj do leta 1892, istega leta bil je imenovan za adjunkta k okrajni sodniji Maribor desni breg, leta 1909 stopil je kot sodnik v pokoj in med svetovno vojsko umrl.

Bil je zaveden, naroden Slovenec, ki je v Št. Lenartu prvi začel sestavljati v kazenskih zadevah slovenske zapisnike. Da je bil osled tega višjim oblastim tru v peti, se z ozirom na tedanje razmere ni čuditi. Zato štel se mu je vsak mal pogrešek v glo, osled česar tudi ni napredoval v službi. V tukajšnem okraju bil je pri prebivalcih zaradi svoje originalnosti zelo priljubljen, in se ga starejši ljudje še dandanes spominjajo.

Njegovi otroci so se priznavali k nemški narodnosti in so se pisali Petrowitsch.

12. Viktor Pramberger, rojen 1851 v Levnici, bil je od 25. 9. 1875 avskultant v Celju, od 29. 8. 1877 –

21. 8. 1878 v Št. Lenartu, dne 19. 8. 1878 bil je premeščen kot adjunkt v Maribor, 3. 12. 1885 postal je okrajni sodnik v Kozjem, od Koder je prišel 2. 11. 1891 v Velikovec, tam postal je 22. 1. 1897 deželno sodni svetnik in tudi tam dne 2. 10. 1899 umrl.

13. Dr Gustav Hradatsch rojen 1851 bil je v Št. Lenartu od 28. 11. 1878 – 10. 3. 1879. leta 1890 postal je kot prejšni adjunkt pri okrajnem sodišču v Mariboru okrajni sodnik v Št. Paolu na Koroškem, leta 1897 bil je imenovan za deželno sodnega svetnika ravnotam, leta 1912 dobil je naslov in značaj višje sodnega svetnika in je ob enem stopil v pokoj.

14. Joan Jeternig rojen 1851 v Rogaten, 5. 8. 1877 postal je avskultant v Celju, v Št. Lenartu bil je od 2. 4. 1879 – 1884, v katerem letu je dobil dne 2. 10. mesto adjunkta v Mariboru, dne 2. 10. 1889 postal je okrajni sodnik v Ložu, od tam prišel je v isti lastnosti dne 2. 2. 1890 v Ljutomer, 11. 9. 1897 bil je imenovan za dež. sodnega svetnika in umrl 18. 5 1901.

Bil je po mišljenju Slovence, z ozirom na tedanje razmere pa se šeni upal uradovati v slovenščini.

15. Dr Herman Schäftlein rojen 1856, bil je v Št. Lenartu od 1884 – 1889 v katerem letu je prišel v Celje v isti lastnosti, leta 1896 bil je imenovan za okrajnega sodnika v Kočevju, leta 1897 postal je sodni tajnik

v Celju, leta 1899 bil je imenovan za dej. sodnega svetnika v Gradcu, kjer je postal 7. 9. 1909 višje sodni svetnik. Bil je rodom Kranjec.

16. Dr Josip Kronvogel - glej sodni predstojniki

17. Ivan Cijoj - Bil je prej adjunkt v Idriji, v St. Lenartu bil je leta 1893 le skoj deset dni v službi in umrl 9. 12. 1893. Bil je Slovenec.

18. Karol Radej, rojen 1861 v Mariboru kot sin notarja Dr Franca Radej, javnodelavca in narodnega poslanca. Prišel je leta 1894 kot adjunkt iz Loža, leta 1898 je absolviral in stopil 1899 v pokoj in kmalu nato umrl. Priznaval se je k nemški narodnosti.

19. Dr Karol Kočevar. Rojen 29. 10. 1869 v oblaki na Kranjskem. Bil je najprej avskultant v Mariboru in prišel leta 1897 kot adjunkt v St. Lenart. Leta 1903 prišel je v isti lastnosti v Maribor, 28. 10. 1904 postal je sodni tajnik, 20. 2. 1911. sodni svetnik, dne 15. 9. 1914 pa višje sodni svetnik, dne 1. 10. 1920 umrl je zadet od kapi.

Bil je zavedem Slovenec, izvrsten jurist in v občevanju s strankami nad vse ljubezniv. Vsled velikega napora pri reševanju spisov, ki so se nakopičili za časa prevrata, postal je žrtev svojega poklica, za katerega je bil z vsem srcem vnet.

20. Dr Gustav Rostock, rojen 11.8.1873 na Dunaju bil je leta 1900 imenovan za adjunkta v Sv. Lenartu in bil tukaj od 3.3.1900 – 15.9.1905. v katerem letu je bil imenovan za okrajnega sodnika v Konjicah. Dne 19.7.1909 bil je imenovan za okrajnega sodnika v Mariboru, dne 3.10.1916 postal je tam deželno sodnisvetnik, ob času preobrata storil je obljubo za republiko Avstrija. Po narodnosti bil je Nemec – a zelo zmeren.

21. Roman Trstenjak, rojen 12.2.1875 v Zirkovcih pri Mariboru, za adjunkta imenovan 3.1.1903 nastopil je službo v Sv. Lenartu 19.5.1903 in umrl 3.4.1908 v Sv. Lenartu.

Bil je zelo naroden Slovenec, njegovi zaslugi je pripisovati, da je napredovalo uradovanje v slovenščini prav energično.

22. Dr Ambrož Petrovitsch – sin sodnika Ivana Petrovič – rojen 11.4.1878 v Sv. Lenartu, avskultant v Mariboru od leta 1901, 15.9.1905 bil je imenovan za adjunkta v Sv. Lenartu, kamor je prišel 2.10.1905. Leta 1910 bil je premeščen v Ptuj, leta 1912 stopil je v pokoj, sedaj je odvetnik v Fürstenfeld-u. – umrl 1935. –

Bil je po mišljenju Nemec in duševni vodja tukajšnih Nemcev, ki se je posebno ob času, ko bi se imela zidati nemška šola, z vso silo za to zavzemal. Višje oblasti seve niso k temu rekle ničesar.

23. Dr Ožbolt Flannig - glej sodni predstojniki.

24 Dr Karol Kurnig, rojen 1880 v Vitanju, avskultant od 27.11.1907, 23.2.1911 imenovan za sodnika v Št. Lenartu, kjer je bil do 13.5.1912. Odtod je šel kot sodnik v Konjice. Ob preobratu se je odločil za republiko Avstrija in je sedaj v Graden dež. sodni svetnik. Kot Nemec bil je miren in objektiven.

25. Dr Josip Toplak, rojen 25.2.1882 v Arvežu, avskultant od 30.5.1905. dne 13.5.1912 bil je imenovan za sodnika v Sv. Lenartu, Kamor je došel 4.7.1912. Ob izbruhu vojske šel je kot poročnik v vojsko, bil potem pri vojaškem sodišču v Komoru-u in v Graden. Po preobratu se je odločil za republiko Avstrijo in je sedaj dež. sodni svetnik v Graden.

26. Dr Franc Tavželj, rojen 11.12.1886 v Zdenski vasi št. 15 na Kranjskem, je stopil 11.12.1913 pri okrožnem sodišču v Rudolfovem v službo, postal 30.4.1914 doktor na vsenčilišču v Pragi, kjer je tudi študiral, avskultant od 28.7.1915, bil v vojski od 1.12.1915 in v laškem ujetništvu od 4.11.1918 skoz 15 mesecv. V Št. Lenartu nastopil je službo 21.12.20, ko je bil 9.12.20 imenovan za sodnika

27. Dr Josip Čemer, rojen 12.4.1888 v Borovljah, na Koroškem, obiskoval je gimnazijo v Celovcu, vsenčilišče v Pragi, stopil v sodno prakso dne 4.1.1914 pri deželnem so-

dišču v Celovcu, doktorjem promoviran dne 13. 11. 1914, 27. 12. 1916 postal je avkultant. Dne 16. 1. 1915 odrinil je v vojsko in prišel 4. 11. 1918 v laško ujetništvo in bil skupno z Dr Tavželj v Ottajano pri Neapolju in Castello di Baja.

Ko se je ornil iz laškega ujetništva, nastopil je 19. 10. 1919 službo pri okrajnem sodišču v Borovljah. 29. 6. 1920 bil je premeščen v Ljubljano, potem je bil zopet nekaj časa v Borovljah, po nesrečnem izidu plebiscita bil je 30. 10. 1920 dodeljen okrožni sodnijí v Mariboru, kjer je bil imenovan za sodnika brez stalnega mesta. Dne 26. 11. 1921 bil je imenovan za sodnika v Sv. Lenartu in nastopil službo 12. 12. 1921.

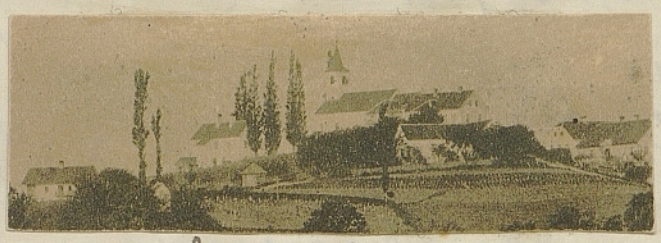

Sv. Barbara

Sodniki-namestniki.

ki so bili začasno dodeljeni okrajnemu sodišču Sv. Lenart v službovanje:

1. Vinko Vanino, adjunkt, od 15.9.1859 za dobo šest tednov.
2. Ljudevit Wenedikter kot adjunkt iz Maribora od 14.7. – 12.8.1898.
3. Dr Pavel Morak, sin bivšega okrajnega sodnika Josipa Morak, od 5.12.1904 za kratko dobo.
4. Anton Morocutti kot deželno sodni svetnik kot namestnik okr. sodnika Dr Kronvogel od 16.8.1898 – 2.9.1898
5. Dr Viljem Traun roj. 1883 v Beljaku na Koroškem, bil je tu kot sodnik brez stalnega mesta od 11.5.1910 – 6.3.1911.
6. Dr Rudolf Altziebler prišel je ob izbruhu svetovne vojske kot sodnik iz Ormoža dne 3.8.1914 in bil tu do 15.11.1914 kot namestnik sodnika Dr Toplak.
7. Dr Ivan Jančič od 1.7.1918 – 26.8.1918 kot namestnik tedaj obolelega okrajnega sodnika Dr Flannig
9. Jakob Božič, roj. 1889 v Gornjem gradu, prišel je 27.4.1921 namesto obolelega Dr Tavželj in bil tu do 15.12.1921.

Aktuarji

Od leta 1854 – 1868 bili so pri okrajnih sodnijah, ki so bile tedaj krajni uradi, nameščeni tudi aktuarji, ki so morali biti izvežbani tudi v politični stroki. Aktuarji pa so bili tudi pred ustanovitvijo okrajnih sodnij.

1. Alojzij Trunk, rojen v Kamnici leta 1822 bil je od 23.2.1850 aktuar v Mariboru, od 21.8.1850 avskultant v Celju, od 28.10.1854 – 6.11.1856 kot aktuar v Sv. Lenartu, dne 7.11.1856 bil je imenovan za sodnega adjunkta v Also-Kubin, 12.10.1857 postal je stolnosodni adjunkt v Sillein 25.4.1861 bil je imenovan za okrajnouradnega adjunkta v Friedberg-u, 6.11.1871 dobil je mesto okrajnega sodnika v Friedberg, 4.11.1875 bil je premeščen v ~~Friedberg~~ Weiz, kjer je 22.4.1881 nagloma umrl.
2. Edvard Sova rojen 30.7.1830 na Dunaju bil je od 17.6.1856 avskultant v Gradcu in leta 1858 v Sv. Lenartu.
3. Marie Karnitschnig rojen 1830 na Laškem, bil je od leta 1858. 11.11. aktuar v Sv. Lenartu, dne 3.3.1862 bil je premeščen v Slov. Gradec, 9.8.1871 v Maribor, kjer je stopil 26.7.1884 v pokoj.

4. Josip Nutsch 1858 - 1861, od Sv. Lenarta odšel je v Radgono
5. Gustav Stiasny iz Skalitz. O njem se poroča, da zna „slavisch".
6. Jakob Kureš iz Preloga na Hrvatskem, bil je v St. Lenartu od 1861 - 1868. Bil je prvi, kakor sem že omenil, ki je na lastno roko uvedel slovenske obrazce, za kar je bil grajan.
7. Franc Beikler, 1861 - 1866. Bil je videti zelo temperamenten, ker se je našlo v spisih, da so ga tržani odklonili, ko bi moral v političnih zadevah voditi razpravo - da er sehr aufbrausend ist.
8. Franc Mörtl rojen 2.7.1832 v Marija na Žili pri Beljaku na Koroškem postal je 23.9.1858 avskultant. V Sv. Lenartu bil je od 1864 - 1865. Ker je grozil Henriku Zirkelbach, sorodniku okrajnega sodnika Zirkelbach z zaušnico, bil je premeščen. Pozneje postal je notar na Vranskem.

Sv. Martin pri Vurbergu

Avskultanti

Tukajšnjemu sodišču bili so po službeni potrebi dodeljeni kot avskultanti: Kolikor sem mogel dognati iz predloženih in drugih spisov, bili so sledeči:

1. Richard Terniz, od 1850 do 10. 10. 1852
2. Josip Rizzi, od aprila do julija 1852
3. Julij Harthol bil je najprej krajni sodnik pri gospoščinah Oberleuhof in Meyerberg, 1. 3. 1850 bil je imenovan za avskultanta v Celju, 12. 6. 1852 postal je asesor v Ljutomeru, od 1853 - 1854 bil je v Št. Lenartu.
4. Franc Cuček bil je od leta 1865 - 21. 10. 1868 v Št. Lenartu, v tem letu postal je adjunkt v Ljubljani, kjer je leta 1893 stopil v pokoj.
5. Karol Fuchs bil je tukaj od 14. 2. do začetka novembra 1876, od tukaj prišel je kot adjunkt v Colovec, leta 1885 postal je okrajni sodnik v Kotiču (Winklern na Koroškem) leta 1889 prišel je v Šoinec, kjer je stopil leta 1908 z naslovom in značajem višjesodnega svetnika v pokoj.
6. Rudolf Potočnik, roj. 1875 bil je leta 1905 v Št. Lenartu, sedaj je sodni svetnik in sodni predstojnik v Rogatcu.

7 Viktor vitez Fröhlichsthal bil je od 12.12.1893 – 16.4. 1894 v Sv. Lenartu. Leta 1896 bil je imenovan za adjunkta v Sevnici, isto leto prestopil je kot adjunkt pod okrožje višjega deželnega sodišča Trst.
Bil je vesele narave in ker samec ter lepe postave in plemenitega rodu, so se šentlenartske neveste kaj pehale za njim. Ko je šel na sprehod z debelo palico navadno po kosilu, odprala so se okna in kmalu so stopile iz različnih hiš zakona željne device in se sprehajale tako, da jih je moral srečati plavolasi toliko zaželjeni avskultant. Spominja me to na Müller – Guttenbrunn – Es war einmal ein Bischof, v katerem se slika življenje mladega pravnega praktikanta.

8. Friderik Nerat rojen 1872, v Sv. Lenartu bil je leta 1899 in prišel kot sodnik v Litijo, kjer je umrl 25.7.1908.

9 Josip Župančič; bil je leta 1899 v Sv. Lenartu, v istem letu bil je imenovan za adjunkta v Idrijo, leta 1905 postal je adjunkt v Ljubljani in tam umrl 29.7.1905.

10 Dr Pavel Klemenčič rojen 1872; v Sv. Lenartu bil je leta 1901.

11. Franc Tiller, rojen 1879 v Brežicah, v Sv. Lenartu bil je od 2.2.1909 – 10.5.1910, adjunkt od 17.8.1910 v Gornjem gradu, sedaj sodni svetnik v Celju.

12. Štefan Vodošek, roj. 1872 bil je v Sv. Lenartu od sušca 1912 – 11.12.1912

Vodje zemljekujižnega urada

1. Jožef Babosek /:Wabuseg:/ Njegovo ime najde se že 30.8.1839 kot vodja zemljekujižnega urada v Hrastovcu; z ustanovitvijo okrajne sodnije v Sv. Lenartu se je preselil v Sv. Lenart in bil tu v službi do leta 1868. Umrl je 3.3.1878 v starosti 82 let v svoji hiši št. 73
2. Jožef Malli od 1868 - 1874.
3 Matija Kiebacher od 1.9.1875 - 1.3.1878. Omes bil je Jurij Sočnik - Sotschnig
4. Ignac pl. Kleinmayr od 1.1.1879 - 29.9.1882. odtod prišel je v Kamnik, od leta 1886 bil je v Kranju, leta 1890 postal je adjunkt pri deželni deski v Ljubljani, leta 1907 stopil je kot zemljekujižni vodja deželne deske v pokoj.
5 Jožef Zatlonkal rojen 10.3.1834 v Prosnici na Moravskem od 29.9.1882 do dneva smrti 13.11.1889.
6. Jožef Zuber doma iz Varaždina od 4.5.1890 - 1899, leta 1897 postal je oficijal, leta 1899 stopil je v pokoj.
7. Mihael Dermontz rojen 1855, od 1897 - 1908.
8. Ivan Urek roj. 1859, od 24.3.1908 - 31.12.1918.
9. Franc Žigart, rojen 13.11.1871 v Orehovi vasi pri Mariboru od leta 1919 vodja zemljekujižnega urada. V Sv. Lenart prišel je kot kancelist 29.5.1908, 31.10.1911 postal je oficijal, 18.7.1919 višji pisarniški oficijal.

Drugo pisarniško osobje

Zaradi popolnosti bi rad navedel tudi imena drugih pisarniških uradnikov. Zaradi pomanjkanja konkretalnih statusov mogel sem le približno navesti imena kancelistov ojiroma oficijalov, kolikor sem to mogel dognati iz spisov.

Ko se je ustanovila sodnija v Sv. Lenartu, bila sta imenovana za kancelista Ivan Peterlin ter Florentin Feuchtinger, ki je bil nameščen v grajščini Fahrenbichl. V Sv. Lenart pa ni došel. Namesto njega prišel je Franc Hofbauer, ki pa je bil od tu premeščen.

Že v gradu Hrastovec bil je nameščen Jurij Sočnik-Sotschnig doma iz župnije Sv. Martina v Hajdini, ki je bil potem kancelist v Sv. Lenartu.

Kancelisti so bili tudi Karl Sark okoli leta 1870, leta 1885 prišel je v Maribor - in Franc Polt v istem času.

Matija Schweiger. Spočetka bil je dalje časa orožnik v Marnbergu, nato sluga v Sv. Lenartu, kjer je postal kancelist leta 1885. Leta 1897 bil je imenovan za oficijala v Mariboru, kjer je tudi stopil v pokoj.

Bil je vesel pevec, zato imel je tudi vedno malo evenka v žepu. Bil pa je priden družinski oče in vzgojil svojo mnogobrojno družino z vso skrbnostjo.

Karol Negovetič rojen 1859 v Bistrici, kancelist od 28.10.1897 nastopil je službo v Sv. Lenartu 25.11.1897, 22.2.1906 postal je oficijal, leta 1907 stopil je v pokoj in umrl leta 1909 v Poljčanah.

Franc Dernatsch-Dernač rojen 1874 prišel je 17.1.908 kot kancelist v Sv. Lenart, 26.5.1917 postal je oficijal, ob preobratu se je prostno odločil za službovanje v naši državi, ker pa se je priznal k nemški narodnosti, bil je spomladi 1919 odslovljen.

Jurij Šilec, rojen 18.4.1873 v Bišu, postal je 13.11.1907 kancelist v Postojni, kjer je bil do 3.7.1909. od tedaj pa do izbruha svetovne vojske bil je v Konjicah, kjer je postal 6.8.1917 oficijal. S padcem trdnjave Przemysl prišel je dne 22.3.1915 v rusko ujetništvo in bil večinoma v Taškentu, potem v Permski, boroneški in tambovski guberniji, nazaduje v Moskvi in se vrnil 21.7.1918. Dne 26.2.1919 stopil je v službo pri Sv. Lenartu in postal 21.4.1921 višji pisarniški oficijal.

Josip Horvat, roj. 1873 v Lešeniku, prostno od 1912 pisarniški pomočnik, odrinil je 16.2.1916 v vojsko. Dne 14.7.1919 postal je kancelist

Za časa bolezni višjega pisarn. ofic. Franca Žigart bil je kot oficijal dodeljen Ivan Grobelnik od 10.3. - 1.7.1919

Upravitelji državnega pravdništva

Podlaga za ustanovitev upravništva državnega pravdništva bila je dana že v določbah cesarskega patenta z dne 10. 7. 1850. Zanj obstoječi bil je župan dotične občine, kjer je imela sodnija svoj sedež.

Z naredbo novega kazenskega pravdnega reda z dne 23. 5. 1873 in izpopolnilno odredbo z dne 19. 11. 1873 se pa je šele dejansko ustanovila s tem, da so opravljali posle državnega pravdništva uradniki državnega pravdništva ali pa politične in policijske oblasti in pa nalašč zato imenovani upravitelji. Prej imenovana izpopolnilna odredba stopila je z 1. 1. 1874 v veljavo.

1. Prvi upravitelj državnega pravdništva bil je Anton Jančič, rojen v Št. Trojici. Kot c. kr. statnik stopil je v pokoj in bil upravitelj državnega pravdništva od 1. 1. 1874 – do njegove smrti 25. 12. 1892. Pokopan je na mestnem pokopališču v Mariboru. (roj. 15. 4. 1833)

2. Naslednik bil je Jožef Mohor, rojen 7. 3. 1835 v Mlinčah, župnija Žitara vas na Koroškem, kjer rase še sedaj znamenito vino Žitavec - kot zakonski sin Martina

in Marije. Bil je nadučitelj Lukaj in opravljal posle državnega pravdništva do njegove smrti 13. 11. 1905.

3. Janez Žibert rojen 27. 12. 1856 v Kladju, okraj Sevnica, stražmojster v. p. dolgoletni tajnik trške občine in hišni posestnik opravljal je posle od 20. 1. 1906 – 31. 1. 1919.

4. Josip Stukelj rojen 17. 2. 1864 v Novem mestu, uradni vodja okrajne hranilnice pri Sv. Lenartu izvrševal je to službo od 1. 2. 1919 – 31. 12. 1920.

5. Jurij Sorbek, rojen 18. 4. 1873 v Spodnjih Žerjaveih, orožniški stražmojster v. p. je upravitelj od 3. 11. 1921.

Vmes opravljal je ta posel višji pisarniški oficijal Jurij Šilec.

Sodni sluge

Prvi sodni sluga pri tem sodišču bil je Jakob Živko doma iz ruperške župnije, umrl 30. 4. 1886 v Zg. Voličini v starosti 78 let. Bil je še v Hrastovcu za sluga.

Grajskega sodnega sluga imenovali so biriča. Imel je svoj poseben posel; dostavljati je moral vabila k razpravam v gradu, sprejemal jetnike v zapor in jih nadzoroval ter hodil na rubež. Bil je po mnenju tedanjih prebivalcev - podložnikov - zelo važna oseba, v obče so se ga bali, zato se mu je hotel vsak prikupiti, ker si je mislil, da je to prva inštanca, kjer se more doseči uslišanje prošnje, ker je bil birič navadno mož iz ljudstva tistega kraja. Birič pa si je bil tudi svest te vloge, delal se je mogočnega, delil milosti, bil pa tudi strog in neusmiljen. Zato se je tudi razširilo med priprostim ljudstvom mnenje, da ne bode gledal nobeu birič nebeškega kraljestva, osled česar je še dandanes znana prislovica: To drži kakor hudič biriča.

O Jakobu Žioko seše dan danes pripoveduje, da je izvrševal kazen batinanja nad obsojenimi, ki so si hladili potem trpeči del telesa ob Velki v hladni vodi, a tudi v koprivah.

Jakob Žioko bil je močan človek in tedaj ni čuda, da je čutil osak obsojence prav temeljito dejansko izvršitev kazni, ki je bila odpravljena šele leta 1867.

Med ljudstvom bil je znan kot Žioko-dienar katero ime se je ohranilo še do dan danes.

O njem krožijo različne anekdote.

Tako je moral privesti v zapor nekega kmeta iz Biša. Le-ta je rekel, da peš ne gre, vsled česar je zapregel in sta se peljala. Ko pa sta bila blizu Hrastovca, pravi kmet: Sedaj še ne grem v Hrastovce, se peljem v Maribor rekurirat, če se hočeš peljati seboj, lahko, če pa ne, pa izstopi.

Drugokrat moral bi tudi privesti posestnika v zapore. Kmet se ni dalje obotavljal, pač pa je rekel, da se mora še prej napiti in povabil biriča Žioko seboj. Ko pa sta bila v kleti, smukne kmet iz kleti in vrata zaklene. Kako je Žioko prišel iz kleti, anekdota ne pove.

Jakob Žioko bil je v službi do leta 1876.

Naslednik bil je Jožef Markovič rojen v Zesendorf na Štajerskem leta 1836.

Leta 1870 bil je tudi neki Senica.

Joan Jajfar od 1876 - 1891, umrl 23. 12. 1891.

Joan Pogačnik od 1885 - 1903, umrl 28. 7. 1916
Mihael Fischer, roj. 1859, od 1892 - 31. 12. 1914
Peter Čauš roj. 29. 6. 1868 v Št. Štefanu na Sp. Štajerskem je bil prvotno pisarniški pomočnik od 3. 6. 1904 - 13. 6. 1907. nato pa sluga do 31. 12. 1917.
Franc Krajnc roj. 28. 3. 1861 v Senarski, prvotno dostavljač od 23. 1. 1889 postal je 10. 2. 1915 pomožni sluga, 18. 9. 1919 bil je imenovan za uradnega sluga.
Joan Brumen, rojen 26. 12. 1887 v Destineih je nastopil službo sodnega sluga v Št. Senartu 30. 10. 1919

Ko pišem to Kroniko, nameščeni so razen že prej navedenih uradnikov še sledeči:
Sodni oficijant Josip Gaiser, rojen 5. 3. 1870 pri Sv. Benediktu
Sodni oficijant Stanislav Kronabethvogl rojen 8. 9. 1899 v Gornjem gradu
Pisarniška pomočnica Angela Mehle rojena 25. 8. 1903. v Kranju, ki je za pis. pomočnico Nežiko Redenšek druga uradnica ženskega spola pri tej sodniji.

Notarji

1. Filip Mravlag, rojen 9.4. 1819 v Jastrovcih župnija Sv. Bolfenk na Kogu. Bil je prvotno adjunkt v gradu Hrastovec od 20. 7. 1848 do 31. 12. 1848, s katerim dnevom je izstopil sicer iz službe, a še vendar ostal do konca tamkajšnega poslovanja to je do 28. 6. 1850, ker je podpisan kot izročitelj vseh spisov. Bil je nato adjunkt v Cmureku, od 15. 10 - 15. 11. 1851 bil je nameščen v isti lastnosti pri tukajšni sodniji. Postal je nato notar, leta 1862 bil je premeščen v Celje, kamor pa nišel, bil pa je v Zgorni Radgoni in se vrnil po smrti notarja Edvarda Knez v Sv. Lenart, kjer je bil do smrti 12. 7. 1895.

2 Edvard Knez, doma iz Kranjskega, prišel je leta 1862 v Sv. Lenart in bil tu do svoje smrti 27. 11. 1873. Bil je šele 53 let star. Po svojem mišljenju bil je Slovenec; omenil sem že v odstavku o jezikovnih razmerah, da je notarski kandidat Dr Petovar

delal slovenske tožbe. Tudi nagrobni spomenik z napisom:

Usoda je, da se razidemo
Tolažba, da se snidemo,

kaže, da se je čutil Slovenca. Leta 1867 kupil je posestvo vl. št. 14 k.o. Sv. Lenart s hišo št. 16, pred katero je stala še do nedavnih časov velikanska lipa, tako da so jo komaj trije odraščeni ljudje obsegli. V lipi bila je napravljena mizica s klopmi, kamor se je prišlo po malih stopnicah. Tam je prebival notar Knez v prostem času in užival krasen razgled po slovenskih goricah.

Imel je tudi psa filaks. Ko so potekla leta zvestega hišnega čuvaja, dal ga je pokopati pri svojem hramu in napraviti spomenik z napisom: Tu počiva moj zvesti Filaks.

Njegova hči Marija Ana omož. Zaje prodala je glasom pogodbe z dne 31. 2. 1884 to posestvo starišem tukajšnega višjega pisarniškega oficijala Jurija Šilec, Joanu in Alojziji Šilec, ki sta pokopana na istem mestu kakor notar Knez.

Po smrti notarja Knez bil je namestnik Alojz Žnidarič

3. Karol Haus od leta 1895 - 1. 4. 1901
4. Vinko Toplak od 1. 5. 1901 - 13. 10. 1905 - dneva smrti -

Po njegovi smrti prihajal je notar Hans iz Maribora po tednih v Sv. Lenart, da je opravljal najnujnejše notarske posle.

5. Franjo Štupica, rojen 14 avgusta 1873 v Ribnici na Kranjskem, vsenčilišče obiskoval je na Dunaju. Pred prihodom v Sv. Lenart dne 2. 4. 1906 bil je notar v Tržiču.

Njegova velika zasluga je, da se je začelo prisodniji, posebno v izvensporni in zemljekujižnih zadevah z rabo slovenščine. S tem, da je delal slovenske zapuščinske razprave in predloge za zemljekujižni vpis, se je morala vršiti tudi rešitev v tistem jeziku.

Sv. BENEDIKT v Slov. gor.

Dodatek

Vsled bolehnosti podal je notar Štupica ostavko na to mesto in bil razrešen službovanja z dnem 30. novembra 1934. Kot vršilec dolžnosti javnega notarja bil je določen Golob Fran, notarski pripravnik iz Ptuja.

Odvetniki

1. Dr Josip Čuček. Bil je prvi odvetnik pri Sv. Lenartu, kamor je moral priti približno leta 1869 in je izvrševal tu svoj poklic do 1877. Odšel je v Ptuj, ker v Sv. Lenartu ni dobil nobenega stanovanja. Tržan Ivido Spitzy, ki je imel z njim spore, vzel je vsa prosta stanovanja v najem, tako da Dr Čuček ni preostalo kaj drugega kakor oditi. So bili pač zlati časi, o stanovanjskih naredbah današnjega časa se pač še nobenemu sanjalo ni.

2 Dr Josip Jug bil je v Sv. Lenartu od 1869-1879. V tem času prišel je v Konkurz in bil tudi obsojen na tri in pol leta ječe. Umrl je v Gradcu. Bil je drugače prijazen, ljubezniv človek, pri tukajšnem ljudstvu bil je celo priljubljen. Dal je zidati sedanjo hišo št. 25

3 Dr Ivan Stepischnegg bil je tukaj od 1876-1884 Pri tukajšnih prebivalcih ni ostal v najboljšem spominu, kajti vsled vednih tožb zaradi malotnih zneskov začeli

so se množiti ruboži v taki meri, da se je vzbudila občna nevolja med ljudstvom. Temu ravnanju prišla je sodnija v okom s tem, da je kolikor mogoče sprejemala sama predloge strank na zapisnik. Vsled pomanjkanja klijentov moral je Dr Stepischnegg oditi v Celje, kakor se vidi brez premoženja, ker se je njegovo posestvo vl. št. 139 k.o. Osek prodalo dražbenim potom.

4 Dr Karol Wittermann od 1879–1903. V tem letu odšel je v Fehring iz nevolje, da ni bil v konkurzu kmetskega posojilnega društva izvoljen za upravitelja sklada. Tam je tudi umrl 8.3.1905. Priznal se je odločno k nemški narodnosti, vsled čar je bil z odvetnikom Dr Leščnik in okrajnim sodnikom Wenger v neprestanem boju.

5 Dr Janko Leščnik rojen 24. julija 1856 v Dubovacu na Hrvatskem, pristojen v Krčovino pri Ptuju. V Š. Lenartu bil je od 1.12.1886 – 15.3.1920.
Bil je zaveden Slovenec, kateremu gre zasluga, da je začel vlagati slovenske tožbe. Poleg svojega poklica bavil se je tudi z jezikoslovjem, zbiral je posebno različne označbe posameznih delov zemljišč v mapah in dokazoval, da so to pristni

stari slovenski izrazi. Med vojno prinčil se je tudi francoščini in pozdravil dne 9.5.1919, ko se je pripeljala antantna misija v Sv. Lenart obstoječa iz francoza majorja Dr Gaston Reverdy in angleških častnikov Mr Henry Baerlein ter Roberta Lagart v francoskem jeziku, o čemur se je pisalo celo v francoskih listih.

Imel je dosti bridkih skušenj, iz Sv. Lenarta odšel je tiho, mirno - pozabljen v Rogatec - usoda, ki jo kot vedno zaveden Slovenec ni zaslužil.

6 Dr Milan Gorišek rojen 1.9.1878 v Celju kot sin zdravnika Dr Kašparja Gorišek. Pravne študije dovršil je v Pragi. V St. Lenart prišel je dne 1.11.1904, kjer je bil najprej koncipijent pri odvetniku Dr Leščnik. Dne 1.1.1910 otvoril je svojo pisarno.

Kot odločen, skoz in skoz naroden Slovenec vlagal je vse vloge v slovenskem jeziku in se posluževal pri obravnavah le tega jezika.

Reči se mora, da je s svojim odločno narodnim nastopom dosti pripomogel do tega, da se je raba slovenščine vedno bolj udomačila in da je tukajšna sodnija, kakor sem že omenil, prišla na glas, da je najbolj slovenska, če tudi

tik ob meji.

z Dr Andrej Kblc. Rojen 4 majnika 1887 v Kapelah pri Brežicah obiskoval je gimnazijo v Mariboru in nato vseučilišče v Gradcu in na Dunaju, kjer je študiral leta 1911 promoviran doktorjem prava. V sv. Lovrenc prišel je kot odvetnik 15. 11. 1919.

Zdravniki

1. Andrej Kornig. V Sv. Lenartu ga najdemo že leta 1852. Umrl je 12.12.1863 v starosti 48 let. Bil je izvrsten zdravnik. Če je moral k bolnikom, je vedno jezdil. Bil je šaljive naravi. Pripoveduje se, da je svojo sorodkinjo Marijo Kapmeier rojeno Spitzy, ko je sedela na pragu, pozdravljal: Na Alte, was macht der Teufel? Ona pa je hitro odgovorila: Solche Spitzbuben wie du bist.
2. Josip Joras, doma iz Kranjskega bil je dne 14.8.1868 sprejet za tržana. Umrl je 24.3.1901. Bil je vsled svoje telesne obsežnosti povsod znan in vsled svoje ljubezujivosti kot praktičen zdravnik obče priljubljen.
3. V letih od 1876 - 1880 bila sta tukaj tudi zdravnika Aleksander Deanino, ki se je preselil v Sv. Trojico in Dr Sadnik.
4. Dr Henrik Benesch rojen 14.10.1844 pri Sv. Križu pri Rogatcu. Pred prihodom v ta okraj bil je v Mislinji pri Slov. Gradcu. V Sv. Lenartu bil je od sušca 1885 do smrti 31. julija 1907.

5 Dr Franjo Tiplič, rojen 23.3.1869 v Veržeju, vsenčilišče obiskovalje v Gradcu. Prvotno bil je v Nestelbach pri Gradcu in prišel v Sv. Lenart 4.5.1901 in bil tu okrožni zdravnik. Umrl je zadet od kapi 31.5.1918.
Bil je ob času vojske edini zdravnik in postal vsled prenapornega dela žrtev svojega poklica. Bil je vnet Slovenec in kot takšen pripomogel, da se je raba slovenščine tudi pri oddaji sodnozdravniških izvidov in mnenj vedno bolj udomačila.
Zgodilo se je, da sta Dr Tiplič in Dr Alojzij Krajgher, znani slovenski pisatelj iz Sv. Trojice (1907–1914) narekovala svoje izvide in mnenja v slovenščini. To je bilo državnemu pravdniku in sodnikom v Mariboru neljubo, vsled česar je predsednik Ljudevit Perko namignil v priliki vizitacije sodnije, da se naj vpliva na imenovana zdravnika, da se poslužujeta nemškega jezika, kar nista storila.

6. Dr Theobald Zirngast prej pri Sv. Trojici prišel je po smrti Dr Benesch kot njegov zet v Sv. Lenart leta 1907 in odšel ob času svetovne vojske v Maribor, kjer se je stalno nastanil.

7. Dr Josip Lužar rojen 1883 v Trjčem bil je v Sv. Lenartu kot naslednik Dr Ziplič od 1918 do 1920 in je odšel kot okrajni zdravnik v Kočevje.

8 Dr Ljudevit Krambenger rojen 10. avgusta 1887 v Šetarjevi se je po končani vojski nastanil začetkom leta 1919 v Sv. Lenartu.

9. Dr Sollag Henrik, rojen v Sv. Lenartu, sin veleposestnika Sollag Henrika, bivšega župana pred prevratom. Zdravniško prakso je začel leta . . .

Dodatek

Spočetka sem imel namen, podati samo kratko preglednо zgodovino tukajšnega kraja in bližnje okolice. Ker se pa mogoče kdo zanima tudi za širšo zgodovino, posebno najstarejšo, jo tu podam, pri čemur naročam še tudi nekaj podrobnosti, ki sem jih dognal pri zasledovanju tukajšne zgodovine tekom sestavljanja kronike.

Kakor sem že omenil, je nekoliko jasno, da je bilo tu morje. V takozvani tercijerni dobi delovale so v teh krajih zadnjokrat gigantične elementarne sile, ko se je vsled vulkaničnih sprememb v ozrčju zemlje ustvarilo gorovje v teh krajih kakor je sedaj, tako Pokorje, Kozjak in druge štajerske planine. V tem času propadlo je od vzhoda tukajšne kraje takozvano panonsko tercijerno morje, ki je imelo sprva največje globočine v sedanjih ogrskih ravninah in je segalo še čez sedanji Radec.

Odteklo morje pustilo je one zemeljske plasti, ki tvorijo dandanes silno rodovitne slovenske gorice. Ostanek tega morja je še dandanes Blatno jezero na Ogrskem. Na nekdanje morje kažejo neštevilni petrefakti školjk in polžev, kakor so le v morju. Pri Sv. Barbari nad hramom Franca Šabeder našli so se na hribu v kamnolomu petrefakti polžev, kakor so le v morju.

Pogled na hrib, na katerem sta Sv. Lenart in Radehova, iz višje postojanko nam kaže, da je ta dolgi hrib, ki se razteza od Marije Snežne kot najvišje točke - 405 m - ob konen kot polotok obdan od treh stranij od ravnine, v kateri se zgubi polagoma, nedaleč od kraja, kjer se stekajo potok Velka od severne strani ter Pesnica in Globovnica od južno zapadne strani v skupno strugo. Pri nekolikem deževju že nastopijo ti potoki in preplavijo celo ravnino.

Ako se upošteva, da je bilo treba dosti časa, da se je zemlja po odtoku morja le počasi sušila in dvigala vsled priraščajoče prsti, tako je umevno, da je nastopila voda, če je količkaj dalje deževalo, ker navedeni potoki vsled nizkih bregov in močvirja niso imeli hitrega odtoka.

Če se sodaj ljudstvo povedati, da je bil na tem griču med Sv. Lenartom in Radehovo grad, tako se ne pomni nič drugega, kakor da je bila tam naselbina ograjena nad nadstopajočo okolo. Prebivalci so se živili bržkone od ribjega lova in pozneje tudi poljedelstva.

Kolikor nam kažejo ostanki iz praggodovine, bili so vseh krajih prvi prebivalci Kelti in sicer Norčani, od katerih je bil v slovenskih goricah rod Serapilov. Trdi pa se, da so bivali v teh krajih tudi že Slovenci.

Leta 34 pr. Kr. prišla je Štajerska pod oblast Rimljanov. Slovenske gorice spadale so k pokrajini Panonija. Ta vinorejo ugodni kraji napotili so rimskega cesarja Marka Aurelija Probus, rojenega leta 276 v Sirmiju, da je dal zasaditi v teh krajih vinsko trto.

Ali je ravno na mestu sedanjega trga bila tudi kaka rimska postaja - mansio - za potujoče vojščake in vraduike, kakor se jih najde drugod po spodnjem in srednjem Štajerskem, se ne more reči.

Zgodovinsko dognano je, da je bila rimska cesta iz Ptuja proti Radgoni, v občini Zhova vidi se v gozdu proj da se pride k Zlabru zelo široko - 8 m - cesto. Ljudje pravijo, da je vodila od sedanje cerkve Sv. Treh Kraljev po Štajngrovi in dalje proti Zhovi rimska cesta.

Druga cesta peljala je od Ptuja in pri Dupljeku črez Dravo, potem skoz ozko dolino in mimo Sv. Marjete po Dolgem dolu črez Plač proti Flavia-Solva - sedanji Lipnici. Vsekako je Marjeta ob Pesnici zelo stara naselbina, kar kaže že patrocinij, Marjetske cerkve so večinoma zelo stare. Pri Sv. Marjeti bila je gotovo postaja, zato govorijo še rimski spomeniki, ki so vzidani na zunanji strani leta 1567 pozidane cerkve.

Vidi se znano volkuljo z Romulom in Remom, spodaj je vzidana iz kamna izklesana podoba ženske glave. Istotako je vzidana iz pohorskega mramorja izdelana skupina oseb in sicer so videti dva moška, ženska in dva dečka, ob vsaki strani pa suženj.

Dalo bi se sklepati, da je bila med radgonsko-ptujsko in ptujsko-marjetsko cesto gotovo kaka zveza ob Pesnici. Opirati se more to mnenje na to, da so v Zamarkovi, Navardi, Gornjih Žerjavcih in v Gočovskem vrhu gomile.

Kakor kažejo izkopine iz teh gomil, nanašajo se na čas pred rimsko zavlado ali iz prve dobe rimske vlade to je iz prvega stoletja po Kr. Gomile v Malni blizu Roškarja št. 1. kažejo že sledove rimske kulture.

Na stare naselbine v teh krajih kažejo mnogoštevilne gomile, ki so raznu že prejomenjenih tudi v Oseku, Sv. Benediktu in Ščavnici, tedaj

v smeri, kjer je tekla rimska cesta Ptuj - Radgona

Za časa preseljevanja narodov, posebno opadov divjih Obrov zginile so te naselbine. Domnevati se more le toliko, da je Sv. Lenart sredujeveška naselba, nastala po odgonu Madjarov, kar je bilo približno v 10 stoletju, ko so bili v bitki dne 10. avgusta 955 na reki Liki pri Augsburgu popolnoma tepeni. Za to govori dejstvo, da se že leta 1135 imenuje v listini prookrat cerkev Sv. Lenarta.

Glede skakačev se v dopolnilo navede sledeče:

Ker so ti pripovedovali, da se jim je prikazal Bog s Kristusom, Marijo in vsemi svetniki in jim naročil, naj pridigujejo ljudem, da bo sveta konec, če ne zidajo cerkve, so nosili prebivalci sosednih krajev tem skakačem denar, zrnje in druga živila, privedli celo živino in darovali, kar so sploh imeli.

Ko je dal cesar Ferdinand II, kakor poroča prošt Jakob Rosolene v svojem: Gründlichem Gegenbericht, dne 6. januarja 1600 po škofu Martinu Brenner, ki je došel dne 5. prosinca iz Radgone, leta 1599 postavljeno leseno kapelico - kakor to opisuje Ivan Ripser, mestni župnik v Ptuju - sežgati in tri skakače ujeti in jih odvesti v zapore v Radgono - v Hrastovec zaradi tega ne, ker je bil grof Ivan Friderik Herberstein skakačem naklonjen - obrnila se je že leta 1605 cela župnija Sv. Lenart do sekovskega knezoškofa

s prošnjo, da smejo postaviti zopet kapelico in naj da preiskati čudeže, ki so se zgodili na tem mestu. Ker je bila njih prošnja odbita, složili so prošnjo pri deželnem knezu, ki je dal celo zadevo po ptujskem mestnem župniku Ivanu Ripser preiskati. Na podlagi tega poročila se je prošnja odbila.

Leta 1609 prosili so skakači celo nadškofa v Solnogradu, da jim dovoli zidanje cerkve.

V tej prošnji navedli so 13 slučajev, v katerih so bili bolniki, ki so se zaobljubili h kapeli k božjemu grobu ozdravljeni.

Navedejo se sledeča imena:

1. Matej Murko, 2. mežnar pri Sv. Treh Kraljih na Pohorju, 3. Gregor Schindler, ki je bil prej slep, 4. Boštjan Fersch v Šombartu, 5. Ivan Serk, 6. Urban Rotman z ženo in otroci 7. Krištof Rotman 8. Lorenc Schwab iz Št. Ilja, 9. Klement Vukmärk 10. Otrok Gregorja Grämpas v Šombartu, 11. sin Ožbolta Lukašic je bil celo že mrtev, a je zopet oživel, ko so ga zaobljubili h tej kapelici, 12. leta 1606 in 1608 je pri gospoščini Borel-Ankenstein poginila živina; to se je nehalo, ko so napravili procesijo k kapelici božjega groba in darovali svečo, 13. leta 1609 prišlo je več tisoč prej neznanih mišij iz zemlje, ki so napravile na polju mnogo škode. Ko so se pa ljudje zaobljubili k tej kapelici in darovali svečo, je poplavila voda vse miši, ko so se podale črez

potok proti nekemu vinogradu in vse ukončala.

A tudi ta prošnja bila je odbita.

Vsled tega obrnila se je cela šentlenartska župnija na papeževega nuncija v Gradcu v daljnem pismu z dne 30. prosinca 1613, v katerem prosijo, da se sme postaviti cerkev božjega groba in se sklicujejo na nadaljnih 15 čudežev ozdravljenja, ki so se zgodili, ker so se dotični oziroma njih sorodniki zaobljubili tej cerkvi zdarili. Od teh je bil Kolman Scheff pri Sv. Lenartu že mrtev in so ga hoteli pokopati, ker pa so obljubili prijatelji junca, je mrtvec naenkrat vstal.

Kot priče so podpisani župani gospoščin Velika Nedelja, Mureck, Negova, Maribor, Polhaimb, Winterfeld, Biltovž, Stubenberg, in Hrastovce (Mihael Tränak)

A tudi sedaj niso nič dosegli, pač pa so jim uničili v tretjem tednu po Veliki noči leta 1614 kapelico, kakor to poroča Joan Ripser.

A že leta 1615 dne 20. sušca sestavili so v Ptuju cathalogus eorum, qui in variis languoribus positi vota voverunt ad locum Venerabilem circiter annos viginti exortum, qui locus in inferioris Styriae parte situs nomine ad sepulcrum Sanctum donatus, qui cum obstrictam restituti sunt.

V tem zapisniku je omenjeno iz leta 1613 navedenih 12 čudežev. A tudi to prošnjo je

sekovski ordinarijat zavrnil. Ljudje pa so Kljub temu postavili kapelico in uganjali v njej svoje spakarije. To je napotilo sekovskega knezoškofa Jakoba Eberlein pl. Rothenbach - 1615 - 1633 - da se je obrnil na cesarja Ferdinanda II., kateremu popisuje dosedanje dogodke. Kakor sem že omenil, dal je cesar Ferdinand kapelico podreti in iz nje napraviti vislice. Leta 1625 ni bilo nobenega pristaša skakaške sekte več.

Zaradi zaščite in fevdne pravice cerkve pri Sv. Lenartu nastal je v drugi polovici 17 stoletja dalgoletni spor med samostanom Admont in gospoščino Hrastovec, katerega lastnik Erazem grof Herberstein se je vedel kot neomejen gospod cerkve in nadarbine Sv. Lenart. Iz pritožbe admontskega opata na vlado z dne 1. junija 1682 povzamemo, da je vzel imenovani grof vikarju v Sv. Lenartu dva vinograda, župnika celo pristavo s setvijo vred, mu od leta 1680 zaprl župnišče, pobral listine in 350 gld. in prodal cerkveno vino. Navajajo se še druge samolastnosti, med drugimi tudi, da je dal pod pretvezo obrambe proti Turkom kopati po pokopališču, da so vlačili psi nesegnita trupla mrličev po pokopališču.

Še le 27. majnika 1689 se je sklenila poravnava v tem smislu, da ima opat v Admontu

pravico imenovanja župnika in določiti dan inštalacije, grof pa ima izročiti temporalija. Če mure kak župnik, imata pravico za pečatbe premoženja gospoščina Hrastovec kot zaščitnik in admontski opat kot feodni gospod. Vinograd v Zg. Voličini je cerkvena last, drugi ravno tam in v Zavrhu služi župniku v užitek, Grätlovo pristavo pri Sv. Lenartu prepusti grof župniku brez vsake obremenitve.

Glede francozov naj še navedem, da so bili francoski vojaki tudi v Sv. Lenartu in sicer v letih 1805, 1806, 1809, kajti v Ptuju bili so od 16. decembra 1805 in leta 1809 od 27. majnika. Istotako bili so v Mariboru leta 1797. 1805 in od 24. majnika 1809 do 10. januarja 1810. Avstrijske čete bile so v zadnjem času postavljene tudi pri Hrastovcu, odkoder je napravil korporal Karlik z dvema prostakoma drzen napad na francoze, jim vzel več konjev, a našel pri tem smrt zadet od sovražnih krogelj.

Martin Mlinarič, stari oče sedanjega gostilničarja Ferdinanda Mlinarič pri Sv. Trojici, vedel je povedati, da so bili francozi v Sv. Trojici, kjer so kuhali v jarku pod pokopališčem; kar so rabili, so vse pošteno plačali. Od teh francozov ostal je v Trojici neki tiffert, ki je bil po poklicu tkalec.

Leta 1848 so korakali skoz Trojico vojaki ogrskih ustajnikov pod vodstvom generala Perczel.

Kedaj se je ustanovila v Sv. Lenartu šola, se za gotovo ne ve, kolikor se je moglo dognati, bila je že v prvi polovici 17 stoletja nekaka šola in sicer na tem mestu, kjer je sedaj. Bilo pa je to čisto priprosto poslopje, pritlično obstoječe iz ene večje in ene čisto male sobe ter kleti.

Leta 1818 se je pozidalo novo šolsko poslopje, ki je odgovarjalo že bolj sedanjim potrebam. Leta 1895 postavilo se je sedanje šolsko poslopje.

Prvotni učitelji imenovali so se ludimagistri tudi ludirector, ker so bili poleg svojega poklica tudi organisti in vodja cerkvenega petja. Pri ljudstvu bili so zelo priljubljeni, vsled česar so jih kaj radi jemali za botre pri krstu in so se le na ta način ohranila njih imena zapisana v matrikah od leta 1629. Prvi taki ludimagister bil je Janez Kyren (Küren) s svojo ženo Marjeto v letih od 1629-1650. Natančen seznam vseh ludimagistrov je v tukajšni cerkveni kroniki.

Ob koncu naj še kratko omenim zgodovino drugega trga - kot takšnega od leta 1871 - v tem sodnem okraju in sicer Sv. Trojice in to zaradi tega, ker bi imel biti tam prvotno sedej okrajne sodnije.

Hrib, na katerem stoji cerkev, imenuje ljudstvo Gradišče ter je utegnil tu stati

grad, ki se je zval, kakor stoji v cmureškem urbarji, nemški Purgstallberg. Leta 1631 bila sta lastnika hriba Kašpar in Pavel Lorber, prav za prav pa Wolf pl. Stubenberg. Prej imenovana sta darovala ta hrib v ta namen, da se je sezidala mala kapelica in leta 1663 so se tu naselili redovniki Sv. Avguština, kar je povzročil Wolf pl. Stubenberg. Imeli pa so malo premoženja, zato so sami prosili, da se je opustil samostan leta 1787 in potem ustanovila župnija. Od leta 1812-1854 opravljali so župnijo posvetni duhovniki, od takrat pa je izročena očetom frančiškanom.

Krasno loretsko kapelico dala sta sezidati grof Ferdinand Trautmannsdorf. Sedanji samostan se je sezidal, kakor kaže letnica nad vhodom leta 1692. Cerkev se je pozidala v letih od 1636-1643, kar označi tudi letnica 1640 na južni strani nad vhodom v zakristijo. Poleg te letnice je solučna ura z napisom — A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini - psalm 112.

V cerkvi je krasna slika Sv. Trojice, v stotako v refektoriju iz leta 1758, ki jo je dal slikati grof Ferdinand Ernst Trautmannsdorf.

Pri dverih je skupina, ki predstavlja dobrega pastirja z ovčicami, zadaj izza drevesa gleda zlodej, ki preži na nedolžne ovčice.

Cerkev Sv. Trojice je znamenita božja pot, h

kateri potujejo vsako leto iz vseh krajev procesije, celo iz Prekmurja. Mnogoštevilne tablice v cerkvi nam pripovedujejo o različnih zahvalah za čudodelno rešitev življenja.

Od Sv. Trojice nudi se nam kaj krasen razgled po slovenskih goricah, vidiš starodavno cerkev Sv. Treh kraljev nad Sv. Benediktom iz leta 1564, Sv. Anton in daljno kapelo sredi vinskih goric. Odpira se ti pogled na Pohorje, Kozjak in štajersko koroške planine.

Očetje frančiškani so prav prijazni gospodje, če ti razkažejo ose znamenitosti cerkve in samostana, peljejo te restaurandi corporis causa v hladni refektorij. Ko sediš v častni dvorani in se pogovarjaš s častitljivimi redovniki zdi se ti, da se zatopiš v daljne čase v srednji vek in stopiti v spomin doba, ko je bila v samostanih zibeljka vse kulture, od koder je prešla še le med širše kroge. Nehote spomnim se Scheffel-ovega - Der getreue Ekkehart in z njim mi stopi pred oči sivolasi častitljivi oče Nikolaj Meznarič, ki je deloval v tem samostanu 28 let.

Bil je kakor vnet v svojem poklicu, tudi ocren sin slovenskih goric, ki je v proslavo žlahtnega soka vinorodnih goric napravil sledečo pesem, katero tu navedem, da se otme pozabljivosti.

Si vis cantare
Disce potare,
Tu vino veritas
Atque sinceritas,
Quidquid latebit
Vinum patebit.

Sentis dolorem
Atque maerorem,
Vinum infunde
Guttur perfunde,
Est medicina
Quasi divina.

Zaključeno dne 15. junija 1923

Vflamnig

Kronist

Viri

Razen spisov v lukajšnem arhivu in istem krške občine Sv. Lenart ter lukajne cerkvene Kronike porabil sem še sledeče vire:

1. Dr Jos. Gruden - Zgodovina slovenskega naroda
2. Dr Matko Potočnik - Vojvodina koroška
3. Lapajne - Pripovesti iz zgodovine Štajerske
4. Anton Mell u. Hans Pirchegger - Steirische Landschaftsbeschreibung
5. Hans Pirchegger - Geschichte der Steiermark
6. Eugen Plauer - Reichs u. Richter in den innerösterr. Landen Steiermark, Kärnten u. Krain
7. Hlubek - Ein treues Bild des Herzogthums Steiermark
8. Orožen - Das Bisthum und die Diöcese Lavant
9. Janisch - Topografisch-statistisches Lexikon von Steiermark
10. Zahn - Urkundenbuch

Nadaljni dogodki.

14. oktober

Glasom obvestila mariborske čete V. žand. brigade Br. Pov. 813. z dne 13. 10. 1923. se ima razpustiti orožniška postaja Sv. Ana z dnem 31. 10. 1923. Postaja Gornji Cmurek dobi občine Dražnj vrh, Rožengrunt in Ščavnica, postaja Sv. Trojica občine Drvanja in Zg. Ročica, postaja Sv. Lenart občine Ledinek, Kremberg, Žice. Od postaje Sv. Lenart odpadejo pa občine Gočova in Biš, katere preozame postaja Sv. Trojica. (preds 297-25-23.)

---

22. oktober

O tukajšnih zaporih se je podrl strop celice št. 7. Nevarnost obstoja tudi v drugih celicah. Vidi se, da se odgovorni organi leta 1893, ko se je zidalo to poslopje, niso dosti brigali za solidnost stavbe in pripustili, da se je ozidal svež les, ki je osled pomanjkanja pristopa zraka sprhnel.

---

4 november

Ker je je odvetnik Dr Veble odločil preseliti se v Maribor, nastanil se je tukaj nov odvetnik Dr Adolf Salberger, rojen 4. junija 1886 v Tržiču na Kranjskem. Njegov oče je rodom Korošec.

---

24 oktober

Glasom razpisa ministrstva pravde z dne 3. julija 1923 št. 35830 se je ukinila nagrada za upravitelje državnega pravdništva, vsled česar se je dosedanji upravitelj furij Sorbek razrešil tega posla. Ta posel izvršuje sedaj višji pisarniški oficijal furij Šilec v smislu § 100 izvr. r. k. k. p. r.

1924.

16 sočan

Odvetnik Dr Andrej Veble se je preselil v Maribor. Bil je ljubezniv človek, simpatičnega značaja, idejalnega mišljenja. Kot zastopnik strank bil je prav prijeten. Po odhodu nadčitelja Radoslava Kopič bil je gerent trške občine do izvolitve župana leta 1921.

---

31 avgust

Kakor že kaže napis, so predmet te kronike dogodki, ki se nanašajo na to sodnijo. Vsekako pa bo marsikdo radoveden, kaj se je še drugega zgodilo v Sv. Lenartu. Ker ni nobenega, ki bi te dogodke zapisoval, hočem jaz zabeležiti ose, kar bi zanimalo poznejši rod.

Svetovna vojska pobrala je kakor drugod tudi tukaj zvonove. Dne 27. oktobra 1916 bila sta strmoglavljena iz visokih lin dva zvonova vlita leta 1731 v teži 725 in 369 funtov v Gradcu v livarni Terezije Weier.

Ostala sta še največji zvon in najmanjši, takozvani mrtvaški zvon, ki ga je podarila dne 11. prosinca 1783 Terezija Damiš, hči Boštjana Damiš.

Zgodovina velikega zvona pa je ostala do zadnjega nepoznana.

Cerkveni kronist dekan Tutek le kratko omeni, da je zvon vlit leta 1573, češ, da se daljni napis ne da čitati.

O priliki, ko so se vršile priprave za nova dva zvonova, ogledal sem si ta zvon in našel prav zanimive stvari.

Zvon ima zgoraj v gotskih črkah napis:

Nembt var – es bierd ein juniglich Frau
schbanger berden und bierd einen sun

geßeren und man bierd seinem namen haisen - Got mit uns - Isaias - am. (Prerokovanja preroka Izajija)

Spodaj ob robu sta dve vrsti napisov v latinici. V prvi vrsti so navedena imena kakor: Ambros Shgarli, Martin Meihen, Peter Kupis in Samarko - Kömerer - (cerkveni Ključar) Juri Juha, Juri Schimi, Peter Schunderl, Kasper Repitsch, Michael Prolik.

Očividno so to imena tedanjih cerkvenih Ključarjev in darovalcev oziroma botrov zvona.

V spodnji vrsti pa je značilen napis zgodovinskega pomena. Glasi se:

Ano 1573 iar hat mich gosen Benedikt Fiering Glokengieser und Purger in Völkermarkt - nemet mich Got und die ganze Pfargemeine sambt diesem goteshaus und alldie das .... aus diser Zeit. Omes manjkajo namreč nekatere črke, ki so uničene od kladva za uro, osled česar se ne da cela vrsta čitati.

V kolikor pa se tajo črke čitati, nam pojasnijo, kar je do sedaj bilo nezanesljivo.

V cerkvi je pri glavnem vhodu ob leci strani ob koncu kamenitega ločnega stebra vklesana letnica, katero so zgodovinarji kakor Orožen - Janisch čitali za 1531.

Letnica na velikem zvonu in prej navedeni napis pa kaže na to, da je bila

cerkev leta 1571 in ne 1531 v tem obsegu kakor je sedaj pozidana, ob enem je bil dovršen tudi stolp, ki je eden najvišjih v celih slovenskih goricah.

Kot zaključek bila je nabava velikega zvona, ki je bil vlit leta 1573 v Velikovcu.

Na Koroškem moralo je biti tedaj več livarn, tako je bila tudi v Wolfsberg-u, kar kaže napis na sredujem zvonu v cerkvi Sv. Jerneja na Reberci, glasom katerega je vlil ta zvon leta 1585 Boštjan Walch v Wolfsberg-u.

Prej navedena letnica se pri natančnem opazovanju res čita za 1571. Prvi preiskovalec se je očividno zmotil in so tudi drugi zgodovinopisci prevzeli to zmoto, kar se je pripetilo tudi meni.

Veliki zvon je znamenit tudi zaradi tega, ker ima več podob.

Tako je videti Kristusa na križu z žalujočimi ženami ob strani, nadalje Sv. Katarino, Sv. Lenarta in svetnika, ki drži v desni roki knjigo; na vzhodni strani je mal fantič, poleg njega angelj varuh.

Pod podobo Sv. Katarine je grb grajščakov Gutenhaag; značilen je tudi pečat, na katerem se vidijo ob robu neke črke, od katere so čitljive: Karolus - kar se nanaša na tedanjega vladarja v Notranje - avstrijskem - nadvojvoda Karola in ... anus II = kar bi pomenilo

vladarja tedanjega sv. rimskega kraljestva nemške narodnosti - cesarja Maksimilijana II. ki je vladal v dobi od 1564-1576.

Kakor povsod drugod, naročili so tudi župljani šentlenartske župnije nove zvonove in sicer v livarni Sv. Vid nad Ljubljano, katere družabnik je Maks Kramberger, rojak iz Šetarjeve.

Nova zvonova v teži 380 kg - b glas - in 230 kg - cis glas - prvi krščen na ime faneza krstnika in Sv. Florijana - drugi na ime Sv. Boštjana in Marijinega Vnebozetja - došla sta dne 30. avgusta v Sv. Lenart.

Večji zvon nosi napis: Farani so poklonili ta zvon Bogu v čast - živim v tolažbo in veselje - in rajnim v večni pokoj.

Manjši ima napis: Nabavljen v šestem letu po svetovni vojski oznanuj Bogu slavo, ljudem mir in ljubezen.

Slavnosten je bil sprejem na meji župnije pod Šikarjevim bregom v Zamarkovi.

Po izročitvi zvonov po Maksu Kramberger odboru za nabavo novih zvonov v roke načelnika hotarja Frana Štupica vršili so se nagovori.

Mičen bil je nastop kmetske deklice Pavline Breznik iz Zg. Žerjave, ki je v

pesniški obliki pozdravila nove zvonove.

Pozdravljeni novi zvonovi
Vi glasniki božji potujete k nam
Željno tveti Lenart že čaka na Vas
Željno pričakuje Vaš biserni glas
Da vernike v božji privabljal bo hram.

Pozdravljeni novi zvonovi
Če prednike Vaše je vojska pobrala.
In topovska žrela iz njih so nastala.
Morila ljudi so, domove rušila.
Sovraštvo, prepir in zavist so netila.

Pozdravljeni novi zvonovi
Prihajate k nam kot prijatelji verni
Prijatelji sprejmejo Vas tisočeri.
Ljubezen oznanujte, čuvajte mir.
Zatirajte jezo, sovraštvo, prepir.
Pomirite duše, ublažite srca.
Pozdravljeni novi zvonovi.

Po izročitvi zvonov po notarju Štupica župniku in dekanu Janžekovič kot upravitelju cerkvenega premoženja je ta v lepem, deloma tudi šaljivem nagovoru sprejel nova zvonova, katera je prispodabljal zgubljenemu sinu, ki se je povrnil iz tujine in katerega sprejme cela župnija.

Po končanih nagovorih pomikal se je sprevod proti Sv. Lenartu, kamor je došel ob pol sedmih zvečer.

Povorko otvorili so jezdeci, njim na čelu višji pisarniški oficijal okrajne sodnije Jurij Šilec, za njimi vozili so se godci, nato so korakali Orli, člani gasilnega društva njim na čelu župan Karol Aubl ket poveljnik sedeč na iskrem vrancu; temu sledili so vozovi z belo oblečenimi deklicami, cerkvenimi ključarji botroma Matiju Kurnik, 82 letnemu starčku iz Lormanj in Jožefom Šuman v Zg. Žerjavcih, in domačimi duhovniki.

Oba zvonova so peljali na ovenčanem vozu, v katerega je bilo opreženo šest konjev Maksa Šuman iz Radehove in Franca Jančič iz Lormanj ter Franca Ješovnik iz Sp. Brnča.

Za zvonovi stopali so orliči in drugi pešci.

Da so bili osi vozovi ovenčani z zelenjem in narodnimi barvami, se samo ob sebi razume.

Več slavolokov v Zamarkovi pri Korbekovi hiši na meji župnije z napisom na prvi strani: Pozdravljeni novi zvonovi, na drugi: Le zvoni zvon iz temnih lin - le vzbujaj mi na dom spomin. drugi nasproti Solaku na hribčku v Zamarkovi z napisom: Zvonovi zvonite - k molitvi vabite - na eni, in na drugi strani: Zvonovi zvonite - na delo budite; tretji na križišču cest v Lormanje in Sv. Lenart z napisom:

Zvonova junaka mlada,
Star orjak že pričakuje, da skupno-
Z ubranimi glasovi, k daritvi sveti
Bi vabili nas zvonovi.

Četrti med Aublovo in Pirihovo hišo z napisom:
Tvoj prednik šel je v bojni grom
Ti groma brani nas in dom-
In tvoj doneči mladi glas
Naj varuje trs in klas.
Ta napis sestavil je general Rudolf Maister, ki je bival tačas na oddihu v notarja Stupica vili v Zavrhu.
Peti slavolok je stal med šolo in cerkvijo z napisom: Le donizvon iz visokih lin, le ozbujaj mi na dom spomin-in šesti pred glavnim vhodom v cerkev z napisom:
Žive kličem - mrtve obžalujem - strele zabranjujem.
Ob gromenju topičev in odsevu smehljajočih se solučnih žarkov dvignili so drugi dan v nedeljo zvonove v zvonik. Mnogobrojna množica okoli cerkve in po trgu gledala je ta prizor.
Popoldne ob treh zapeli so novi zvonovi prvokrat, in srčne želje mnogobrojnega ljudstva spremljale so te nove glasove, da bi oznanjevali odslej naprej mir in sporazum.
Cerkveno slavnost zaključila je vesela gostija v župnišču, katero je priredil dekan

Janžekovič enako kakor oče izgubljenega sina svojim sosedom. Bila je izbrana družba vseh slojev, navzoč bil je tudi šentlenartski rojak, dunajski vsenčiliščni profesor Dr Hans Spitzy, ki je v prisrčnem nagovoru povdarjal ljubezen do svojega rojstnega kraja.

Bila je to prava narodna slavnost, iz katere se je jasno zrcalilo celo mišljenje in versko prepričanje tukajšnih prebivalcev.

Glede velikega zvona dodam naj še sledeče:

Ko so hoteli v Šent Lenartu nabaviti veliki zvon, imeli so župljani sicer pripravljeno potrebno gradivo, a niso imeli mojstra, ki bi zvon vlil. V tistem času pa je bil v gradu Hrastovec jetnik, ki je znal vlivati zvonove. Bil je obsojen na smrt in bi se morala izvršiti smrtna kazen v kratkem. Župljani prosili so grofa, da dovoli temu jetniku vliti zvon in ga pomilosti, če se li v posreči.

Grof je ugodil tej prošnji. Jetnik ves vesel, da si more rešiti življenje, prosil je za pomočnika, ki ga je dobil iz livarne v Mariboru.

Priprave za vlivanje zvona vršile

so se na dvorišču sedanje Posojilnice. Ko je bilo delo že tako daleč, da bi se moral oliti zvon, naročil je jetnik pomočniku, naj odškrne pipo ob določeni uri. Jetnik pa je zbežal, ker se je bal, da bi se vlivanje zvona ponesrečilo.

Pomočnik je natančno izvršil naročilo mojstra. Ko se je strnila žareča tekočina, se je pokazalo, da je bil liv vzoren.

Druga govorica pravi, da so streljali Turki tačas, ko so prišli v Sv. Lenart, na ta zvon in ga tudi prestrelili. Vsled tega so prelili zvon, kar se je zgodilo na dvorišču sedanje ljudske šole.

O zgodovini šentlenartske župnije bodi navedeno pritej priliki še sledeče:

V časopisu za zgodovino in narodopisje zgodovinskega društva v Mariboru XIX letnik, snopič 2. piše M. Ljubša glede cerkve Sv. Lenarta, da se najde v listini papeža Celestina III v Lateranu z dne 17 junija 1196, ko ta potrdi svetopavelskemu samostanu razna posestva in pravice v slovenskih goricah tudi predium apud sanctum Leonardum. Listina je sicer nepristna, vendar zvemo iz druge listine, katero datira Zahn z letnico 1215, da je posedal to posestvo pri

Sv. Lenartu Vernher Meljski „von Fanne".

Iz tega je tedaj razvidno, da smemo staviti početek cerkve pri Sv. Lenartu v konec 12 stoletja.

Vikarijat je nastal pri Sv. Lenartu najpoznejo v 14 stoletju, ustanovil ga je jarenimski župnik. Bil je še primeroma obsežen kakor vidimo iz krajev, ki so navedeni leta 1445 v tej župniji.

Natančen popis teh krajev in mej šentlenartske župnije se nahaja v navedenem časopisu str. 75 in 76.

1925

2 svečan

Došla je vest, da je nekdanji tukajšni predstojnik Karol Wenger umrl meseca septembra 1924 v mestu Kremsmünster. Bil je prvi slovenski sodni predstojnik v Sv. Lenartu in je vsled tega tudi mnogo trpel – zato je naša dolžnost, da mu ohranimo trajen spomin.

---

10 svečan

Odvetnik Dr Adolf Salberger preselil se je v Ljutomer. Razmere v Sv. Lenartu mu niso ugajale – poskusil bo v novem kraju svojo sreče. Zapustil je prijazen spomin, njegov nastop bil je povsem ljubeznjiv, in kot zastopnik strank jako prijeten.

---

27 sušca

Dosedanji predsednik okrožnega sodišča v Mariboru Dr Jakob Toplak stopil je vsled bolehnosti v pokoj. Na njegovo mesto bil je imenovan deželno-sodni svetnik Dr Franjo Žiher, roj. 1877, ki je nastopil to mesto 26. sušca 1925.

---

8 majnik

V dnevih od 5-8 majnika pregledoval je tukajšno sodnijo Dr Ivan Vuk, deželno sodni svetnik okrožnega sodišča v Mariboru.

Od preobrata pregledoval je prvokrat to sodnijo Dr Karol Kočevar, višje sodni svetnik okrožnega sodišča v Mariboru v dobi od 12-14 julija 1920 in Ivan Vrančič, višje sodni svetnik višjega deželnega sodišča v Ljubljani od 3-6 majnika 1922.

Pač velika razlika med nadzorniki nekdanje Avstrije in sedanjimi. Prejšni so nam bili tujci - Nemci, sedaj Slovenci, kateri nastopajo ljubezujivo in nam takorekoč očetovsko dajejo svoja navodila. Sodnija ohrani jim prijeten spomin.

---

9 november

Od 27 septembra naprej so neprenehoma požigi in sicer po največ v Zavrhu. Isti dan pogorela je viničarija Janeza Čuček, dne 20 oktobra opepelil je ogenj gospodarsko poslopje Josipa Golob, dne 21 oktobra uničil je požar dve poslopji, viničarijo Janeza Potrč in hišo Marije Krajne; dne 29 oktobra

zažgal je nekdo v listnjaku posestnika Murko, ogenj so zadušili. Isto noč uro pozneje izbruhnil je ogenj v viničariji Marije Kurnik, neznani storilec hotel je tudi sežgati prej Jančičevo viničarijo, a so ljudje še prej zapazili ogenj in preprečili izbruh ognja, dne 5 novembra ob 2 ponoči zgorela je Neratova viničarija; vsa ta poslopja so v Zavrhu ne daleč eden od drugega, ogenj nastal je vedno v gospodarskem poslopju. Ljudje so bili že do skrajnosti razburjeni, nekateri cele noči niso spali, po noči hodijo straže, a kljub temu so se požigi nadaljevali. Dne 5. novembra odvedli so Franca Žižek v tukajšne zapore, ker je bil najbolj sumljiv; njegovo stanovanje je nekako v sredi vseh pogorelih poslopij, v zadnjem slučaju zasačili so ga na strehi svojega stanovanja z škafom v roki, na vprašanje, kaj tu dela, odvrnil je, da se boji ognja - pet minut pozneje izbruhnil je ogenj v Neratovi viničariji. Je mlad fant, govori se, da ni pri zdravi pameti, zavžival je mnogo opojnih pijač. Postopanje pa se moralo zaradi pomanjkanja zadostnih dokazov ustaviti.

1926

2. junij

V noči od 29 do 30 majnika izvršil se je v Jurjevskem dolu hiš. št. 53 grozen umor. V jutro dne 30. majnika - neko nedeljo - našli so v spalnici gospodarja in njegovo ženo Josipa Kos in Antonijo roj. Kurnik mrtva. Možležal je v nočni obleki na tleh s 36 ranami, žena pa je bila v postelji umorjena očividno v spanju, imela je preklano glavo, ran naštelo se je 24. Morilec imel je, soditi po načinu, kako so bile prizadete rane, sekiro. Antonija Kurnik podedovala je po Ivani Tomažič, pri kateri je bila rejenka, posestvo, kar drugim sorodnikom umrlo ni bilo po volji. Zaprli so 14 oseb, ki so na sumu, da so v zvezi s tem umorom, nad ~~na~~ katerim se zgraža vse prebivalstvo.

Osumljenci so bili izpuščeni zaradi pomanjkanja zadostnih dokazov.

---

22 oktober

Od 18-21 oktobra pregledoval je poslovanje sodnije višje sodni svetnik Ivan Vrančič iz Ljubljane.

---

12 december

Dobra sadna letina prinesla je poleg dobrega tudi zlo. Ljudje udali so se brezmernemu zavživanju opojnih pijač. Vsled tega nastanejo prepiri, tepeži, ki se končajo celo s smrtnimi slučaji.

Dne 7 novembra skregali so se fantje v Zg. Koreni v hiši posestnika Žioko. Vinko Lorenčič zabodel je pri tem Karola Damiš v srce, da je v kratkem umrl.

Dne 8 novembra stepli so se fantje v Tratah, pri tem našel je smrt Alojz Gruber, hlapec v gradu Zg. Cmurek. Zaboden je bil z nožem v srce.

Dne 25 novembra povabil je še nedoletni Konrad Čeh več fantov v svojo hišo, da bi obhajali njegov god. Pijače je bilo obilno, posledica prepir - nazaduje pretep in klanje z nožmi. Stanislav Voglar obležal je smrtnem z nožem v srce, na licu mesta mrtev, Franc Arnoš

dobil je smrtno nevarno poškodbo na pljučih. Izmed teh bili so ranjeni še trije fantje. - Kaže se podivjanost mladih fantov, ki med vojno niso imeli prave ozgoje in straha, ker so očetje bili na vojni.

1927

28 sočan

Z odlokom predsedništva višjega deželnega sodišča v Ljubljani z dne 16.2.1927 preds 992/4/26-17 dodeljen je sodnik Dr Josip Čemer kot vodja urada k okrajnemu sodišču v Ljutomeru.

---

7 april

Z razpisom predsedništva višjega deželnega sodišča v Ljubljani z dne 15.3.1927 preds 992/4-26-23 premeščen je sodnik brez stalnega službenega mesta Leon Štukelj od okrožnega sodišča v Novem mestu k tukajšnemu sodišču in je nastopil službo z današnjim dnem.

---

11. april

Tukajšni zapori, ki so bili zidani leta 1893, postali so vsled preperelih stropov do cela nerabni. Predsedništvo višjega deželnega sodišča v Ljubljani dovolilo je popravilo zaporov z odlokom z dne 5.3.1927 preds 265-15-26. To delo

izvršilo je stavbno podjetje Ivan Žsvic v Mariboru. Pri tej priliki obnovila se je tudi fasada poslopja in na novo prepleskala, vsled česar je zadobila cela stavba prav prijazno lice.

---

5 julij

Po odhodu odvetnika Dr Salberger ni bilo dalje časa drugega odvetnika v Šent Lenartu. Kot takšen naselil se je sedaj Dr Ivan Škot, rojen 11. 5. 1870 v Cerovcu, sodni okraj Šmarje pri Jelšah. Vsemčilišče je dovršil v Gradcu, in je bil tudi član akad. tehn. društva Triglav. Do preobrata bil je odvetnik v Gorici, odkoder je prišel v Jugoslavijo.

---

2 december

Dne 21. ob 8h zjutraj umrl je nam vsem nepozabni predsednik višjega deželnega sodišča Dr Janko Babnik. N jegov naslednik je Dr Anton Rogina.

1928

1 april

Višji pisarniški oficijal Franc Žigart bil je na lastno prošnjo, ker je dopolnil 35 službenih let, glasom razpisa ministrstva pravde z dne 26. 3. 1928 št. 17803 z dnem 31. 3. 1928 upokojen. Umirjeni bil je 20 let pri tukajšnji sodniji, zelo marljiv in vesten uradnik ter je mnogo pripomogel tudi za časa največjega navala k rednemu poslovanju.

---

25 maj

Od 21-24 maja predsedoval je poslovanju sodišča predsednik okrožnega sodišča v Mariboru dr. Franjo Žiher.

---

1 junij

Glasom razpisa ministrstva pravde z dne 14. 5. 1928 št. 27542 bil je višji pisarniški oficijal Jurij Šilec na lastno

prošnjo, ker je dovršil 35 let, trajno upokojen. Omenjeni bil je od leta 1919 pri tukajšni sodniji nameščen. Bil je nad vse marljiv, vesten in točen ter požrtovalen, opravljal je svoje posle celo kljub bolehnosti do zadnjega dne. Pripomagal je v veliki meri, da je moglo sodišče redno poslovati. Njegov odhod le težko pogrešamo, kot nad vse prijaznemu in ljudomilemu uradniku ohranimo osi najboljši spomin.

---

8. november

Glasom razpisa ministrstva pravde z dne 17.8.1928 št. 41792 in 11.9.1928 št. 52684 bil je imenovan kancelistom za tukajšno sodnijo Anton Hole. Nastopil je službo dne 7.11.1928.

---

29. december

Glasom odloka predsedništva delegacije ministrstva finance v Ljub-

ljani z dne 24. 12. 1928 A I 5510/28 ukinjen je tukajšni davčni urad in spojen z davčno upravo v Mariboru. Delovanje preneha z dnem 31. decembra 1928. Sledují namešćenci tega urada so bili: višji davčni upavitelj Ivo Vodlak, oficijal in kontrolor Alojz Jagodič in oficijal Matija Križan.

---

31 december

Ob koncu leta 1928 so namešćeni pri tukajšnemu sodišču:

Dr Ožbolt Flaunig, dež. sod. svetnik in starešina,
Dr Josip Čemer, sodnik,
Dr Franjo Tavželj, sodnik,
Josip Horvat, pisarn. oficijal
Anton Hole, kancelist
Ivan Košmrl, pomožni pisar
Zdravko Štangl, pomožni pisar
Ivan Brumen, služitelj
Dragotin Rudenšek, oficijant

je dodeljen začasno temu sodišču.

Glasom dekreta predsedništva višjega deželnega sodišča v Ljubljani

z dne 11.10.1928 preds 860-12/28-1 bil je sodni sluga Franc Krajnc z dnem 31.10.1928 vsled lastne prošnje, ker je že čez 65 let star, trajno upokojen - preds 315-12-28-

Z odlokom predsedništva višjega deželnega sodišča v Ljubljani z dne 12.12.1928 preds 1075/4/28-26 bil je imenovan za sodnega sluga Alojz Kukovec. preds 357/4/28-1.

1929

15 januar

Dne 13 januarja umrl je z dnem 31.5.1928 upokojeni višji pisarniški oficijal Jurij Šilec. V daljni Sibiriji si je kot vojni ujetnik nakopal kal bolezni, ki ga je položila v rani grob. Vestnemu in marljivemu pokojniku ohranimo osi najboljši spomin.

---

4 maj

Davčni urad je ukinjen. Glasom poročila finančne direkcije v Ljubljani z dne 3.5.1929, št. 3/29 Apo ex 1929 (prods 177-25-29-2) je likvidacija z dnem 30.4.1929 popolnoma izvršena. Zadnji uradniki so bili: nadupravitelj Jos Vodlak, ki je bil tukaj od leta 1909, davkarja Jagodič Alojz in Križan Matija. Prvi je bil premeščen v Brežice, sledeja dva pa v Ptuj. Davčni sluga Krepek Andrej je bil upokojen. Blagajne so prepeljali k davčni upravi v Maribor, inventar so na javni dražbi prodali.

1930

1 september

Odvetniško pisarno otvoril je z današnjim dnem v erarični hiši odvetnik Šali Andrej, rojen 8 julija 1894 v Češčavasi št. 9 pri Novem mestu. Vseučiliške študije dokončal je na univerzi v Zagrebu.

Sedaj so v Sv. Lenartu trije odvetniki ter notar. In vsem se godi dobro! Ostane vedno resnično: Duobus certantibus tertius gaudet – Kjer se dva tepeta, tretji klobuke pobira.

---

25 oktober

Nesrečna šmarnica je začela s krvavo žetvijo.

Od šmarnice omamljeni fantje prizadjali so v noči od 19 do 20. oktobra pridnemu fantu Kančič Rudolfu iz Zg. Žerjave tako težke poškodbe, da je drugi dan nedaleč v nekem listnjaku v Krembergu umrl.

Dne 21. oktobra pa so razsajali

od šmarnice razgreti fantje v Brengovi pred hišo želarja franca Vogrin, ko jih je hotel ta pomiriti, udaril ga je klobasa frane z motiko tako močno po glavi, da se je zgrudil mrtev na tla.

---

15 december

V trgu izvršila se je prenumeracija hišnih številk. Prejšna številka erarične hiše št. 44. je zginila, nabili so tablico z označbo: Ptujska cesta 4. Zapori pa so se znebili prejšne številke 45. Naslov za kaznjence je odslej: Ptujska cesta 6.

---

31. december

Osobje je glede sodnikov, pisarniških uradnikov in služiteljev isto kakor ob koncu l. 1928. Namesto pomož. pisarja Zdravko Štangla, ki je ostopil kot uradnik v pisarni odvetnika Dr Müller, v Mariboru, je nameščen Josip Kocjan, iz Sežane. Oficijant Rudenšek odšel je nazaj v Celje. Ta sprememba izvršila se je leta 1929.

1931

14 marec

Z Najvišjim ukazom dne 13. 2. 1931 bil je na prošnjo postavljen tukajšni sodnik Dr Černer Josip za sodnika pri okrožnem sodišču v Mariboru. Bil je vsestransko odličen sodnik in prijeten družabnik; zato mi je žal, ko se je danes ločil od nas.

---

7 aprila

Z Najvišjim ukazom z dne ~~13~~ 17. feb. 1931 št. ~~106450~~ 17134 bil je postavljen za sodnika pri tukajšnem sodišču Mošnik Slavko, rojen 23. 2. 1900. v Celju. Službo nastopil je 7. 4. 1931.

---

13 junij

V dneh 9 – 12 junija pregledoval je sodnijo predsednik Dr Fran Žiher in se o poslovanju pohvalno izrazil.

---

31 december

Osobje je ob koncu **leta** isto kakor v lanskem s to spremembo, da je bila nameščena namesto dnevničarja Kocjan Josipa, ki je bil kot pisarniški pripravnik premeščen k okrožnemu sodišču, dnevničarka Šafar Angelica, roj. 31.3.1909 v Mostah pri Ljubljani.

1932

19 januar

Sodni sluga Krajne Franc, ki je bil od 1.10.1928 upokojen in živel tukaj v trgu, je po kratki bolezni umrl. Bil je priden, pošten človek, pri vsch ljudeh zelo priljubljen; to kazala je tudi ogromna udeležba pri njegovem pogrebu.

---

15 svečan

Sodnika Dr Tavželj Frana zadel je dne 1.2. v uradu mrtvoud, veled česar ni v stanu, dalje časa

opravljati službo. Kot začasna pomoč dodeljen je izprašani sodn. pripravnik Pance Vincenc deželnega sodišča v Ljubljani.

---

12 majnika

Na mesto zgoraj imenovanega pripravnika, ki mora zopet nastopiti službeno mesto v Ljubljani, dodeljen je izprašan sodni pripravnik Dr Korup Milan okrožnega sodišča v Mariboru.

---

21 oktober

Vsled odloka ministrstva pravde z dne 6.10.1932 br. 100246 - preds 89-4-32 bil je po službeni potrebi premeščen k našemu sodišču Medved Josip, višji pisarniški oficijal v Kočevju. S tem se je zasedlo mesto pisarniškega uradnika, ki je bilo po pisarn. oficijalu Horvat Josipu izpraznjeno.

---

17 november

Kot dnevničarka bila je dodeljena Ferenc Ljuba iz Konjic.

---

31. december

Ker je danes sodnik Dr Tavželj nastopil zopet službo, bil je pripravnik Dr Gorup Milan razrešen tusodnega službovanja.

Ob konen leta je bilo pri tem sodišču osobje:

Starejšina Dr Hannig Ozbelt

Sodnika Dr Tavželj franc in Moškon Stanko.

Višji pisarn. oficijal Medved Josip

Kanclista Puschauer Štefan in Holz Anton.

Zvaničnik Košnrl Ivan

Dnevničarki Šafar Danica in Ferenc Ljuba

Služitelja Brunen Ivan in Kukovec Alojz.

1933

30 julij

Prvi dogodek, ki ga imam zapisati v tem letu, je žalostne vsebine. Sodnik Dr Tavželj franc je dne 25. julija zadet dne 24. 7. dopoldne ob 1/2 10 uri v uradu od kapi, na posledicah umrl. Bil sem na dopustu na Koroškem in hodil po triglavskem pogorju, zato sem zvedel o vsem tem šele, ko je bil dragi tovariš že pokopan.

Dragi rajni bil je kot sodnik strogo objektiven, poslovanje bilo je točno in zanesljivo. V občevanju s strankami bil je ljubezniv, znal je prav po domače govoriti, kar je strankam najljubše. Kot tovariš bil je nam vsem prijeten, imel je zdrav humor, ki je učinkoval na celo družbo razveseljujoče.

Ko ga nam je ugrabila tako naglo neizprosna smrt, hočemo mu kot dobremu, vestnemu sodniku ter ljubemu tovarišu ohraniti najboljši spomin.

---

14 oktober

Z odlokom ministrstva pravde z dne 19.9.1933 št. 73387 bil je premeščen višji pisarniški oficijal Medved Josip k okrožnemu sodišču v Ljubljani, tusodni zvaničnik Košmrl Ivan pa imenovan za kancelista v tv. Senartu.

Prvoimenovani bil je odličen uradnik; ker je bil 18 let pri mornarici, vedel je povedati marsikaj zanimivega od potovanja okoli sveta. Bil je kaj družaben, pokazal se je vedno moža finega obnašanja.

---

19. november

Na Najvišji ukaz z dne 18. 10. 1933 br. 99292 bil je imenovan za sodnika pri tukajšnem sodišču Ašič Maks, rojen 14. 10. 1900 v Jerič dolu, srez Brežice. Službo nastopil je 17. novembra.

---

31. december

Ob koncu leta bilo je pri tem sodišču sledeče osobje:

1. Starešina Dr Flaunig Ožbalt.
2. Sodnika Moškon Stanko in Ašič Maks
3. Kancelisti Holz Anton, Puschauer Štefan in Košmrl Ivan, ki je dobil to mesto 19. 9. 1933.
4. Služitelja: Brumen Ivan in Kukovec Alojz.
5. Dnevničarka Ferenc Ljuba.

Dnevničarka Šafar Danica je bila od dne 16. 8. 1933 dodeljena okrožnemu sodišču. Namesto višjega pisarn. ofr. cijala Medveda še vedno ni dodeljena pisarniška moč, kar povzroča velike težave.

1934

31 december

V tem letu ni bilo nobenih posebnih dogodkov.

V pisarni kazenskega oddelka, kjer je obstojala včasih naravnost egiptovska tema, napravili ste se dve okni z lučjo na dvorišče Okrajne hranilnice z obvezo, da pusti pravosodna uprava ta okna zazidati, ako bi Okrajno hranilnico pri zidanju nove stavbe ovirala.

Vsled bolezni kanelista Košmrl se je bil bati zastoj rednega poslovanja, a požrtvovalnosti in izvanredni marljivosti ostalih nameščencev je pripisovati, da so bile vse težkoče premagane.

Ob koncu leta bilo je isto osobje kakor v letu 1933 s tem, da je bil določen meseca junija temu sodišču dnevničar zvaničnik Ogorolec Vinko.

Kot dogodek iz preteklega leta moram še navesti, da je podal notar Štupica frane vsled bolehnosti ostavko na službo, ki je bila tudi sprejeta. Dne 30. novembra sem zaključil ose spise, knjige. Kot oršilec dolžnosti javnega notarja bil je določen not. pripravnik bolob franjo iz Ptuja, ki je prevzel posle 3. decembra.

1935

1. april

Danes nastopil je mesto notarja novoimenovani notar Jagodič Karol. Rojen je 24.11.1896 v Šmarju pri Jelšah. Vsenčilišče je obiskoval v Gradcu (2 semestra) na to v Ljubljani in Zagrebu. Bil je pred imenovanjem notarski kandidat pri notarju Galetu v Ljubljani.

---

14 april

Današnji dan bil je za trg Sv. Lenart in okolico posebnega zgodovinskega pomena. Kakor že na mnogih krajih, tako se je tudi pri nas vsadila lipa kot spomin na našega vitežkega Kralja Aleksandra I Zedinitelja, ki je v ljubezni za svoje državljane in za obstoj miru postal žrtev gnusnega zločina.

Sredi trga ravno pred sodnijo napravil se je prostor za lipo.

Dne 14. aprila - cvetna nedeljabil je lep pomladanski dan, četudi po prejšnem deževju nekoliko hladen.

Po prvi maši ob pol osmih zbralo se je mnogobrojno občinstvo. Prikorakali so člani prostovoljnega gasilskega društva z županom in načelnikom, odvetnikom Dr Gorišek Milanom in Čeh Josipom kot poveljnikom na čelu. Zvoki godbe dali so slavnostnemu vkorakanju poseben sloves. Nastopila je tudi sokolska četa iz Sv. Lenarta in Sv. Ruperta in šolska mladina

osnovne in meščanske šole z učiteljstvom. Od tukajšnih uradov so se udeležili slavnosti starešine in drugi uradniki, od sodišča sodnik Ašič Maks.

Na vabilo župana Dr Gorišek je domači župnik Sinko Franc blagoslovil prostor, na katerem se osadi lipa. Nato predložil je župan listino iz pergamenta vsebine, da se v spomin našega blagopokojnega kralja zasadi dne 14. 4. 1935 lipa, po prečitanju podpisali so se zastopniki uradov: Župnik in duhovni svetovalec Sinko Franc, starešina sreskega sodišča Dr Hannig Ožbolt, starešina poštnega urada Petrovič Niko; finančni preglednik Sogar Anton v zastopstvu starešine Simonič Antona, komandir žandarmerijske stanice Jelenko Ivan, šolski upravitelj osnovne šole Košenina Vlado, ravnatelj meščanske šole Korže Janko, nato cel občinski odbor: župan Dr Gorišek,

odborniki: Retzer franc, gostilničar, Solag Henrik, veleposestnik in gostilničar, Dr Kramberger Ludvik, banovinski zdravnik, lekarnar magister Devidé Bogdan, višji pisarniški oficijal v. p. Žigert franc in njegov sin franc, pos. v Sp. Porčiču, Hrastelj Anton, trgovec v Sv. Lenartu, Lorber franc, posestnik in gerent Okrajne hranilnice iz Sp. Porčiča; pritisnili so se tudi pečati.

Ko sta prinesla lipo, katero so dobili v Mariboru od olepševalnega društva fanta Šinkovec Dragotin in Cvetko oba v narodni noši Hrvatov, položil je župan listino v kovinasto škatlico, katero je klepar Rozman Jakob zalil s cinkom, na dno jame; postavili so nato lipo pod vodstvom posestnika in odvetniškega uradnika Schönwetter Ivana, jamo so zakopali šolarji: Fras Ivan, Rop Adolf in Cartl franc, vsi iz Lormanja, Malek Rupert iz Partinja, Jarc Jožef iz Zg. Žerjave ter Volšek Mirko iz Sp. Žerjave.

Po izvršeni saditvi imel je župan Dr Gorišek slavnosti primeren nagovor, v katerem je omenil, da se je zasadila ta lipa v spomin našemu blagopokojnemu kralju Aleksandru I Zedinitelju, ker pri sedanjih težkih gospodarskih časih ni bilo mogoče postaviti drugega spomenika.

S trikratnim klicem, Slava blagopokojnemu kralju Aleksandru in trikratnim Živijo kralju Petru II in državno himno se je zaključila cela slavnost.

Tako stoji lipa sredi trga; ozrasla bo v mogočno drevo in pričala še poznejšim rodovom o ljubezni naroda do svoje domovine, za našo Jugoslavijo, katera se je tudi kot mlada država otrasla ~~težkih~~ spon suženjstva, in za katero je dal naš kralj Aleksander I Zedinitelj svoje dragoceno življenje.

Lipa sredi trga naj priča o hvaležnem čutu, ki ga ima narod do svojega vladarja in vonj, ki ga

bo lipa razširjala naokrog ob času cvetja, naj zajame srca nas vseh v ljubezni, sporazumljenju in miru. Čuvajmo Jugoslavijo!

Sv. Lenart v Slov. gor.

Spominska lipa. Na cvetno nedeljo 14. t. m. smo pri nas na slovesen način vsadili sredi trga lipo v počaščenje spomina našega velikega kralja. Tej pomembni svečanosti so poleg številno zbranega ljudstva prisostvovali tudi predstavniki vseh tukajšnjih uradov, šolska mladina s svojim učiteljstvom, Sokoli in gasilci v krojih ter zastopniki drugih društev v kroju. Lipo je blagoslovil domači g. župnik. K koreninam lipe so zakopali v bakreni puščici listino s posvetilom. Podpisali so jo vsi prisotni predstavniki uradov in društev. Ko je bila lipa vsajena, je imel trški župan g. dr. M. Gorišek lep govor o pomenu te spominske plošče, nakar je godba zaigrala državno himno. Slovesnost je napravila na prisotne prav globok vtis.

Večernik 18.4.1935 št. 89

---

16. maj

Odvetnik Šali Andrej je po daljši bolezni dne 15.5.1935 ob 1/2 4 uri umrl. Razpolagal je z globokim znanjem v pravni vedi, kot človek bil je blagega značaja.

---

1 avgust

Glasom odloka ministrstva pravde z dne 4. 7. 1935 št. 69/84 bila sta premeščena tukajšna kanelista Holz Anton in Puschauer Štefan in sicer prvi k okrožnemu sodišču, drugi pa k sreskemu. Za kanelista bila sta imenovana k tukajšnemu sodišču Ralea Franc, pripravnik in Čelhar Jvo, zvaničnik, oba v Mariboru. Službo sta nastopila 26-7. 1935.

---

2 september

Z najvišjim Ukazom z dne 18 julija 1935 št. 77.456 postavljen je za starešino sreskega sodišča v Kozjem tukajšni sodnik Moškon Stanko. Tukajšnega službovanja je bil razrešen z današnjim dnem in je isti dan opoldne odpotoval, da nastopi novo mesto.

---

18 september

Z najvišjim ukazom z dne 18. julija 1935 št. 77456/35 bil je premešćen sodnik Dr Dougan Ivo od sreskega sodišča na Unci k tukajšnemu sodišču. Službo je nastopil 19. septembra. Imenovani je rojen 9. 4. 1905 v Gorici, in je sin že umrlega višje sodnega svetnika Dougan Ivana v Ljubljani.

---

20 september

Pisarno dne 15. 5. 1935 umrlega odvetnika Šali Andrejа prevzel je odvetnik Udè Alojzij, doma iz Fržica.

Pisarno je otvoril meseca junija.

---

5. november

Po izvršenih poizvedovanjih sam dognal, da je stala cerkev Sv. Jakoba, katero omeni Dr Orožen v „Bisthum Lavant, na parceli št. 66 njiva, ki spada pod vl. št. 188 k. o. Zamarkova. Lastnika sta Kramberger Rupert in Frančiška. Tej njivi pravijo: Cerkvenjača,

na tem mestu našli so, med temi tudi Muršak Janez, župan v Voličini, ostanke opeke. Le-to našli so tudi na bližnjih parcelah št. 70/1 in 70/2 njiva, ki spadate pod vl. št. 3 k.o. Zamarkova; lastnika Koser Jožef in Marija. Bržkone je bilo tukaj poslopje za cerkvonika. Obe mesti nahajate se na malem hribčeku blizu pešpoti, ki vodi iz tv. Lenarta v Lormanje, na desni strani v smeri proti vasi Lormanje, ko se začne dvigati steza iz Poljane proti Lormanju. Nedaleč proč je njiva Kolačnik. Pravijo, da jo je prodal lastnik, ker je bil v veliki stiski, za hleb kruha.

---

31. december

Ob koncu leta bilo je pri tem sodišču sledeče osobje:

1. Starešina Dr Flaunig Ožbolt;
2. Sodnik Ašič Maks;
3. Sodnik Dr Dougan Ivo
4. Kancelist Košmrl Ivan

5 Kancelist Ralca Franc,
6. Kancelist Čelhar Ivo,
7. Zvaničnica Ferenc Ljuba,
8. Dnevničar Osolnik Anton,
9 Služitelj Brumen Ivan,
10 Služitelj Kukovec Alojz.

1936

10. januar

Ko sem opisoval zgodovino trške sodnije, sem prezrl omeniti, da je poslopje, v katerem je bila ta sodnija in ob enem urad trške občine, eno najstarejših v trgu. Iz najstarejše listine, ki se nahaja v arhivu z dne 13.3.1676 bi se dalo sklepati, da je bila hiša sedaj Trojiška c. št. 7 sezidana že pred navedenim letom, nakar kažejo že način stavbe, kamenite, visoke stopnice, železne mreže pred okni in svojevrstna ključavnica.

V dvorani občinskega urada bil je nad vratmi na notranji strani napis sledeče osebine:

Wo die Gesetze als Menschenwerk nicht ~~aus~~ hinreichen, muss sie das Gewissen und die Menschlichkeit des Dichters ergänzen.

Ker se je pod županstvom odvetnika Dr Gorišek Milana po nasvetu prof. in slikarja Sirk izvršilo preslikanje cele dvorane, in je bil prepleskan tudi navedeni napis, sem ga s tem tukaj zapisal, da se ohne pozabljivosti, ker je njegova osebina za poklic kot sodnika gotovo globokega pomena.

---

12 januar

V imenu Njegovega Veličanstva Kralja Petra II so kraljevski namestniki na predlog gospoda ministra

pravde stavljen v soglasnosti z gospodom predsednikom ministrskega sveta odlikovali z Ukazom z dne 2. decembra 1935 št. 121755 stareštno tukajšnega sodišča Dr Flannig Ožbelta z redom Jugoslovanske krone IV razreda.

Imenovani starešina sprejel je red dne 11. januarja 1936.

Tuk. Su $\frac{9}{25/35-1}$

---

14. maj.

Ban Dr Natlačen Marko je na uradnem potovanju prišel tudi v Slovenske gorice. Ob 9 uri pripeljal se je v spremstvu obeh sreskih načelnikov v Sv. Lenart, kjer je bil pred sodnim poslopjem slavnostno sprejem. Imenom celega uradništva tukajšnega trga pozdravil je bana starešina sodišča Dr Flannig. Deputacije sprejemal je ban v prostorih sodnije in sicer v pisarni št. 3, ki se je v ta namen okrasila z zelenjem in cvetjem. Bana je prisrčen sprejem vidno razveselil.

Wo die Gesetze als Menschenwerk
nicht ausreichen, muß sie das
Gewissen und die Menschlichkeit
des Richters ergänzen.

30 junija

Odvetnik Dr Sket Ivan se je preselil v Šmarje pri Jelšah, kjer je umrl edini odvetnik v tamošnjem sodnem okraju, Dr Rupnik. Odvetniško pisarno otvoril je Dr Štupica Marjan, sin notarja Štupica Frana.

6 junija

Širom Slovenskih goric je znana pripovest o Črnem križu v Črnem lesu. Znan je bil tudi križ v istem gozdu ravno nad cesto, kjer doseže najvišjo višino. Postavili so ga grof je Herbersteini kot spomin vsem nesrečnicam, ki so bile vsled čarovnije obsojene na smrt in na tistem mestu usmrčene. Križ dal je potem popraviti grof Erazem Friderik Herberstein leta 1665, leta 1789 so ga zopet obnovili, leta 1855 prestavili so ga na parcelo št. 1043, ker

so zidali cesto od Jofa do Radgone. Križ je začel je razpadati, kamenje so odnesli na vse strani, tako, da od Črnega križa ni ostalo nobenega sledu.

Starešina sodišča Dr Flannig spisal je leta 1928 povest „Črni križ pri Hrastovcu", katero je duhovnik Petančič Davorin dramatiziral. Kat. prosvetno društvo Zarja v Sv. Lenartu je vprizorilo to igro v Sv. Lenartu leta 1933 kakor tudi pri Sv. Ani, Sv. Benediktu, in Sv. Antonu ter dvakrat v Mariboru. Na podbudo predsednika Zarje kaplana Kordeš Zdravkota in starešine Dr Flannig-a napravil je kamnosek Rozman iz Pobrežja nov spomenik, ki se je postavil na parceli št. 659 gozd, lastni imenovanemu starešini. Dne 7 junija bila je slavnostna blagoslovitev po župniku Sinko Francu, govore sta imela kap-

lan Kordež in starešina Dr Flaunig, pevci pa so zapeli pesem: Črni Križ, katero je složil kaplan Kordež, uglasbil pa organist Rakuša August v Št. Jljn. Navzočih je bilo okoli 3000 ljudij. V to. Lenartu igrali so nato na prostem na dvorišču Narodnega doma igro: Črni Križ. Gledalcev bilo je nad 2500. Bila je prava narodna prireditev.

---

20. julij

Z odlokom predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani z dne 16.7.36 Su $\frac{631}{6/36-24}$ je nameščen pri tem sodišču Mejavšek Mirko kot dnevničar.

---

25 september

Z odlokom predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani z dne 23.9.36 Su $\frac{1358}{6/35-2}$ bil je premeščen tukajšni dnevničar zvaničnik Osolnik Anton k sreskemu sodišču v Cerknici, namesto njega je bila nameščena Spetič Marija iz Ljubljane.

---

31 december

Ob koncu leta bilo je pri sodišču sledeče osobje:

1. Dr Flaunig Ožbelt, starešina,
2. Ašič Maks, sodnik
3. Dr Dougan Ivo, sodnik,
4. Košnrl Ivan, kancelist
5. Čeltar Ivo, kancelist
6 Pernat Stefan, kancelist,
7. Ferenc Ljuba, zvaničnica
8. Brumen Ivan, služitelj
9 Kukovec Alojz, služitelj
10 Mejaošek Mirko, dnevničar
11. Spetič Marija, dnevničarka.

1937

26 marec

Dne 24. marca ob 9" dop. mrl je notar Štupica franc na vnetju reberne mrene, sicer pa je bil že dalje časa bolehen. Priznati se mora, da je kot zaveden Slovenec dosti pripomogel, da se je še v bivši Avstriji pri našem sodišču uradovalo v slovenskem jeziku, posebno zemljiško-knjižnih zadevah. Slovenski narod mu mora zaradi tega biti hvaležen.

---

26. aprila

Notar Jagodič Karol prosil je za premestitev v Velke Lašče. Tamošnji notar Hanžič Ivan pa v to Lenart. Prošnji bilo je ugodeno. Notar Hanžič nastopil je službo 26.4.37. Rojen je 5.5.1890 v Djstriški vasi, sodni okraj Vransko. Vsemčilišče je obiskoval v Zagrebu in Ljubljani.

---

2 oktober

V času od 27-9 – 1. 10. pregledoval je poslovanje tukajšnega sodišča predsednik okrožnega sodišča v Mariboru gospod Dr Žiher Franjo.

Z najvišjim ukazom z dne 8. 10. 1937 bil je sodnik Dr Dougan Ivo na lastno prošnjo premeščen k okrajnemu sodišču v Krškem in razrešen tukajšnega službovanja s potekom 30. 10. 1937. Na njegovo mesto je bil imenovan za sodnika Vogrine Franc, dosedaj pripravnik pri okrajnem sodišču v Trebnjem, službo je nastopil 2. 11. 1937.

---

31. december

Ob koncu leta bili so pri tem sodišču sledeči nameščenci:

1. Dr Hannig Ožbolt, starešina.
2. Ašič Maks, sodnik
3. Vogrine Franc, sodnik
4. Košmrl Ivan, kancelist
5 Čelhar Ivo, kancelist

6 Pernat Štefan, kanelist
7 Ferenc Ljuba, zvaničnica
8. Spetič Marija, dnevničarka-zvaničnica
9. Zorec Ivanka, dnevničarka-zvaničnica
10 Brunen Ivan, služitelj
11 Kukovec Alojz, služitelj.

Mejavšek Mirko bil je premeščen k okrajnemu sodišču v Celju. Na njegovo mesto je bila nameščena Zorec Ivanka, doma iz Rač pri Mariboru, ki je nastopila službo 17 aprila 1937.

1938.

20 junija

Glasom odloka predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani z dne 20.6.1938 Su $\frac{473}{4/34-166}$ je bila premeščena kuvoničarka Zorec Jvanka k okrajnemu sodišču v Mariboru oziroma dodeljena k ministrstvu pravde v Beogradu.

---

4 junija

Glasom razpisa predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani z dne 1.6.1938 Su $\frac{960}{6/36-2}$ bila je postavljena pri tukajšnem sodišču za dnevničarko-zvaničnico Plečko Angela, absolventinja trgovske šole iz Vranskega. št. 58. Službo je nastopila 11.6.1938 (Su $\frac{57}{6/38-3}$)

Z odlokom g. ministra pravde z dne 14.5.1938 št. 49464 je postavljena za kancelista X polojaja pri okrajnem sodišču v Murski Soboti tukajšna pripravnika Ferenc Ljuba. Pri imenovanem sodišču pričelo se je poslovanje 1.6.1938.

---

4 julija

Glasom razpisa predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani z dne

28.6.1938 tu $\frac{437}{11/38-13}$ je z odlokom z dne 28.6.1938 premeščen po potrebi službe Šprogar Edvard, dnevničar zvaničnik pri okrožnem sodišču v Mariboru. Službo je nastopil 4.7.1938. Določen je za namestnika kanclista Pernat Štefana, ki je bil z odlokom g. ministra pravde z dne 7.6.1938 št. 59478 premeščen po potrebi službe k okrajnemu sodišču v Ribnici.

---

1 avgust

Z odlokom predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani z dne 19.7.1938 tu $\frac{473}{4/34-176}$ je bila postavljena za dnevničarko zvaničnico Lovin Hilda, absolventinja meščanske šole iz Maribora, Razlagova 25. in je nastopila službo 1.8.1938.

---

5 september

Dosedanji predsednik okrožnega sodišča v Mariboru Dr Žiher Franjebil imenovan za predsednika novo ustanovljenega okrožnega sodišča v Murski-Soboti, kjer je nastopil službo 1.6.1938. Bil je blag, dobrohoten

predsednik, vsled česar gaohranijo vsi nameščenci v prijetnem spominu.

Na njegovo mesto je bil z Najvišjim ukazom z dne 31.7.1938 imenovan Hudnik Adolf, sodnik okrožnega sodišča v Ljubljani, ki je prevzel posle 3.9.1938 Su $\frac{260}{4/38-2}$ naš Su $\frac{80}{4/38-1}$

---

15 december

Z odlokom predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani z dne 9.12.1938 Su $\frac{1063}{4/38-4}$ bila je premeščena dnevničarka zvaničnica Cvirn Hilda k okrajnemu sodišču v Mariboru.

Z odlokom g. ministra pravde z dne 25.11.1938 st. 120962 bil je postavljen zakonelista pri tukajšnem sodišču pripravnik okrajnega sodišča v Mariboru Uršič Franjo, rojen 19.8.1907 v Mariboru.

---

31. december

Ob koncu leta 1938 bili so pri tem sodišču nameščeni:

1. Dr Flaunig Oyhelt, starešina
2. Ašič Maks, sodnik
3. Vogrine Franc, sodnik
4. Košmrl Ivan, kanelist
5. Čelhar Ivo, kanelist
6. Uršič Franjo, kanelist
7. Spetič Marija, dnevničarka-zvaničnica
8. Sprogar Edvard, dnevničar-zvaničnik
9. Plečko Angela, dnevničarka-zvaničnica
10. Brumen Ivan, služitelj
11. Kukovec Alojz, služitelj-fetničar.

1939.

Posebnih dogodkov v tem letu pri tem sodišču ni bilo. Dne 3. 9. 1939 je bilo mnogo reservistov vpoklicanih k orožnim vajam, ker je izbruhnila vojna med Nemčijo in Francijo ter Anglijo in se je moralo vse vkreniti zaradi varnosti na meji. Vsled tega je bila izdana uredba z dne 4. 10. 1939 za podpiranje rodbin vpoklicanih k vojakom. Predsednik tega tročlanskega odbora je starešina sodišča.

Ob koncu tega leta bili so pri tem sodišču nameščeni ravno isti kakor koncem leta 1938.

Zaradi popolnosti se še navede, da je bil napis sodne desk na pročelju obnovljen v poletju, istotako je dobilo pročelje nov obraz, tako, da ima celo sodno poslopje prav lepo lice.

Meseca ~~junija~~ marca 9. otvoril je odvetniško pisarno Tatler Franc, rojen v Vinički vasi, st. 52, občina Korena dne 27. 9. 1903.

Dodatek:

Dne 1. majnika prišel je ban Dr Marko Natlačen ob 9ᵘ v Sv. Lenart. Po slavnostnem sprejemu na trgu sprejemal je deputacije na sodišču št. 3. Med drugimi so se poklonili tam tudi tukajšni uradniki.

1940

25 januar

Z Najvišjim ukazom z dne 23.12.1939 št. 115014/39 bil je starešina Dr Flaunig Ožbolt vsled lastne prošnje na predlog gospoda ministra za pravosodje na osnovi § 109 v zvezi z § 104 točka 15 U.z. upokojen s pravico do pokojnine.

Z odlokom predsedništva okrožnega sodišča v Mariboru z dne 24.1.1940 tu $\frac{227}{12/39-3}$ je bil razrešen službovanja s potekom 31. januarja 1940.

Poslovilne besede.

Čas slovesa je prišel. Dne 9.6.1908 nastopil sem službo pritukajšnem sodišču kot mlad sodnik. Z dnem 31.1.1940 sem razrešen kot starešina službovanja vsled vpokojitve.

Na mefi mladeniške in prve moške dobe prišel sem v divne Slovenske gorice, katere so mi bile do tedaj še popolnoma neznane.

Žaloval sem nekaj časa za planinami na Koroškem, kfer mi je tekla zibelka, a udati sem se moral v svojo usodo.

Ker za me kot zavednega Slovenca ni bilo na Koroškem mesta, sem bil imenovan, ne da bi za to prosil, za sodnika v Sv. Lenartu sl. gorice.

Kaj sem vse doživel v tem delgem času, popisal sem v kroniki tukajšnega sodišča.

Pritej priliki prosim gospoda naslednika, da vodi dalje kroniko, kakor sem jo jaz začel.

V koliko je bilo moje delovanje v tej dobi kot sodnik pravilno ali ne, naj sodijo zanamci.

Eno morem reči: Vodila me je vedno ljubezen do tukajšnih

prebivalcev, posebno pa milega slovenskega naroda. Zujim sem se veselil, ko se je otresel tujega jarma, stal sem um ob strani, ko je bilo braniti ujegove pravice in mu pomagati v stiski.

Ko se poslavljam od Vas dragih tovarišev sodnikov in ostalih nameščencev, se Vam vsem iskreno zahvalim za vso pomoč, ki ste mi jo nudili, da so se mogli vsi posli izvršiti točno in v zadovoljstvo nadrejenih oblastij.

Zahvalim se Vam za nežno pozornost, katero ste mi vedno izkazali in za vse tisto prijazno razmerje, katero je vladalo med nami, da sem se čutil kakor v ljubki družini, do katere poglavarja ste imeli zaupanje in ljubezen.

Vam gospodom tovarišem sodnikom in tistim, ki bodo v tej lastnosti delovali pri tem

sodišču, spregovorim še sledeče:

Najbolj vzvišen poklic od vseh posvetnih je gotovo poklic sodnika. Do njega se obrača vse z zaupanjem, zato naj pomaga vsak prosilcu in se naj zaveda, kakor bi on sam stal kot trpin pred sodnikom. Če se bo uživel v položaj tega reveža, potem je gotovo, da bo našel vsak prosilec tolažbo in pomoč.

Sodnik naj ima vedno pred očmi, da se obrača do njega vsak z željo, da najde pravico. Ne varaj ga v tem čutu, bodi potrpežljiv, mil in skušaj olajšati njegovo trpljenje.

Bodi strog proti sebi, dober napram drugim, potem ti kot sodnik storil svojo dolžnost, geslo Ti naj bo: In dubio mitius!

In Vam ostalim nameščencem polagam na srce sledeče:

Zavedajte se vedno, da ste določeni za stranke, a ne stranke za Vas, bodite prijazni, postrežljivi,

idite na roko onim, ki si ne vedo pomagati; s tem si pridobote zaupanje prebivalcev in dvignete ugled sodišča.

Vaše poslovanje naj bo takšno, da lahko vedno z mirnim srcem rečete: Moja vest je čista. Čutili boste v srcu zadovoljnost, zadoščenje in delo Vam bo v veselje.

Nepravilno poslovanje ostane mogoče enkrat, dvakrat prikrito, a nazadnje bo odkrito. Usoda takega uradnika, ki gotovo ves čas nima miru, je nazadnje bridka.

Bodite vedno složni med seboj, pravo razumevanje med tovariši olajša delo in marsikatero težavo boste lahko premagali.

Tebe, dragi naslednik starešina prosim, da si vsem nameščencem ljubezniv predstojnik, in jim pomagaš kakoroče, če pridejo tejki trenutki. Osrečil Te bo čut, če veš, da so Ti Tvoji nameščenci

udani in Te spoštujejo.

Tako bo celo poslovanje pri sodišču potekalo v najlepši harmoniji, v veselje vseh sodelujočih in v zadovolfstvo nadrejenih oblastij ter v dvig ugleda v očeh vseh prebivalcev.

S tem se poslovim in prosim, da me ohranite v skromnem spominu. Rad sem Vas imel, želel sem vedno le Vaše najboljše, želim tudi sedaj, da bi bili vedno srečni.

Z Bogom!

Sv. Lenart sl. gor. 31. januarja 1940

D. Flaunig

Dr. Lavoslav Mastnak,
podpredsednik apelacijskega sodišča

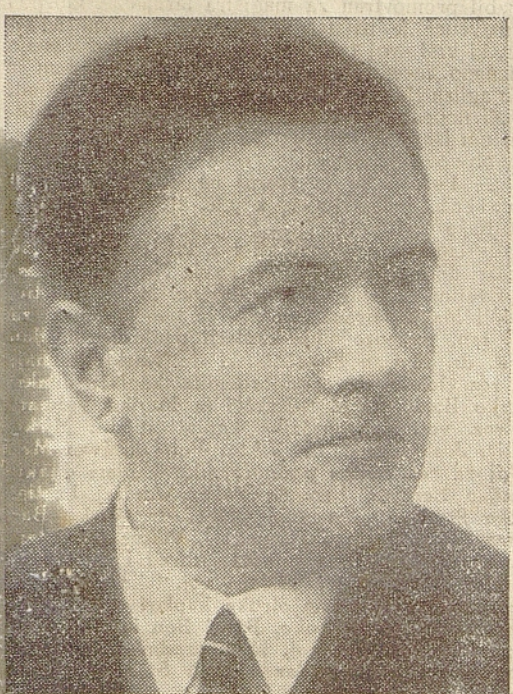

S kraljevim ukazom je postavljen, kakor smo že poročali, za podpredsednika apelacijskega sodišča v Ljubljani g. dr. Lavo Mastnak, dosedanji sodnik istega sodišča.

Vsa naša poštena slovenska javnost je z velikim veseljem in zadoščenjem pozdravila vest, da je prišel na drugo najvišje mesto pravosodne uprave v Sloveniji mož, ki je znan zaradi svojih velikih strokovnih sposobnosti in absolutne nepristranosti in objektivnosti, ki jo je znal varovati tudi v težkih letih polpreteklega časa, ko so prosluli režimi tudi sodstvo poskušali napraviti za svoje poslušno orodje.

Novi podpredsednik apelacijskega sodišča v Ljubljani g. dr. Lavoslav Mastnak je bil rojen 14. novembra 1882 v Slivnici pri Celju kot sin kmetskih staršev. Gimnazijo je študiral v Celju in v Novem mestu, kjer jo je dovršil z odliko. Po končani gimnaziji se je posvetil pravu in dovršil pravno fakulteto na Dunaju. Vstopil je nato v odvetniško prakso v Gorici. Leta 1912. pa je vstopil v državno vojno-sodno službo ter je med vojno služboval kot vojaški avditor zlasti na severnem bojišču in končno v Přemislu. Kot vojaški sodnik je rešil mnogo življenj, ki so zaradi grdih denuncijacij že visela na niti Ko so Rusi po daljšem obleganju zasedli Přemisl, je prišel v vojno ujetništvo. Takoj je vstopil v dobrovoljsko legijo. Kot častnik dobrovoljec je služil pri srbski vojni misiji v Moskvi, v Odesi in v Solunu do konca vojne. Po končani vojni je vstopil v civilno sodno službo ter je služboval kot sodnik v Celju, v Laškem in v Ljubljani ter nato ko' državni pravdnik v Ljubljani. Leta 1928. je bil poklican v pravosodno ministrstvo, kjer je prevzel mesto šefa IV. odseka (za Slovenijo). V Ljubljano se je vrnil l. 1931. kot sodnik apelacijskega sodišča, pri katerem je sedaj zavzel podpredsedniško mesto. G. podpredsedniku, odličnemu juristu, poštenemu sodniku, značajnemu Slovencu, k imenovanju iskreno čestitamo in mu želimo pri njegovem delu mnogo božjega blagoslova.

g. Janez Jauh D. J. — Iskreno čestitamo!

= **Jubilej najstarejšega slovenskega lekarnarja.** Danes slavi 50 letnico lekarnarstva znani lastnik lekarne v Ormožu g. mag. ph. Gustav Trautvetter. Jubilant je končal leta 1864 v Ptuju gimnazijo, leta 1881 v Ljutomeru farmacevtsko prakso, dne 26. julija 1886 pa je v Gradcu zaključil univerzitetni študij ter bil promoviran za magistra farmacije. Gospod Truatvetter je najstarejši slovenski aktivni lekarnar, ki vrši svoj odgovoren posel še vedno s svojo priznano vnemo, kakor v mladih letih. Obenem je zelo agilen član stanovske organizacije, ki ne zamudi nikoli nobene seje v Mariboru. K izrednemu jubileju mu iskreno čestitamo ter želimo še lepih uspehov ob večeru življenja.

= **Poročil se je** včeraj na Bledu g. Ernest Ehrlich, industrijalec, z gdč. Hildo Bonačevo. Naše čestitke!

= **Izpit so napravili za rez. inž. podporočnike** kaplari dijaki: Milan Jenčič, Pavle Nač, Hugo Leoni, Cvetko Lapajne, Janez Dolenc, Milan Jerotič, Rudolf Mačus, Branko Šijački in Leo Goldner; za rez. san. podporočnike kaplarji dijaki: dr. Milan Hiršl, dr. Marjan Pogačnik in dr. Karlo Strohal; za rez. lekarniške podporočnike kaplari dijaki: Slavko Boršo, Leon Bakarčič in Marjan Vidmar; za rez. vet. podporočnike kaplari dijaki: Mirko Lukič, Josip Kavič, dr. Viktor Petri in Ivan Mejaški; za rez. sodne podporočnike kaplari dijaki: Marijan Eerman, Leopold Petirš, Andrej Lustig, Milko Štambuk, Vladimir Glišič, dr. Mirko Baglama, Boris Sartori, Tibor Fišl, Viktor Šlezinger, Fedor Aranicki, Branko Tica, Alfred Perkovič in Melhior Erak; za rez. nižjega voj. tehn. uradnika IV. razr. inž. tehnične stroke kaplari dijaki: Edvard Prasel, Hilmij Soko, Pavel Bon in Emil Kolar; za rez. nižjega voj. tehn. uradnika IV. razr. geodetske stroke kaplar idijaki: Slavko Miklič, Jaroslav Plzak in Anton Glanc; za akt. peh. podporočnika narednik Jure Radonja.

HUBERTUS-milo

res domače, slovensko milo!

— **Občinske volitve** za občino Križevci v ljutomerskem okraju bodo v nedeljo 30. avgusta t. l.

— **Prosvetna društva** pripravite se za Stično. Vsako društvo naj določi delegacijo za evharistični kongres, ki bo 15. in 16. avgusta v Stični ob priliki 800 letnega jubileja ondotnega samostana. Delegacijo naj tvorijo narodne noše, moške in ženske in vsi društveni prapori. Kjerkoli imajo fantovski odseki svoje zastave, naj jo fantje prinesejo s seboj v Stično. Nobena narodna noša naj ne ostane doma. Vsa društva prejmejo prihodnji teden podrobna navodila. Zbirajte povsod priglašence in naročite za vsakega udeleženca kongresni znak, ki stane 3 Din in se dobi pri Prosvetni zvezi, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. Znak je za vsakega udeleženca obvezen.

—**Prosvetno-socialni tečaj pri Sv. Joštu**, ki bo 3. in 4. avgusta, je namenjen zlasti onim gg. novomašnikom, ki nastopijo letos svoja službena mesta. Program tečaja je v toliko spremenjen, da je začetek v ponedeljek dne 3. avgusta ob 3 popodan in se konča 4. avgusta ob 12. Tako, da bodo gospodje lahko pričeli 4. avgusta rekolekcijo na Brezjah svoj drugi tečaj. Za tečajnike je hrana in stanovanje brezplačno. Prijaviti se je treba do četrtka 30. julija pri Prosvetni zvezi, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7, I. nadstr. Zadostuje dopisnica.

Dr. A. Homan, Škofja Loka

Inspektor Gut

Nachdruck der Presse-H.-S.
Meldung auf die Abwehr
vom 7. 7. 1941 folgendes mit:
Der Anschlag erfolgte
Sonntagfrüh von Norden.
Der Putsch ist inzwischen
Richtung abgeschlossen und ist
angenommen, daß der Hauptschlag
der Rebellen Nr. gegen
Nr. 1 Nr. 2 Nr. 3 Nr. 4
Nr. 5 Nr. 6 Nr. 7 Nr. 8
Nr. 9 Nr. 10 Nr. 11 Nr. 12
Nr. 13 Nr. 14 Nr. 15 Nr. 16
Nr. 17 Nr. 18 Nr. 19 Nr. 20
Nr. 21 Nr. 22 Nr. 23 Nr. 24
Nr. 25 Nr. 26 Nr. 27 Nr. 28
Nr. 29 Nr. 30 Nr. 31 Nr. 32
Nr. 33 Nr. 34 Nr. 35 Nr. 36
Nr. 37 Nr. 38 Nr. 39 Nr. 40
Nr. 41 Nr. 42 Nr. 43 Nr. 44
Nr. 45 Nr. 46 Nr. 47 Nr. 48
Nr. 49 Nr. 50 Nr. 51 Nr. 52
Nr. 53 Nr. 54 Nr. 55 Nr. 56
Nr. 57 Nr. 58 Nr. 59 Nr. 60
Nr. 61 Nr. 62 Nr. 63 Nr. 64
Nr. 65 Nr. 66 Nr. 67 Nr. 68
Nr. 69 Nr. 70 Nr. 71 Nr. 72
Nr. 73 Nr. 74 Nr. 75 Nr. 76
Nr. 77 Nr. 78 Nr. 79 Nr. 80
Nr. 81 Nr. 82 Nr. 83 Nr. 84
Nr. 85 Nr. 86 Nr. 87 Nr. 88
Nr. 89 Nr. 90 Nr. 91 Nr. 92
Nr. 93 Nr. 94 Nr. 95 Nr. 96
Nr. 97 Nr. 98 Nr. 99 Nr. 100
Nr. 101 Nr. 102 Nr. 103 Nr. 104
Nr. 105 Nr. 106 Nr. 107 Nr. 108
Nr. 109 Nr. 110 Nr. 111 Nr. 112
Nr. 113 Nr. 114 Nr. 115 Nr. 116
Nr. 117 Nr. 118 Nr. 119 Nr. 120
Nr. 121 Nr. 122 Nr. 123 Nr. 124
Nr. 125 Nr. 126 Nr. 127 Nr. 128
Nr. 129 Nr. 130 Nr. 131 Nr. 132
Nr. 133 Nr. 134 Nr. 135 Nr. 136
Nr. 137 Nr. 138 Nr. 139 Nr. 140
Nr. 141 Nr. 142 Nr. 143 Nr. 144
Nr. 145 Nr. 146 Nr. 147 Nr. 148
Nr. 149 Nr. 150 Nr. 151 Nr. 152
Nr. 153 Nr. 154 Nr. 155 Nr. 156
Nr. 157 Nr. 158 Nr. 159 Nr. 160
Nr. 161 Nr. 162 Nr. 163 Nr. 164
Nr. 165 Nr. 166 Nr. 167 Nr. 168
Nr. 169 Nr. 170 Nr. 171 Nr. 172
Nr. 173 Nr. 174 Nr. 175 Nr. 176
Nr. 177 Nr. 178 Nr. 179 Nr. 180
Nr. 181 Nr. 182 Nr. 183 Nr. 184
Nr. 185 Nr. 186 Nr. 187 Nr. 188
Nr. 189 Nr. 190 Nr. 191 Nr. 192
Nr. 193 Nr. 194 Nr. 195 Nr. 196
Nr. 197 Nr. 198 Nr. 199 Nr. 200
Nr. 201 Nr. 202 Nr. 203 Nr. 204
Nr. 205 Nr. 206 Nr. 207 Nr. 208
Nr. 209 Nr. 210 Nr. 211 Nr. 212
Nr. 213 Nr. 214 Nr. 215 Nr. 216
Nr. 217 Nr. 218 Nr. 219 Nr. 220
Nr. 221 Nr. 222 Nr. 223 Nr. 224
Nr. 225 Nr. 226 Nr. 227 Nr. 228
Nr. 229 Nr. 230 Nr. 231 Nr. 232
Nr. 233 Nr. 234 Nr. 235 Nr. 236
Nr. 237 Nr. 238 Nr. 239 Nr. 240
Nr. 241 Nr. 242 Nr. 243 Nr. 244
Nr. 245 Nr. 246 Nr. 247 Nr. 248
Nr. 249 Nr. 250 Nr. 251 Nr. 252
Nr. 253 Nr. 254 Nr. 255 Nr. 256
Nr. 257 Nr. 258 Nr. 259 Nr. 260
Nr. 261 Nr. 262 Nr. 263 Nr. 264
Nr. 265 Nr. 266 Nr. 267 Nr. 268
Nr. 269 Nr. 270 Nr. 271 Nr. 272
Nr. 273 Nr. 274 Nr. 275 Nr. 276
Nr. 277 Nr. 278 Nr. 279 Nr. 280
Nr. 281 Nr. 282 Nr. 283 Nr. 284
Nr. 285 Nr. 286 Nr. 287 Nr. 288
Nr. 289 Nr. 290 Nr. 291 Nr. 292
Nr. 293 Nr. 294 Nr. 295 Nr. 296
Nr. 297 Nr. 298 Nr. 299 Nr. 300
Nr. 301 Nr. 302 Nr. 303 Nr. 304
Nr. 305 Nr. 306 Nr. 307 Nr. 308
Nr. 309 Nr. 310 Nr. 311 Nr. 312
Nr. 313 Nr. 314 Nr. 315 Nr. 316
Nr. 317 Nr. 318 Nr. 319 Nr. 320
Nr. 321 Nr. 322 Nr. 323 Nr. 324
Nr. 325 Nr. 326 Nr. 327 Nr. 328
Nr. 329 Nr. 330 Nr. 331 Nr. 332
Nr. 333 Nr. 334 Nr. 335 Nr. 336
Nr. 337 Nr. 338 Nr. 339 Nr. 340
Nr. 341 Nr. 342 Nr. 343 Nr. 344
Nr. 345 Nr. 346 Nr. 347 Nr. 348
Nr. 349 Nr. 350 Nr. 351 Nr. 352
Nr. 353 Nr. 354 Nr. 355 Nr. 356
Nr. 357 Nr. 358 Nr. 359 Nr. 360
Nr. 361 Nr. 362 Nr. 363 Nr. 364
Nr. 365 Nr. 366 Nr. 367 Nr. 368
Nr. 369 Nr. 370 Nr. 371 Nr. 372
Nr. 373 Nr. 374 Nr. 375 Nr. 376
Nr. 377 Nr. 378 Nr. 379 Nr. 380
Nr. 381 Nr. 382 Nr. 383 Nr. 384
Nr. 385 Nr. 386 Nr. 387 Nr. 388
Nr. 389 Nr. 390 Nr. 391 Nr. 392
Nr. 393 Nr. 394 Nr. 395 Nr. 396
Nr. 397 Nr. 398 Nr. 399 Nr. 400
Nr. 401 Nr. 402 Nr. 403 Nr. 404
Nr. 405 Nr. 406 Nr. 407 Nr. 408
Nr. 409 Nr. 410 Nr. 411 Nr. 412
Nr. 413 Nr. 414 Nr. 415 Nr. 416
Nr. 417 Nr. 418 Nr. 419 Nr. 420
Nr. 421 Nr. 422 Nr. 423 Nr. 424
Nr. 425 Nr. 426 Nr. 427 Nr. 428
Nr. 429 Nr. 430 Nr. 431 Nr. 432
Nr. 433 Nr. 434 Nr. 435 Nr. 436
Nr. 437 Nr. 438 Nr. 439 Nr. 440
Nr. 441 Nr. 442 Nr. 443 Nr. 444
Nr. 445 Nr. 446 Nr. 447 Nr. 448
Nr. 449 Nr. 450 Nr. 451 Nr. 452
Nr. 453 Nr. 454 Nr. 455 Nr. 456
Nr. 457 Nr. 458 Nr. 459 Nr. 460
Nr. 461 Nr. 462 Nr. 463 Nr. 464
Nr. 465 Nr. 466 Nr. 467 Nr. 468
Nr. 469 Nr. 470 Nr. 471 Nr. 472
Nr. 473 Nr. 474 Nr. 475 Nr. 476
Nr. 477 Nr. 478 Nr. 479 Nr. 480
Nr. 481 Nr. 482 Nr. 483 Nr. 484
Nr. 485 Nr. 486 Nr. 487 Nr. 488
Nr. 489 Nr. 490 Nr. 491 Nr. 492
Nr. 493 Nr. 494 Nr. 495 Nr. 496
Nr. 497 Nr. 498 Nr. 499 Nr. 500
Nr. 501 Nr. 502 Nr. 503 Nr. 504
Nr. 505 Nr. 506 Nr. 507 Nr. 508
Nr. 509 Nr. 510 Nr. 511 Nr. 512
Nr. 513 Nr. 514 Nr. 515 Nr. 516
Nr. 517 Nr. 518 Nr. 519 Nr. 520
Nr. 521 Nr. 522 Nr. 523 Nr. 524
Nr. 525 Nr. 526 Nr. 527 Nr. 528
Nr. 529 Nr. 530 Nr. 531 Nr. 532
Nr. 533 Nr. 534 Nr. 535 Nr. 536
Nr. 537 Nr. 538 Nr. 539 Nr. 540
Nr. 541 Nr. 542 Nr. 543 Nr. 544
Nr. 545 Nr. 546 Nr. 547 Nr. 548
Nr. 549 Nr. 550 Nr. 551 Nr. 552
Nr. 553 Nr. 554 Nr. 555 Nr. 556
Nr. 557 Nr. 558 Nr. 559 Nr. 560
Nr. 561 Nr. 562 Nr. 563 Nr. 564
Nr. 565 Nr. 566 Nr. 567 Nr. 568
Nr. 569 Nr. 570 Nr. 571 Nr. 572
Nr. 573 Nr. 574 Nr. 575 Nr. 576
Nr. 577 Nr. 578 Nr. 579 Nr. 580
Nr. 581 Nr. 582 Nr. 583 Nr. 584
Nr. 585 Nr. 586 Nr. 587 Nr. 588
Nr. 589 Nr. 590 Nr. 591 Nr. 592
Nr. 593 Nr. 594 Nr. 595 Nr. 596
Nr. 597 Nr. 598 Nr. 599 Nr. 600
Nr. 601 Nr. 602 Nr. 603 Nr. 604
Nr. 605 Nr. 606 Nr. 607 Nr. 608
Nr. 609 Nr. 610 Nr. 611 Nr. 612
Nr. 613 Nr. 614 Nr. 615 Nr. 616
Nr. 617 Nr. 618 Nr. 619 Nr. 620
Nr. 621 Nr. 622 Nr. 623 Nr. 624
Nr. 625 Nr. 626 Nr. 627 Nr. 628
Nr. 629 Nr. 630 Nr. 631 Nr. 632
Nr. 633 Nr. 634 Nr. 635 Nr. 636
Nr. 637 Nr. 638 Nr. 639 Nr. 640
Nr. 641 Nr. 642 Nr. 643 Nr. 644
Nr. 645 Nr. 646 Nr. 647 Nr. 648
Nr. 649 Nr. 650 Nr. 651 Nr. 652
Nr. 653 Nr. 654 Nr. 655 Nr. 656
Nr. 657 Nr. 658 Nr. 659 Nr. 660
Nr. 661 Nr. 662 Nr. 663 Nr. 664
Nr. 665 Nr. 666 Nr. 667 Nr. 668
Nr. 669 Nr. 670 Nr. 671 Nr. 672
Nr. 673 Nr. 674 Nr. 675 Nr. 676
Nr. 677 Nr. 678 Nr. 679 Nr. 680
Nr. 681 Nr. 682 Nr. 683 Nr. 684
Nr. 685 Nr. 686 Nr. 687 Nr. 688
Nr. 689 Nr. 690 Nr. 691 Nr. 692
Nr. 693 Nr. 694 Nr. 695 Nr. 696
Nr. 697 Nr. 698 Nr. 699 Nr. 700
Nr. 701 Nr. 702 Nr. 703 Nr. 704
Nr. 705 Nr. 706 Nr. 707 Nr. 708
Nr. 709 Nr. 710 Nr. 711 Nr. 712
Nr. 713 Nr. 714 Nr. 715 Nr. 716
Nr. 717 Nr. 718 Nr. 719 Nr. 720
Nr. 721 Nr. 722 Nr. 723 Nr. 724
Nr. 725 Nr. 726 Nr. 727 Nr. 728
Nr. 729 Nr. 730 Nr. 731 Nr. 732
Nr. 733 Nr. 734 Nr. 735 Nr. 736
Nr. 737 Nr. 738 Nr. 739 Nr. 740
Nr. 741 Nr. 742 Nr. 743 Nr. 744
Nr. 745 Nr. 746 Nr. 747 Nr. 748
Nr. 749 Nr. 750 Nr. 751 Nr. 752
Nr. 753 Nr. 754 Nr. 755 Nr. 756
Nr. 757 Nr. 758 Nr. 759 Nr. 760
Nr. 761 Nr. 762 Nr. 763 Nr. 764
Nr. 765 Nr. 766 Nr. 767 Nr. 768
Nr. 769 Nr. 770 Nr. 771 Nr. 772
Nr. 773 Nr. 774 Nr. 775 Nr. 776
Nr. 777 Nr. 778 Nr. 779 Nr. 780
Nr. 781 Nr. 782 Nr. 783 Nr. 784
Nr. 785 Nr. 786 Nr. 787 Nr. 788
Nr. 789 Nr. 790 Nr. 791 Nr. 792
Nr. 793 Nr. 794 Nr. 795 Nr. 796
Nr. 797 Nr. 798 Nr. 799 Nr. 800
Nr. 801 Nr. 802 Nr. 803 Nr. 804
Nr. 805 Nr. 806 Nr. 807 Nr. 808
Nr. 809 Nr. 810 Nr. 811 Nr. 812
Nr. 813 Nr. 814 Nr. 815 Nr. 816
Nr. 817 Nr. 818 Nr. 819 Nr. 820
Nr. 821 Nr. 822 Nr. 823 Nr. 824
Nr. 825 Nr. 826 Nr. 827 Nr. 828
Nr. 829 Nr. 830 Nr. 831 Nr. 832
Nr. 833 Nr. 834 Nr. 835 Nr. 836
Nr. 837 Nr. 838 Nr. 839 Nr. 840
Nr. 841 Nr. 842 Nr. 843 Nr. 844
Nr. 845 Nr. 846 Nr. 847 Nr. 848
Nr. 849 Nr. 850 Nr. 851 Nr. 852
Nr. 853 Nr. 854 Nr. 855 Nr. 856
Nr. 857 Nr. 858 Nr. 859 Nr. 860
Nr. 861 Nr. 862 Nr. 863 Nr. 864
Nr. 865 Nr. 866 Nr. 867 Nr. 868
Nr. 869 Nr. 870 Nr. 871 Nr. 872
Nr. 873 Nr. 874 Nr. 875 Nr. 876
Nr. 877 Nr. 878 Nr. 879 Nr. 880
Nr. 881 Nr. 882 Nr. 883 Nr. 884
Nr. 885 Nr. 886 Nr. 887 Nr. 888
Nr. 889 Nr. 890 Nr. 891 Nr. 892
Nr. 893 Nr. 894 Nr. 895 Nr. 896
Nr. 897 Nr. 898 Nr. 899 Nr. 900
Nr. 901 Nr. 902 Nr. 903 Nr. 904
Nr. 905 Nr. 906 Nr. 907 Nr. 908
Nr. 909 Nr. 910 Nr. 911 Nr. 912
Nr. 913 Nr. 914 Nr. 915 Nr. 916
Nr. 917 Nr. 918 Nr. 919 Nr. 920
Nr. 921 Nr. 922 Nr. 923 Nr. 924
Nr. 925 Nr. 926 Nr. 927 Nr. 928
Nr. 929 Nr. 930 Nr. 931 Nr. 932
Nr. 933 Nr. 934 Nr. 935 Nr. 936
Nr. 937 Nr. 938 Nr. 939 Nr. 940
Nr. 941 Nr. 942 Nr. 943 Nr. 944
Nr. 945 Nr. 946 Nr. 947 Nr. 948
Nr. 949 Nr. 950 Nr. 951 Nr. 952
Nr. 953 Nr. 954 Nr. 955 Nr. 956
Nr. 957 Nr. 958 Nr. 959 Nr. 960
Nr. 961 Nr. 962 Nr. 963 Nr. 964
Nr. 965 Nr. 966 Nr. 967 Nr. 968
Nr. 969 Nr. 970 Nr. 971 Nr. 972
Nr. 973 Nr. 974 Nr. 975 Nr. 976
Nr. 977 Nr. 978 Nr. 979 Nr. 980
Nr. 981 Nr. 982 Nr. 983 Nr. 984
Nr. 985 Nr. 986 Nr. 987 Nr. 988
Nr. 989 Nr. 990 Nr. 991 Nr. 992
Nr. 993 Nr. 994 Nr. 995 Nr. 996
Nr. 997 Nr. 998 Nr. 999 Nr. 1000

Pri vseh vlogah je navesti nastopno opravilno številko.

Opravilna številka P_____.

Vinkulacija nove hranilnične vloge.

Slavno vodstvo

se naproša,

da sprejme od

vlogo v znesku na novo vložno knjižico

glasečo se na ime

in jo tako vinkulira, da se sme(jo) izplačati vsakokratna glavnica - in obresti - le s privoljenjem podpisanega sodišča.

Nadalje se naproša hranilnično vodstvo:

a) da izroči vinkulirano vložno knjižico prinositelju tega sklepa;

b) da obvesti o vložbi in vinkulaciji sodišče in mu naznani podatke vložne knjižice;

c) da vs. kokrat zapale obresti

ZV. 1. Sparkasse.
2. Antragsteller. (übernommen)

Kalender.

Verf. a. Streits. Nr. **118. (125).** Sperre einer neuen Sparkasseeinlage, Vdg. vom 16. Juni 1895, V.-Bl. Nr. 13.) (Slov.) 2 h

J. JOSEF KNIL GRAZ